

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Ondersteuning van kwetsbare volwassenen in een digitale omgeving

Sofia Vastmans

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Tim WUYTS

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2023
2024

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Ondersteuning van kwetsbare volwassenen in een digitale omgeving

Sofia Vastmans

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Tim WUYTS

Samenvatting

De centrale onderzoeksvraag voor dit onderzoek luidt als volgt: "In hoeverre bevordert de huidige uitwerking van de leefgeldrekening binnen het kader van de rechterlijke bescherming de autonomie van beschermde personen in hun dagelijks handelen?". Dit onderzoek heeft als doel om de huidige leefgeldrekening volgens het Belgisch recht te evalueren in het licht van de vooropgestelde uitgangspunten van het IVRPH en het EVRM.

Om een antwoord te krijgen op de centrale onderzoeksvraag wordt zowel gebruik gemaakt van een rechtsdogmatisch, als een sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Hiervoor wordt het internationaal mensenrechtelijk kader als het Belgische positief recht geanalyseerd en onderzocht. Daarenboven wordt de hierboven aangehaalde maatregel geëvalueerd in praktijk.

Volgens het IVRPH heeft elke persoon met een handicap recht op het gelijkwaardig deelnemen aan de hedendaagse maatschappij. Verschillende bepalingen van het IVRPH regelen de waarborgen waarop deze personen recht hebben. Het kernartikel voor deze masterscriptie betreft artikel 12 IVRPH. Hierin wordt bepaald dat de autonomie en het zelfbeschikkingsrecht van personen met een handicap te allen tijde centraal staat, waarbij zij zelf het best in staat zijn hun eigen belangen te behartigen. Echter blijven ondersteunende maatregelen mogelijk indien de wil van de persoon met een handicap in acht worden genomen.

België heeft de inclusie van personen met een handicap Grondwettelijk verankerd in 2021. Daarenboven heeft het tegemoet willen komen aan de waarden en normen van het IVRPH door een wettelijk kader tot stand te brengen in 2013. Deze wet voorziet in beschermingsmaatregelen voor beschermde personen in geval van (gedeeltelijke) onbekwaamheid. Bewindvoering als een gerechtelijke beschermingsmaatregel perkt effectief in op deze autonomie. Desondanks zal de leefgeldrekening van de beschermde persoon een mogelijkheid bieden om het financieel beheer zelfstandig te laten uitoefenen zonder tussenkomst van derden, ter bevordering van de autonomie en zelfbeschikking. Hierdoor is de regeling van de leefgeldrekening wel in overeenstemming met het EVRM.

In praktijk wordt de leefgeldrekening ingevuld door de bewindvoerder, waarbij er rekening wordt gehouden met de redelijke wil van de beschermde persoon, i.g.v. voldoende beschikbare middelen. De bewindvoerder stuurt het gebruik van de rekening in goede banen, ondanks het mogelijk misbruik en probeert daarnaast te zorgen voor het beheer van het vermogen van de beschermde persoon. Jaarlijks controleert de vrederechter of het gebruik van zowel spaar,- beheers,- als leefgeldrekening op correcte wijze gebeurt. Telkens dient te worden gedacht aan de belangen en autonomie van de beschermde persoon.

Dankwoord

Deze masterscriptie dient als eindwerk van mijn master opleiding in de rechten op de Universiteit van Hasselt. Het waren bewogen jaren met zowel ups als downs, waarop ik toch mag terugkijken met trots en vreugde.

Ik zou daarom graag enkele personen willen bedanken, die gedurende mijn hele opleiding een absolute steun hebben geboden. Zonder hen was ik niet tot het resultaat gekomen die ik nu heb verwezenlijkt.

Vooreerst wens ik Prof. dr. Tim Wuyts te bedanken voor de kans die hij me heeft gegeven om over dergelijk boeiend onderwerp onderzoek te verrichten. Daarenboven bood de professor de nodige eerstelijnsbegeleiding tijdens dit schrijfproces. De kennis en feedback die hij met mij deelde, hebben mij enorm vooruit geholpen om door de bomen het bos terug te zien.

Vervolgens wil ik alle personen bedanken die mij de nodige kennis over het onderwerp hebben gegeven tijdens de interviews. Door hun medewerking ben ik kunnen komen tot de vaststellingen van de betreffende regeling in praktijk.

Verder richt ik mij tot mijn ouders, omwille van de kans die ze mij hebben gegeven om deze studie te mogen blijven verder doen door in me te blijven geloven, ook al deed ik dat zelf niet meer. Daarenboven wens ik mijn dertien vriendinnen te bedanken. Ze hebben mij, waar nodig, tips gegeven en in contact gebracht met bewindvoerders. Ten slotte wil ik in het bijzonder mijn vriend bedanken. Hij heeft mij het gehele traject van het voorbije halfjaar een hart onder de riem gestoken wanneer mijn motivatie het verst te zoeken was.

Sofia Vastmans
Zonhoven, 15 mei 2024

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	i
Dankwoord	ii
Inleiding	1
§1. Onderwerp en probleemstelling.....	1
§2. Onderzoeksvragen	4
§3. Onderzoeksmethodologie	5
§4. Opbouw van het onderzoek	9
 DEEL 1. Relevante begrippen	 11
 DEEL 2. Fundamentele rechten voor personen met een handicap	 15
Hoofdstuk 1. IVRPH.....	15
Hoofdstuk 2. EVRM	20
Hoofdstuk 3. Belgische Grondwet	21
Hoofdstuk 4. Toetsingscriteria	23
 DEEL 3. Bescherming volgens het Belgisch recht.....	 25
Hoofdstuk 1. Wettelijke bescherming	25
Afdeling 1. Wet van 18 juli 1991	25
Afdeling 2. Wet van 17 maart 2013	27
Onderafdeling 1. Beschermingsmaatregelen.....	28
§1. Buitengerechtelijk	28
§2. Gerechtelijk	29
1° Rol van de rechter	29
2° Rol van de bewindvoerder.....	35
Onderafdeling 2. Financiële autonomie	37
§1. Leefgeldrekening.....	37
1° Algemeen.....	38
2° Wettelijke uitwerking	39
§2. Persoonsvolgend budget.....	42
Hoofdstuk 2. Tussentijdse conclusie	43

DEEL 4. Leefgeldrekening tot behoud van de persoonsautonomie van beschermde personen	45
Hoofdstuk 1. Sociaal-wetenschappelijk onderzoek van de leefgeldrekening in praktijk.....	45
Afdeling 1. Gerechtelijke beschermingsmaatregel.....	45
Afdeling 2. Werking van de leefgeldrekening	48
Hoofdstuk 2. Tussentijdse conclusie	54
 DEEL 5. Evaluatie van de leefgeldrekening tot behoud van de autonomie van beschermde personen in het licht van het IVRPH	57
 Algemene conclusie.....	61
 Lijst van geraadpleegde werken	65

Inleiding

§1. Onderwerp en probleemstelling

1. **HISTORISCH UITGANGSPUNT** – De belangstelling voor de ondersteuning van kwetsbare personen, volgens de hedendaagse waarden en normen, heeft sedert de 20^e eeuw zijn opmars gemaakt.¹ Hieronder kunnen verschillende groepen van mensen vallen die de bekwaamheid hebben verloren om persoons- of vermogensgebonden beslissingen te nemen.² Personen met bijvoorbeeld dementie, spilzucht of in een comateuze toestand zijn enkele voorbeelden waarin de wilsbekwaamheid ontbreekt.³ Aangezien anti-discriminatie een van de pijlers is van onze huidige samenleving⁴ wordt zowel op internationaal als Europees vlak aandacht geschonken aan de ondersteuning en bescherming van deze personen, dat zich vervolgens heeft vertaald op nationaal niveau.⁵ Voorheen genoten onder andere mensen met een handicap over rechten die voor hen haalbaar werden geacht⁶ en kregen zij vaak te maken met een negatieve connotatie.⁷ Ze genieten nu onder het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (hierna afgekort: IVRPH) van rechten die op positieve wijze werden uitgebreid.⁸

2. **WETGEVEND KADER** – De wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatuut die strookt met de menselijke waardigheid⁹ (hierna afgekort: wet van 17 maart 2013) heeft de wetgeving inzake de civielrechtelijke beschermingsstatuten hervormd met het oog op een modernisering en het in overeenstemming brengen van het Belgisch recht met het IVRPH.¹⁰ Dit wettelijk kader werd tot stand gebracht om nationaal ook een evenwicht te bereiken

¹ Artikelen 1 en 5 Resolution 2856 of the General Assembly on the Declaration on the Rights of Mentally Retarded Persons (20 december 1971); B. WUYTS, "Beeldvorming en participatie van mensen met een handicap: een historisch perspectief in de West-Europese samenleving", *E&M*, 13e jaargang, nr. 4, https://www.ethiekenmaatschappij.ugent.be/wp-content/uploads/2012/07/EM_134-2010-Wuyts.pdf, 23-24.

² J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 10.

³ X., "De zorgvolmacht: voor jong en oud", 2018, <https://www.tijd.be/connect/wealth/de-zorgvolmacht-voor-jong-en-oud/10076610.html>, (laatst geconsulteerd 6 februari 2024).

⁴ Bureau van de Europese Unie voor de Grondrechten en Raad van Europa, *Handboek over het Europees non-discriminatierecht*, Luxemburg, 2018, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook_non_discr_law_NLD, 21; Artikelen 10 en 11 Grondwet (hierna afgekort: Gw.)

⁵ Decreet van 26 maart 2009 houdende de instemming met het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en met het facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, aangenomen te New York op 13 december 2006, *BS* 27 mei 2009.

⁶ Artikelen 1 en 5 Resolution 2856 of the General Assembly on the Declaration on the Rights of Mentally Retarded Persons (20 december 1971); O. LEWIS, *Legal Capacity in international Human Rights Law*, Leiden, Universiteit Leiden, 2015, 44.

⁷ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2023, 537.

⁸ Preambule a t.e.m. c Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap; Artikel 12, §2 Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (hierna afgekort: IVRPH)

⁹ De wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatuut die strookt met de menselijke waardigheid, *BS* 14 juni 2013. (hierna afgekort: wet van 17 maart 2013).

¹⁰ Wetsvoorstel tot invoering van een globaal beschermingsstatuut voor meerderjarige onbekwame personen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1009/001, 4-5.

tussen de persoonsautonomie en de bescherming van deze kwetsbare personen.¹¹ Voornoemde wet verving de bestaande beschermingsstatuten door een eenvormige regeling.¹² Naast de rechterlijke bescherming werd ook voorzien in een buitengerechtelijke bescherming voor onbekwamen, i.e. de zorgvolmacht. Het uitgangspunt is voortaan dat een persoon bekwaam is, zolang hij niet onbekwaam wordt verklaard.¹³

De wet van 17 maart 2013 werd fundamenteel hervormd door de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie (hierna afgekort: wet van 21 december 2018),¹⁴ voornamelijk omwille van het feit dat de procedures vervat in de wet van 2013 niet altijd even werkbaar en eenvoudig toe te passen waren in praktijk.¹⁵ Voor ogen is te houden dat de kerngedachte van de wet van 17 maart 2013 werd behouden.

3. **BEHOUD AUTONOMIE** – In het nieuwe wetgevende kader wordt gestreefd naar een versterking van de persoonsautonomie (*infra* nr. 2). Ondanks de handelingsonbekwaamheid, uitgesproken door de vrederechter, behouden beschermde personen het zelfbeschikkingsrecht, waarbij er telkens wordt geopteerd voor de minst ingrijpende beschermingsmaatregel.¹⁶ Indien deze buitengerechtelijke bescherming niet werd gesteld of onvoldoende blijkt te zijn voor de wilsonbekwame persoon, zal de vrederechter gerechtelijke beschermingsmaatregelen moeten uitspreken.

4. **DE LEEFGELDREKENING** – In beginsel geniet iedere individu handelingsbekwaamheid.¹⁷ Artikel 492/1 oud Burgerlijk Wetboek (hierna afgekort: oud BW) stelt echter dat de vrederechter een persoon handelingsonbekwaam kan verklaren voor het stellen van (bepaalde) handelingen. In deze beschikking beoordeelt de rechter tevens de bekwaamheid van de beschermde persoon voor het verrichten dagelijkse handelingen.¹⁸ Hij zal moeten specificeren of de betrokkene gebruik mag maken van een bankkaart.¹⁹

¹¹ T. WUYTS, "Een nieuw wettelijk kader voor wilsonbekwamen", *Juristenkrant* 2013, afl. 265, 1-2.

¹² N.a.v. VN-Verdrag van 13 december 2006 betreffende de rechten van personen met een handicap, de Aanbeveling R/1999/4 van het Comité van ministers van de Raad van Europa over de juridische bescherming van meerderjarige onbekwamen en de Aanbeveling R/2009/11 over beginselen betreffende voortdurende volmachten en voorafgaande richtlijnen in geval van onbekwaamheid; *Ibid.* 10, 5.

¹³ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 62, nr. 6, 44.

¹⁴ Wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie, *BS* 31 december 2018 (hierna afgekort wet van 21 december 2018).

¹⁵ Verschillende procedures werden overbodig, onnodig of complex geacht; F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification?", *TBBR* 2013, 316, nr. 91; K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *NFM* 2013, 203, nr. 128; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen", *RW* 2013-14, 623, nr. 149; D. SCHEERS en C. SCHEERS, *Bewind 2.0. Artikelsgewijze commentaar bescherming meerderjarige persoon na de wet van 21 december 2018*, Antwerpen, Intersentia, 2019, v; WUYTS, T., "Wet 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie. De hervorming van het eengemaakte beschermingsstatuut voor kwetsbare volwassenen bij de wet van 21 december 2018: eindpunt van een lange reeks wijzigingen?", *T.Fam.* 2020, afl. 2-3, 34-37.

¹⁶ K. ROTTHIER, e.a., *Handboek bescherming wilsonbekwamen, Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 188.

¹⁷ Art. 491, e), oud BW.

¹⁸ Art. 492/1, §2, 16°, oud BW en art. 492/1, §2, lid 4, oud BW.

¹⁹ Art. art. 492/1, §2, lid 4 *in fine* oud BW; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Meerderjarige beschermde personen: update en modernisering met titel 2 van de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie", *T.Fam* 2020, afl 2-3, 48.

In geval van bewindvoering wordt de aangestelde belast met het dagelijks beheer van de financiële tegoeden van de onder bescherming gestelde persoon.²⁰ Enerzijds omvat dit het beheer over de zichtrekening van de beschermde persoon. Anderzijds dient te worden nagegaan of de beschermde persoon naast zijn zicht- en/of eventuele spaarrekening, indien mogelijk, ook toegang mag hebben tot een leefgeldrekening, krachtens artikel 499/2, oud BW.²¹ Dit stelt de beschermde persoon in staat om zijn autonomie en zelfbeschikking deels te behouden en dagdagelijkse financiële transacties uit te voeren, zonder voortdurende tussenkomst van de bewindvoerder.²² Op deze wijze wordt de doelstelling van artikel 497 oud BW bevorderd.

Hoewel de mogelijkheid bestaat om toegang te verlenen tot het werken met een leefgeldrekening, rijzen er moeilijkheden bij de toepassing ervan in de praktijk. Het ontbreken van sluitend patroon en wettelijk kader, in combinatie met de unieke omstandigheden van elke beschermde persoon, bemoeilijkt een uniforme toepassing van deze regeling.

Ten eerste ontbreekt in de wet een bepaling over wie de bevoegdheid heeft om te beslissen of de beschermde persoon mag beschikken over een leefgeldrekening. Ten tweede rijst de vraag wat de verhouding is tussen het budgettaire kader opgelegd door de vrederechter en de leefgeldrekening. Ten derde kan worden opgemerkt dat er geen specifieke richtlijnen bestaan met betrekking tot het bepalen van de omvang van de leefgeldrekening en de frequentie van de stortingen op deze rekening. Zijn er specifieke (persoonsgebonden) criteria die van belang zijn bij het vaststellen van het bedrag? Daarnaast is er onduidelijkheid over welke verrichtingen mogen worden uitgevoerd met deze rekening. Zijn er bepaalde uitgaven die uitgesloten zijn en eventueel toegekend aan een andere rekening onder beschikking van de bewindvoerder? Geldt er controle op de uitoefening door de beschermde persoon van de leefgeldrekening?

Ten vierde wordt de bescherming van de beschermde persoon vaak (eerst) informeel binnen de familie geregeld. Waarbij de vraag rijst welke rol naasten kunnen vervullen voor de beschermde persoon in kwestie.²³ Het is mogelijk dat deze derden niet te goeder trouw zullen handelen, waardoor de staat moet ingrijpen voor optimale bescherming van de persoon in kwestie. Echter, zelfs na rechterlijke tussenkomst kan misbruik van de situatie van de beschermde persoon door derden plaatsvinden. Ten vijfde kan ook de effectieve, spoedige en doeltreffende medewerking van de betrokken financiële instelling ter discussie worden gesteld.

De aangehaalde onduidelijkheden doen de algemene vraag rijzen of de huidige toepassing van de leefgeldrekening afdoende is om de autonomie van beschermde personen te

²⁰ Art. 499/2, oud BW.

²¹ Vrederechten West-Vlaanderen, "Handleiding en toelichting bij de start van het mandaat als bewindvoerder", <https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/vrederechten-west-vlaanderen>, (laatst geraadpleegd 7 maart 2024).

²² Art. 497 oud BW.

²³ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht (achtste, herziene uitgave)*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 202.

waarborgen. Er zal worden onderzocht of de regeling voldoende bestand is tegen de verschillende voornoemde uitdagingen.

§2. Onderzoeksvragen

5. **HOOFDONDERZOEKSVRAAG** – De centrale hoofdonderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

"In hoeverre bevordert de huidige uitwerking van de leefgeldrekening binnen het kader van de rechterlijke bescherming de autonomie van beschermde personen in hun dagelijks handelen?"

6. **SUBONDERZOEKSVRAGEN** – Om te kunnen antwoorden op de hierboven geformuleerde hoofdonderzoeksvraag, zullen verschillende subonderzoeksvragen moeten worden gesteld om het onderzoek te vergemakkelijken.

1. *"Wat moet worden verstaan onder 'de autonomie van beschermde personen' volgens het IVRPH en het EVRM?"*

2. *"Wat is een leefgeldrekening in het kader van een rechterlijke beschermingsmaatregel en hoe staat dit in relatie met artikel 492/1, §2 oud Burgerlijk Wetboek?"*

3. *"Hoe verloopt de toekenning, begroting en werking van de leefgeldrekening in praktijk, m.i.v. eventueel misbruik?"*

4. *"Bevordert de huidige bescherming m.b.t. de leefgeldrekening de autonomie van beschermde personen in de digitale wereld?"*

7. **OPZET ONDERZOEK** – Dit onderzoek beoogt een antwoord te geven op de vraag of de autonomie van de beschermde persoon, zoals verankerd in het IVRPH, adequaat wordt gewaarborgd in hun dagdagelijkse handelingen d.m.v. de toekenning van een leefgeldrekening. In de eerste plaats is dit onderzoek theoretisch relevant omdat het de huidige regeling omtrent leefgeldrekeningen voor beschermde personen onderzoekt en analyseert.²⁴ Hierbij wordt nagegaan in hoeverre het Belgisch recht in lijn is met de principes van het IVRPH en het EVRM. Indien tekortkomingen worden vastgesteld, kan dit onderzoek als basis dienen voor toekomstige inspanningen om volledige naleving van de beginselen van genoemde internationale verdragen te bewerkstelligen. Daarenboven is het onderzoek van belang voor de beschermde personen zelf om hun autonomie volledig in kaart te brengen zodat deze bijgevolg kan worden gegarandeerd.

²⁴ L. KESTEMONT, P. SCHOUKENS, K. HENDRICKX en E. TERRY (red.), *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2020, 23.

Bovendien heeft deze scriptie praktische relevantie omdat de resultaten van het onderzoek inzicht verschaffen in hoe de leefgeldrekening in de dagelijkse praktijk wordt gebruikt door verschillende betrokken partijen. Indien blijkt dat er praktische moeilijkheden zijn, kunnen deze bevindingen worden gebruikt voor verdere totstandkoming van aanbevelingen betreffende deze materie.

§3. Onderzoeksmethodologie

8. **ONDERZOEKSSTRATEGIE** – Deze masterscriptie zal een evaluatie bieden van de huidige werking van de leefgeldrekening onder het Belgisch recht, in het licht van de fundamentele beginselen van het IVRPH en het EVRM. Om deze evaluatie uit te voeren, zal een interdisciplinair onderzoek worden gevoerd. Daarvoor worden twee verschillende onderzoeksmethoden gebruikt, nl. enerzijds een rechtsdogmatisch- en anderzijds een empirisch onderzoek.

Binnen het rechtsdogmatisch deel van het onderzoek zullen er zowel beschrijvende als evaluerende subonderzoeken worden uitgevoerd. Het onderzoek zal in eerste instantie de internationale fundamentele beginselen van het IVRPH en het EVRM behandelen, waaraan het Belgisch rechtstelsel moet voldoen. Vervolgens zal een beschrijving worden gegeven van de rechterlijke beschermingsmaatregelen en het juridisch kader m.b.t. het budgettaire kader van artikel 492/1, §2 oud BW en de leefgeldrekening gebaseerd op artikel 499/2 oud BW. Ten slotte zal een evaluatie plaatsvinden van de regeling van de leefgeldrekening in overeenstemming met deze basisprincipes.

Het onderzoek zal aanvangen met een rechtsdogmatische benadering, waarbij het mensenrechtelijk aspect betreffende deze materie wordt beschreven. Zo zal er een antwoord worden gegeven op de eerste subonderzoeksvraag. Het IVRPH, met name artikel 12 en de daaruit vloeiende basisbeginselen ter waarborging van de rechten van beschermde personen, zal worden gehanteerd als vertrekpunt van het beschrijvend onderzoek. De andere artikelen die belangrijke beginselen bevatten ter bescherming van de rechten van personen met een handicap, waaronder 5, 13, 19 en 22 van datzelfde Verdrag, worden ook kort aangehaald. Daarnaast zullen *General Comments No. 1, 5 en 6* van het Comité voor de Rechten van Personen met een Handicap (hierna afgekort: Comité) worden gebruikt ter aanvulling respectievelijk op artikelen 5, 12 en 19 van voornoemd verdrag.²⁵ Daarnaast zullen de rechten van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens bepaald in artikelen 6, 8 en 14 ook worden besproken binnen deze context. Hiervoor zal essentiële rechtspraak en rechtsleer worden geraadpleegd ter vervollediging. Bovendien wordt de verankering van deze beginselen in de Belgische Grondwet ook kort uiteengezet. Middels deze bronnen zullen fundamentele beginselen, waaronder het non-discriminatiebeginsel, het zelfbeschikkingsrecht en de autonomie van beschermde personen dienen als evaluatiecriteria waaraan Belgisch wetgeving binnen deze materie moet voldoen.

²⁵ General comment no. 1 (2014), Article 12, Equal recognition before the law (19 mei 2014), *Un Doc. CRPD/C/GC/1*, (2014).

Andere (supra)nationale bronnen betreffende de (grond)rechten van personen met een handicap, waaronder het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna afgekort: Handvest Grondrechten EU) en het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (hierna afgekort: IVBPR),²⁶ worden niet uiteengezet door de beperking in relevantie.

Het tweede beschrijvend deel van de masterscriptie zal zich richten op het juridische kader in België, m.b.t. de rechterlijke bescherming van beschermde personen. Dit deel zal een antwoord bieden op subonderzoeksvraag twee. In eerste instantie zullen beide beschermingsmaatregelen kort worden beschreven om hun werking duidelijk te maken. Binnen de context van rechterlijke bescherming zal artikel 492/1, §2 oud BW en de leefgeldrekening onder professionele bewindvoering, worden onderzocht. Er wordt binnen dit onderzoek geen aandacht gevestigd op de leefgeldrekening die wordt toegekend in het kader van een collectieve schuldenregeling.

Om een volledige analyse te verkrijgen van de theoretische werking van de leefgeldrekening, zal gebruik moeten worden gemaakt van wetgeving, rechtsleer en rechtspraak. In dit verband zal eerst de wet 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- en geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn (hierna afgekort: wet van 18 juli 1991), kort worden behandeld.²⁷ Hiermee wordt onderzocht of dergelijke rekening al mogelijk was vanaf 1991 en of deze wet als inspiratiebron heeft gediend voor de huidige regeling.

Vervolgens zullen diverse aspecten van de leefgeldrekening rechtsdogmatisch worden geanalyseerd. Dit omvat de procedure voor het verkrijgen van een leefgeldrekening en de rol van verschillende partijen, het recht van de beschermde persoon om gehoord te worden, evenals de procedure voor het openen van de rekening bij een financiële instelling en het effectieve gebruik van de gelden, inclusief de algemene controle op de rekening. Daarnaast zal vanuit gerechtelijk oogpunt worden onderzocht welke procedure van toepassing is voor de beschermde persoon in geval van ontevredenheid over de bewindvoerder. Aangezien geen specifiek wettelijk kader bestaat met betrekking tot de uitvoering van de leefgeldrekening, zal hier beroep worden gedaan op algemene principes, rechtsleer en rechtsspraak.

Daarenboven zal er een korte afdeling worden toegekend aan het persoonsvolgend budget (hierna afgekort: PVB). Hiermee wordt, in het kader van de Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, extra ondersteuningsnoden van meerderjarige personen met een handicap gefinancierd. Op deze manier wilt de scriptie aantonen dat de financiële autonomie van deze groep van personen bijkomend wordt ondersteund door dit toegekend budget, al komt deze groep niet volledig overeen met de categorie van beschermde personen.

²⁶ Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie van 12 december 2007, *Pb.C.* 83, 30 maart 2010; Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1996, *BS* 6 juli 1983.

²⁷ Wet 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- en geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn, *BS* 25 juli 1991 (hierna afgekort: wet van 18 juli 1991).

Het laatste deel van de scriptie is gericht op het evalueren van de twee voorgaande delen, namelijk de bestaande regelgeving (*lege lata*) en de praktische uitvoering daarvan, in het kader van het non-discriminatiebeginsel en de autonomie dat onder het mensenrechtelijk deel reeds werd behandeld. Er wordt een antwoord gegeven op de laatste subonderzoeksvraag. De uitdaging hier betreft het juiste evenwicht te bereiken tussen deze autonomie en de beperking van beheersbevoegdheid van de beschermde persoon op handelingen met betrekking tot het dagelijkse beheer.²⁸ Er dient m.a.w. een afweging te worden gemaakt om te bepalen welke beschermingsmaatregelen passend zijn in het licht van autonomie en menselijke waardigheid.²⁹

Het doel van deze evaluatie is uitmaken of de aanvullende maatregel adequaat aansluit bij het zelfbeschikkingsrecht van de beschermde persoon en of de autonomie voldoende wordt beschermd met de leefgeldrekening.

Het sociaal-wetenschappelijk onderzoek zal een antwoord bieden op de derde subonderzoeksvraag.

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verkrijgen in de meningen en ervaringen m.b.t. de praktische toepassing van de leefgeldrekening d.m.v. verschillende diepte-interviews. Deze interviews beogen om diverse aspecten van de leefgeldrekening te belichten die mogelijks niet duidelijk zijn geworden uit de beschikbare rechtspraak en rechtsleer, deels vanwege de loutere praktische uitvoering o.w.v. het ontbreken van een specifiek wettelijk kader of richtlijnen.

Voor het voeren van deze interviews zal gebruik worden gemaakt van een algemene vooraf opgestelde vragenlijst, waarbij ruimte is voor bijkomende vragen die voortvloeien uit het gesprek. Op het einde van alle interviews worden de verkregen antwoorden met elkaar vergeleken. Er worden zowel theoretische juridische vragen gesteld over het Belgisch recht, alsook meningen en ervaringen over de praktische uitvoering. Hierbij wordt speciale aandacht besteed aan de leidraad van het gehele onderzoek, namelijk de fundamentele beginselen van het IVRPH.

Er zijn onder meer vragen gesteld over de criteria voor de toekenning en begroting van de leefgeldrekening, en hoe hier in praktijk mee wordt omgegaan in afwezigheid van richtlijnen. Hierbij wordt o.a. onderzocht of de beschermde persoon na toekenning van de rekening snel gebruik kan maken van deze voorziening, of dat er sprake is van eventuele vertraging als gevolg van specifieke (f)actoren. Ook wordt er aandacht besteed aan de vraag wat te doen i.g.v. misbruik, zowel door de beschermde persoon als door derden. De vraag naar een mogelijke procedure bij ontevredenheid uitgaande van de beschermde persoon werd ook behandeld tijdens het gesprek. Uiteindelijk werden de interviews afgesloten met de vraag over hoe de respondenten persoonlijk streven naar het bevorderen van de autonomie van

²⁸ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 17.

²⁹ *Ibid.*

beschermden personen, en of zijn van mening zijn dat het toekennen van een leefgeldrekening hieraan bijdraagt.

Er werden acht gestructureerde diepte-interviews gehouden.³⁰ Twee interviews werden afgenomen met vrederechters te Limburg en één met een vrederechter te Leuven. Vijf interviews werden afgenomen met professionele bewindvoerders te Limburg. Deze keuze is ingegeven door het feit dat zij dagelijks in contact komen met beschermden personen en de werking van de leefgeldrekening, waardoor zij waardevolle ervaringen kunnen delen voor deze scriptie.

Er wordt in eerste instantie gekozen voor interviews met vrederechters, aangezien zij de bevoegde rechters zijn bij de procedure m.b.t. de gerechtelijke bescherming van kwetsbare personen. Zij bepalen o.b.v. artikel 494/2, §2 oud BW of de beschermden personen al dan niet handelingen van dagelijks beheer mag stellen. Daarenboven bepaalt de vrederechter of de beschermden persoon gebruik mag maken van een bankkaart, die zij nodig zullen hebben om te kunnen functioneren in een digitale samenleving.

De bewindvoerder staat het dichtst bij de beschermden persoon en biedt dagelijkse ondersteuning. Omwille van het feit dat de bewindvoerder het meest in aanraking komt met de leefgeldrekening, kan hij nauwkeurige ervaringen delen over deze rekening en eventuele struikelblokken.

Het verloop van dit proces werd ervaren als lastig met aanzienlijke uitdagingen. Een initiële selectie van meer dan vijftig personen werd benaderd, doch slechts acht van hen konden uiteindelijk worden geïnterviewd. Niettemin, ondanks de beperkte omvang van de interviews, konden onderscheidende inzichten worden verkregen o.b.v. territoriale bevoegdheid en professionele ervaring.

Het verkrijgen van de medewerking van financiële instellingen was een obstakel. Het aanschrijven van verschillende banken bleef onbeantwoord. Als alternatief werden relevante vragen voorgelegd aan de geïnterviewde bewindvoerders betreffende de aanvraag en werking van de leefgeldrekening bij financiële instellingen.

Door het beperkt aantal gevoerde interviews konden geen substantiële verschillen worden vastgesteld betreffende de globale werking van de leefgeldrekening. Doch varieerden de ervaringen en opvattingen onder de respondenten.

Deze interviews zullen op nauwkeurige wijze worden getranscribeerd om zo geen informatie verloren te laten gaan. Deze zullen, wanneer alle interviews reeds zijn afgenomen, met elkaar worden vergeleken. M.b.v. deze bevragingen wordt in de diepte ingegaan op ervaringen en belevingen van desbetreffende actoren. Het is bijgevolg niet mogelijk om deze informatie te generaliseren omwille van het feit dat louter een beperkt aantal interviews worden afgenomen. Alle persoonsgegevens van de respondenten en aangehaalde dossiers werden geanonimiseerd conform de General Data Protection Regulation (hierna afgekort: GDPR), zodat enkel de territoriale bevoegdheid en professionele ervaring bekend worden gemaakt.

³⁰ Zie bijlagen 2 t.e.m. 10.

§4. Opbouw van het onderzoek

9. **INDELING** – Deze masterscriptie bestaat uit vijf delen. Het eerste deel zal verschillende relevante begrippen verduidelijken die essentieel zijn voor het onderzoek. Vervolgens zal het tweede deel zich concentreren op het internationaal mensenrechtelijk aspect. De fundamentele beginselen van het IVRPH en het EVRM zullen doorheen het hele onderzoek als leidraad en evaluatiecriterium dienen. Daarenboven wordt in dit deel de reactie van de Belgische grondwetgever op het IVRPH d.m.v. de verankering van inclusie van personen met een handicap.

Het derde deel richt zich op de huidige stand van zaken in het Belgisch rechtssysteem, waarbij de verschillende gerechtelijke beschermingsvormen theoretisch worden geanalyseerd. Specifiek wordt het budgettair kader en de leefgeldrekening behandeld.

Het vierde deel belicht de praktische uitwerking van de leefgeldrekening, vanaf de toekenning en begroting ervan tot het effectieve gebruik door de beschermde persoon. Hiervoor zal gebruik worden gemaakt van informatie verkregen uit het sociaalwetenschappelijk onderzoek. Daarenboven zullen mogelijke knelpunten bij het gebruik van dergelijke rekening worden besproken, waarbij de autonomie en zelfbeschikking van de beschermde persoon als toetsingscriterium wordt gehanteerd.

Na afronding van delen drie en vier, zal er telkens een tussenconclusie worden geformuleerd om het overzicht van de besproken informatie te behouden.

Ten slotte zal deel vijf de huidige werking van de leefgeldrekening onder het Belgisch recht evalueren in termen van het waarborgen van het non-discriminatiebeginsel met haar deelfacetten, het zelfbeschikkingsrecht en de autonomie van de beschermde persoon. Dit onderzoek zou vervolgens een inspiratiebron kunnen zijn voor de wetgever, om op die manier nog meer te streven naar een rechtvaardige maatschappij waarin iedereen evenveel telt.

DEEL 1. Relevante begrippen

10. **INLEIDING** – In het eerste deel zullen relevante begrippen voor deze masterscriptie worden toegelicht. Voor dit onderzoek is het van belang om de verschillende vormen van bekwaamheid, de beschermde persoon, de bewindvoering, de autonomie van beschermde personen en het verschil van het dagelijks beheer en het geldbeheer uiteen te zetten. Deze worden verduidelijkt a.d.h.v. de wettelijke definitie wanneer deze voorhanden is. Voor extra toelichting wordt gebruik gemaakt van rechtsleer en rechtspraak. Op deze manier krijgt de lezer een duidelijk beeld over de belangrijkste begrippen uit de scriptie en zal dit het lezen verder vergemakkelijken.

11. **RECHTSBEKWAAMHEID** – Elke persoon beschikt, zowel minder- als meerderjarigen, over dezelfde rechten en plichten, i.e. is rechtsbekwaam.³¹ Ons rechtstelsel streeft ernaar dat aan iedereen gelijke rechtsbekwaamheid wordt verleend.³² Het is echter ook mogelijk dat bepaalde personen niet volledig over deze rechtsbekwaamheid beschikken. Deze bekwaamheid kan nooit volledig worden ontnomen.³³ Dit zou namelijk betekenen dat de persoonlijkheid wordt ontkend.³⁴ Het is wel mogelijk in specifieke gevallen de rechtsbekwaamheid ten dele te ontnemen. Dit in het geval van vreemdelingen en bepaalde strafrechtelijke veroordeelden.³⁵ De rechtsonbekwaamheid kan ook in specifiek voortvloeien uit de wet (art. 161-163 oud BW) of worden uitgesproken door de rechter (art. 32-33 Jeugdbeschermingswet).³⁶

12. **HANDELINGSBEKWAAMHEID** – Artikel 488 oud BW regelt dat iedereen in principe vanaf de volle leeftijd van achttien jaar volledig handelingsbekwaam is. Vervolgens bepaalt artikel 491 oud BW dat een persoon handelingsbekwaam is wanneer hij/zij de juridische mogelijkheid heeft om zelf en zelfstandig deze rechten en plichten, die vloeien uit de rechtsbekwaamheid, uit te oefenen.³⁷ M.a.w. de persoon kan zonder drempels deelnemen aan het rechtsverkeer.³⁸

³¹ N. VANDENBUSSCHE, *100 vragen en antwoorden inzake bewindvoering*, Brugge, Die Keure, 2019, 13.

³² P. SENAEEVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2020, 27.

³³ Het Belgische recht kent geen algemene rechtsonbekwaamheid. Cass. 7 januari 2020, *RW* 2011-12, 1593, noot S. VAN LOOCK en F. GEORGE; Luik 21 oktober 2008, *JLMB* 2010, 1343; Y.H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 173-307; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht. Een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 153; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 176; G. HIERNAUX, D. CANE, N. GALLUS, M. AMLLIEN, T. VAN HALTEREN en G. WILLEMS, "Droit des personnes et des familles. Chronique des jurisprudences 2011-2016", in X (ed.), *Les dossiers du Journal des Tribunaux* 107, Brussel, Larcier, 643-711 en S. STIJNS, *Verbintenissenrecht, Boek 1*, Brugge, die Keure, 2016, 82; K. COEN, L. DRESER, R. VANWALLEGHEM en N. DESMET, 'De bekwaamheid van minderjarigen', in *De juridische positie van de minderjarige in de praktijk*, Heule, UGA, 2007, 84.

³⁴ P. SENAEEVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2020, 44.

³⁵ *Ibid.*, 33.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ Art. 491 oud BW.

³⁸ P. SENAEEVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2020, 45.

13. **WILSONBEKWAAMHEID** – Conform artikel 905, tweede lid oud BW oordeelt de vrederechter over de wilsbekwaamheid van de persoon. Art. 488/1 oud BW bepaalt dat personen die in de feitelijke onmogelijkheid verkeren om zelf hun een vrije en bewuste wil te uiten op een zelfstandige manier, onder bescherming worden geplaatst.³⁹ Er wordt bepaald dat in dit geval zowel de meerderjarige persoon als zijn goederen, onder gerechtelijke bescherming kunnen worden geplaatst. Dit is enkel mogelijk indien, en voor zover de bescherming van zijn belangen dit vereist.⁴⁰ Dit artikel zal van toepassing zijn op personen die zich onder andere bevinden in een staat van verkwisting of dementie.

14. **BESCHERMDE PERSONEN** – Binnen het wetgevend kader bezitten beschermde personen krachtens artikelen 488/1 en 488/2 oud BW over een functioneringsstoornis,⁴¹ dat tot stand kan komen door een specifieke gezondheidstoestand (o.a. personen met een handicap of dementie)⁴² of een bepaalde staat van verkwisting.⁴³ De situaties van de meerderjarige⁴⁴ beschermde personen verschillen van elkaar waardoor deze telkens afzonderlijk dienen te worden bekeken en beoordeeld door de vrederechter.⁴⁵ Hij zal *in concreto* moeten kijken naar de mate waarin de persoon in kwestie op een behoorlijke en zelfstandige wijze kan beslissen over zijn/haar belangen.⁴⁶ Het is enkel mogelijk door de vrederechter om iemand (tijdelijk)⁴⁷ te kwalificeren als beschermde persoon wanneer dit uiterst noodzakelijk is (subsidiariteit).⁴⁸ Bovendien kan de beschermde persoon, krachtens de leer van de proportionaliteit, louter voor bepaalde specifieke handelingen worden beperkt in zijn vrijheid, wanneer deze noodzakelijk zijn.⁴⁹ Het is niet mogelijk om iemand op preventieve wijze dit statuut toe te kennen. Dit statuut komt bijgevolg niet (helemaal) overeen met personen die een handicap hebben. Aangezien het hebben van een handicap niet

³⁹ F. PEERAER, *Nietigheid en aanverwante rechtsfiguren in het vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 173 e.v.; Y.H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2016, 211 e.v.

⁴⁰ Art. 488/1, lid 1, oud BW.

⁴¹ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Meerderjarige beschermde personen: update en modernisering met titel 2 van de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie", *T.Fam* 2020, afl 2-3, 38.

⁴² Art. 12 IVRPH.

⁴³ Artikelen 488/1 en 488/2 BW; Wetsvoorstel *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1009/001, 35-36; Vred. Gent (IV) 27 november 2015, *T.Vred.* 2016, 350; F., SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen", *RW* 2013-14, 565, nr. 6; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 62, nr. 6; F. SWENNEN, "Toepassingsgebied van de wet", *o.c.*, 17, 29.

⁴⁴ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 9.

⁴⁵ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Meerderjarige beschermde personen: update en modernisering met titel 2 van de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie", *T.Fam* 2020, afl 2-3, 39.

⁴⁶ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 10.

⁴⁷ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht, (achtste, herziene uitgave)*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 15 en 21.

⁴⁸ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 11.

⁴⁹ *Ibid.*

automatisch bepaalt dat men onder een beschermingsmaatregel moet vallen.⁵⁰ Het statuut van de beschermde persoon heeft een juridische invulling.

15. **AUTONOMIE** – Volgens het IVRPH ligt de klemtoon onder andere op het handhaven van autonomie, zelfbeschikking en emancipatie van personen, in plaats van hen te beschermen.⁵¹ Desalniettemin ontbreekt een nationale wettelijke invulling van de autonomie van beschermde personen.⁵² De wetgever draagt deze specifieke uitwerking over aan de vrederechter. Niettemin wordt algemeen erkend dat beschermde personen het recht hebben op zelfbeschikking⁵³ en het nemen van beslissingen m.b.t. hun eigen leven, volgens hun eigen wil en voorkeuren.⁵⁴ M.a.w. moet de beschermde persoon zo veel als mogelijk worden betrokken bij het besluitvormingsproces dat hem aangaat. Hierbij wordt rekening gehouden met de oorspronkelijke levensstandaard en persoonlijke rechten van de beschermde persoon.⁵⁵ Op deze manier wordt beoogd om zijn autonomie en welzijnssituatie optimaal te houden.

16. **BEWINDVOERING** – Bewindvoering, zoals geregeld vanaf artikel 491 oud BW, is een gerechtelijke maatregel om personen die (tijdelijk) onbekwaam zijn verklaard⁵⁶ voor het stellen van bepaalde handelingen,⁵⁷ te beschermen. Deze rechterlijke beschermingsmaatregel heeft als uitgangspunt de autonomie (*supra* nr. 15) en de bekwaamheid van beschermde personen.⁵⁸ Deze zal enkel worden toegepast wanneer andere maatregelen niet meer mogelijk zijn (subsidiariteitsbeginsel) waaronder de buitengerechtelijke bescherming.⁵⁹ De persoonlijke opdracht van de bewindvoerder⁶⁰ zal verder worden ingevuld en begrensd door de vrederechter. Doch zijn opdracht uitoefent naar eigen inzicht en verantwoordelijkheid.⁶¹

Door deze geformaliseerde beschermingsmaatregel kunnen de handelingen die worden verricht door de bewindvoerder alsnog de vereiste rechtsgevolgen hebben voor de beschermde persoon.⁶²

⁵⁰ Personen met een handicap betreffen volgens artikel 1 IVRPH: "personen met langdurige fysieke, mentale, verstandelijke of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving."

⁵¹ General comment no. 1 (2014), Article 12, Equal recognition before the law (19 mei 2014), *Un Doc. CRPD/C/GC/1*, (2014).

⁵² J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 188.

⁵³ *Ibid.*, 16.

⁵⁴ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN, *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Kluwer, Mechelen, 2014, 15.

⁵⁵ P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2003, 173, 425.

⁵⁶ Art. 492/2, lid 2, oud BW.

⁵⁷ Sinds de wet van 17 maart 2013 kan het bewind zowel toepasselijk zijn op persoonrechtelijke als goedenrechtelijke handelingen.

⁵⁸ *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3303/1, 98; art. 497, oud BW.

⁵⁹ *Vred. Boussu* 5 januari 2016, *T.Vred.* 2018, 8.

⁶⁰ Art. 497, eerste lid, oud BW.

⁶¹ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 305.

⁶² G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2023, 570.

Het is van uiterst noodzakelijk belang dat eerst wordt afgewogen welke beschermingsmaatregel de meeste autonomie laat voor de beschermde persoon, zodat de maatregel niet verder gaat dan nodig.⁶³ Wanneer de situatie het toelaat, zal eerst bekeken worden of bijstand mogelijk is conform artikel 498/2 oud BW. Het houdt in dat beschermde personen zelf het initiatiefrecht hebben, doch niet zelfstandig de handelingen kunnen stellen.⁶⁴ Hierdoor worden de handelingen rechtsgeldig gemaakt.⁶⁵ De bewindvoerder zal de beschermde persoon, indien dit mogelijk is naarmate zijn begripsvermogen moeten betrekken bij de uitoefening van zijn opdracht.⁶⁶

Wanneer bijstand niet voldoende is voor de beschermde persoon volgens artikelen 499/1 oud BW, zal in het licht van een rechterlijke beschermingsmaatregel, gekozen worden voor vertegenwoordiging.⁶⁷ Opnieuw speelt het subsidiariteitsbeginsel een grote rol.⁶⁸ Vertegenwoordiging bepaalt dat de beschermde persoon de handeling noch zelf of zelfstandig mag uitoefenen.⁶⁹ M.a.w. kan de bewindvoerder zonder tussenkomst van de beschermde persoon autonome beslissingen maken.⁷⁰ Deze bevoegdheid reikt niet tot in het oneindige en wordt begrensd door de wettelijke grenzen evenals de opdracht uitgereikt door de vrederechter.⁷¹ Bij tweestrijd tussen de verschillende belangen zal altijd voorrang worden gegeven aan de morele belangen i.p.v. de vermogensbelangen van de beschermde persoon.⁷²

17. **DAGELIJKS BEHEER VS. GELDBEHEER** – Binnen de rechtsleer wordt geen consistent gebruik gemaakt betreffende de begrippen 'dagelijks beheer' en 'geldbeheer'. Dit kan derhalve zorgen voor verwarring. Om die reden wordt in deze masterscriptie het 'dagelijks beheer' gebruikt voor het overkoepelend beheer van artikel 492/1, §2, derde lid, 16° oud BW dat valt binnen de bevoegdheid van de bewindvoerder, na onbekwaambaarheidsverklaring van de beschermde persoon. Deze omvatten de besteding van de inkomsten van de beschermde persoon aan diens onderhoud, verzorging en welzijn, conform artikel 499/2, tweede lid oud BW.

Het geldbeheer komt toe aan de beschermde persoon in voorkomend geval. Dit betreft de financiële autonomie die hij beschikt over de gelden die de bewindvoerder ter beschikking stelt op de leefgeldrekening voor dagelijkse kleine uitgaven, nadat de courante kosten zijn betaald van het inkomen van de beschermde persoon conform artikel 499/2, tweede lid oud BW.

⁶³ V. VANDERHULST, "De meerderjarige beschermde persoon als erfgerechtigde: notariële aandachtspunten bij de uitoefening van het keuzerecht", *Not.Fisc.M.* 2014, afl. 8, 186.

⁶⁴ Art. 491, f, oud BW.

⁶⁵ Art. 494, e, oud BW.

⁶⁶ Art. 498/2, lid 3, oud BW.

⁶⁷ Art. 492/2, lid 1, oud BW.

⁶⁸ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2023, 554.

⁶⁹ Art. 492/2 oud BW.

⁷⁰ S. MOSSELMAN en A. VAN THIENEN, "Onbekwaamheid", o.c., 96, 188.

⁷¹ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN, *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Kluwer, Mechelen, 2014, 15.

⁷² S. MOSSELMAN en A. VAN THIENEN, "Onbekwaamheid", o.c., 97, 191.

DEEL 2. Fundamentele rechten voor personen met een handicap

18. **INLEIDING** – Het tweede deel geeft een antwoord op de eerste subonderzoeksvraag: “Wat moet worden verstaan onder ‘de autonomie van beschermde personen’ volgens het IVRPH en het EVRM?”. In hoofdstuk één wordt het IVRPH behandeld samen met de verschillende waarborgen betreffende deze materie, waarop personen met een handicap recht hebben. Voor dit hoofdstuk wordt voornamelijk gebruik gemaakt van het Verdrag, internationale rechtsleer en de *general comments no. 1, 5 en 6* van het Comité. Het tweede hoofdstuk richt zich op de fundamentele beginselen voortkomend uit het EVRM die relevant zijn voor dit onderwerp. Hiervoor wordt internationale wetgeving, rechtsleer en rechtspraak gebruikt. Vanzelfsprekend hebben personen met een handicap dezelfde algemene rechten als iedereen zonder handicap, vastgelegd in het EVRM en andere internationale Verdragen. Doch worden andere Verdragen waaronder het Handvest Grondrechten EU en het IVBPR niet besproken door het gebrek aan relevantie voor deze masterscriptie. Het daaropvolgende hoofdstuk beschrijft de toetsingscriteria die als leidraad zullen fungeren voor het gehele onderzoek.

Hoofdstuk 1. IVRPH

19. **HISTORISCH UITGANGSPUNT** – Sedert de jaren zestig waaide de normalisatie- en integratieprincipes over vanuit de Scandinavische landen.⁷³ Dit zorgde ervoor dat ook personen met een handicap recht hadden op een gelijkwaardig leven zoals personen zonder handicap. Bijgevolg maakte de integratie voor deze personen in de samenleving een opmars. Personen met een handicap werden telkens meer erkend en horen evenzeer te genieten van mensenrechten en de nodige zorg.⁷⁴

20. **RATIO LEGIS** – Op 16 december 2006 werd een Verdrag uitgevaardigd door de Verenigde Naties op internationaal niveau, gericht op de versterking van de mensenrechten van personen met een beperking, i.p.v. het eerdere uitgangspunt van genezing van personen met een handicap.⁷⁵ Er wordt m.a.w. niet meer naar gekeken vanuit medisch oogpunt, maar vanuit een sociale opvatting.⁷⁶ De *ratio legis* van het Verdrag is het aanpakken van de beperkingen en segregatie waarmee deze individuen te maken krijgen, met als doel hen volledig en gelijkwaardig te laten deelnemen aan de hedendaagse samenleving.⁷⁷ Verschillende reeds bekende fundamentele beginselen worden vermeld in

⁷³ B. WUYTS, “Beeldvorming en participatie van mensen met een handicap: een historisch perspectief in de West-Europese samenleving”, *E&M*, 13^e jaargang, nr. 4, 23.

⁷⁴ *Ibid.*, 25.

⁷⁵ VN-Verdrag van 13 december 2006 betreffende de rechten van personen met een handicap, BS 13 mei 2009; D’ESPALLIER, S. SOTTIAUX en J. WOUTERS, *De doorwerking van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*, Intersentia, Antwerpen, 2014, 3.

⁷⁶ L. DE CAMPOS VELHO MARTEL, “Reasonable Accommodation: The New Concept from an Inclusive Constitutional Perspective”, *Sur International Journal on Human Rights* 2011, Vol. 8, Nr. 14, (84) 100.

⁷⁷ A. LAWSON, “The UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities and European Disability Law: A Catalyst for Cohesion” in O.M. ARNARDÓTTIR en G. QUINN (eds.), *The UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. European and Scandinavian Perspectives*, Leiden-Boston, Martinus

artikel 3 IVRPH, waaronder de onafhankelijkheid van de persoon, gelijkheid tussen man en vrouw, volledige en daadwerkelijke participatie in de samenleving en de persoonlijke autonomie.⁷⁸ Verdragsluitende partijen zullen krachtens artikel 33, lid 2 IVRPH een kader tot stand moeten brengen om de waarborgen effectief uit te voeren.⁷⁹

21. **ARTIKEL 5 IVRPH** – Een essentieel principe van het IVRPH betreft het principe van gelijkheid en het verbod op discriminatie.⁸⁰ Artikel 5 IVRPH schrijft voor dat individuen met een handicap op gelijke voet dienen te staan als met personen zonder handicap.⁸¹ Ze hebben het recht op gelijke behandeling zowel door, als bij de toepassing van de wet. Daarenboven kunnen personen met een handicap volgens het IVRPH juridische handelingen stellen.⁸² Dit houdt m.a.w. in dat de handelingsbekwaamheid niet kan worden beperkt o.b.v. wilsbekwaamheid, dit zou echter discriminatie uitmaken. De verdragspartijen worden verondersteld maatregelen te nemen om redelijke aanpassingen te voorzien betrekking hebbend op dit gebod.⁸³ Wanneer zich hier een weigering voordoet kan dit worden gelijkgesteld aan discriminatie.⁸⁴ Artikel 5 IVRPH wordt meestal aangehaald in combinatie met de bescherming van andere rechten uit het Verdrag.⁸⁵

22. **ARTIKEL 12 IVRPH** – De auteurs van het Verdrag hebben artikel 12 IVRPH gewijd aan de gelijkheid voor de wet en bijgevolg aan de autonomie van personen met een handicap. De eerste paragraaf bepaalt dat deze personen rechtsbekwaam zijn en genieten m.a.w. van zowel rechten als plichten en horen diverse handelingen te kunnen stellen, waarbij als uitgangspunt wordt gehanteerd dat zij het best in staat zijn om hun eigen belangen te behartigen.⁸⁶ Artikel 12, §2 IVRPH bepaalt dat ze hun juridische bekwaamheid op alle vlakken kunnen uitoefenen. De *general comments no. 1* verduidelijken dit begrip, enerzijds betreft juridische bekwaamheid dat deze personen houder zijn van rechten en plichten en anderzijds dat men deze volledig zelf mag uitoefenen. Daarenboven wordt de wilsbekwaamheid verduidelijkt, dit betreft de capaciteit om beslissingen te maken.⁸⁷

Nijhoff Publishers, 2009, 93; S. VAN DAMME, "Tewerkstelling van personen met een handicap : het recht op redelijke aanpassingen onder de loep genomen", *Soc.Kron.* 2014, afl. 7, 327-331.

⁷⁸ Art. 3, a), c) en g), IVRPH.

⁷⁹ European Union Agency for Fundamental Rights, EU-kader voor het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap, <https://fra.europa.eu/nl/content/eu-kader-voor-het-verdrag-van-de-verenigde-naties-inzake-de-rechten-van-personen-met-een>, (laatst geraadpleegd 6 april 2024).

⁸⁰ General comment No. 6 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 5 (equality and non-discrimination) (26 april 2018), *UN Doc. CRPD/C/GC/6* (2018), 1-2, §4-5.

⁸¹ W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal compendium. Arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer Belgium, Mechelen, 2023, 288.

⁸² General comment No. 6 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 5 (equality and non-discrimination) (26 april 2018), *UN Doc. CRPD/C/GC/6* (2018), 3, §14.

⁸³ W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal compendium. Arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer Belgium, Mechelen, 2023, 288.

⁸⁴ A. LAWSON, "The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities: New Era or False Dawn?" *Syracuse Journal of International Law & Commerce* 2007, 563; A. D'ESPALLIER, S. SOTTIAUX en J. WOUTERS, *De doorwerking van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*, Intersentia, Antwerpen, 2014, 67.

⁸⁵ Bijvoorbeeld artikelen 14, 24 en 27 IVRPH.

⁸⁶ A. D'ESPALLIER, S. SOTTIAUX en J. WOUTERS, *De doorwerking van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*, Intersentia, Antwerpen, 2014, 74.

⁸⁷ General Comment No. 1 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 12 (Equal Recognition Before the Law) (19 mei 2014), *UN Doc. CRPD/C/GC/1* (2014), 3, §§12-13.

Daarenboven lichten de *general comments no. 1* verder toe dat een beperking van de juridische bekwaamheid,⁸⁸ louter gebaseerd op de wilsbekwaamheid, onwettig is.⁸⁹

Het is de verantwoordelijkheid van de staat om personen met een handicap te beschouwen als volwaardige personen die in staat moeten worden geacht om alle aspecten van hun leven te beheren, aldus artikel 12, §3 IVRPH. Staten zijn verplicht om passende maatregelen te treffen om deze bekwaamheid te waarborgen en personen met een handicap te ondersteunen bij het nemen van beslissingen.⁹⁰ Hieruit kan worden afgeleid dat deze personen het recht op zelfbeschikking behouden in elk geval, volgens hun eigen wil en voorkeuren. Echter blijft de mogelijkheid bestaan waarin wordt overgegaan tot vertegenwoordiging.⁹¹ Dit kan noodzakelijk zijn zodat personen met een handicap niet worden verwaarloosd of in de steek worden gelaten. In dat geval zal de vertegenwoordiger enkel mogen optreden wanneer wordt gekeken naar de rechten, de wil en de voorkeuren van de persoon, waarbij er dient te worden voldaan aan de proportionaliteit en subsidiariteit van de getroffen maatregel.⁹² M.a.w. elke persoon met een beperking kan op een verschillende manier worden ondersteund. Er dient consequent rekening te worden gehouden met de autonomie en het zelfbeschikkingsrecht van de individu. Daarenboven bepaalt het Verdrag dat er controle moet zijn op deze vertegenwoordiging, ter bescherming van de wil en rechten van de gehandicapte persoon.⁹³

Artikel 12, §4 IVRPH legt de verdragsluitende partijen de verplichting op om misbruik te voorkomen, wat impliceert dat de wil van de betrokken individu te allen tijde moet worden gerespecteerd. Op deze manier zal ongepaste beïnvloeding worden tegen gegaan.⁹⁴

Tevens bepaalt de laatste paragraaf van artikel 12 IVRPH dat personen met een handicap gelijke mogelijkheden dienen te hebben voor de uitoefening van financiële en economische aangelegenheden, waarbij het ontkenning van toegang tot hun eigendom en financiën verboden is.⁹⁵ Verdragsluitende partijen hebben de mogelijkheid om diverse maatregelen te treffen om deze toegang te ondersteunen, waaronder gerechtelijke of praktische maatregelen, zoals besproken in artikel 12, §3 IVRPH.⁹⁶ Het hebben van een handicap kan

⁸⁸ General Comment No. 1 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 12 (Equal Recognition Before the Law) (19 mei 2014), *UN Doc. CRPD/C/GC/1* (2014), 2, §8.

⁸⁹ *Ibid.*, 3, §13.

⁹⁰ A. D'ESPALLIER, S. SOTTIAUX en J. WOUTERS, *De doorwerking van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*, Intersentia, Antwerpen, 2014, 76.

⁹¹ *Ibid.*, 75.

⁹² A. LAWSON, "The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities: New Era or False Dawn?" *Syracuse Journal of International Law & Commerci* 2007, 563-619.

⁹³ T. OPGENHAFFEN, *Vrijheidsbeperkingen in de zorg*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 110.

⁹⁴ General Comment No. 1 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 12 (Equal Recognition Before the Law) (19 mei 2014), *UN Doc. CRPD/C/GC/1* (2014), 5, §22.

⁹⁵ General Comment No. 1 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 12 (Equal Recognition Before the Law) (19 mei 2014), *UN Doc. CRPD/C/GC/1* (2014), 5, §23.

⁹⁶ General Comment No. 1 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 12 (Equal Recognition Before the Law) (19 mei 2014), *UN Doc. CRPD/C/GC/1* (2014), 5, §23.

niet het uitgangspunt dienen voor discriminatie betreffende de toegang tot zijn financiën en eigendom.⁹⁷

23. **ARTIKEL 13 IVRPH** – Het verzekeren van gelijke toegang tot de rechterlijke macht wordt vastgelegd in artikel 13 IVRPH. Dit artikel streeft naar de toekenning van gelijke rechten aan individuen ongeacht of zij al dan niet een handicap hebben, met een expliciet verbod op discriminatie. Personen met een handicap hebben het recht om procedures te starten en om te worden gehoord tijdens deze processen. Staten zijn derhalve verplicht passende maatregel te nemen om ervoor te zorgen dat deze groep effectieve, eerlijke en ondersteunende toegang heeft tot het gerechtelijk systeem.⁹⁸

24. **ARTIKEL 19 IVRPH** – Personen met een handicap hebben recht om een zelfstandig leven te leiden en volledig deel te nemen aan de huidige maatschappij, met inachtneming van hun behoeften en capaciteiten.⁹⁹ De inclusie van deze individuen wordt sterk benadrukt, zonder enige vorm van discriminatie.¹⁰⁰ Dit recht impliceert dat personen met een handicap zelf beslissingen horen te nemen m.b.t. hun woonomgeving en ondersteuningsbehoeften. De lijst van waarborgen die worden opgesomd in het artikel is niet limitatief, door de invoeging van de woorden 'onder meer'. Hierdoor zal de staat op allerhande aspecten van het zelfstandig leven van personen met een handicap ervoor moeten zorgen dat zij volledig kunnen deelnemen aan de huidige digitale samenleving. Artikel 19 IVRPH staat in verbinding met artikel 12 van hetzelfde verdrag, dat juridische bekwaamheid en de gelijkheid voor de wet erkent.¹⁰¹

25. **ARTIKEL 22 IVRPH** – Het belang van het beschermen van de privacy van personen met een handicap ligt fundamenteel verankerd in artikel 22 IVRPH. Dit recht wordt nauw verbonden met het beginsel van zelfbeschikking en intrinsieke menselijke waardigheid. Personen met een handicap moeten in staat zijn om zelf controle te behouden over hun persoonlijke informatie, om zo ongewenste en willekeurige inmenging of stereotypering te voorkomen. Het waarborgen van deze bescherming draagt bij aan het bevorderen van gelijke kansen voor personen met een handicap.¹⁰²

26. **SUPPORTED DECISION-MAKING** – De auteurs van het IVRPH streven naar een *supported decision-making* mechanisme. Dit houdt in dat zowel de rechten, de autonomie en het zelfbeschikkingsrecht van personen met een handicap worden beschermd d.m.v.

⁹⁷ General Comment No. 1 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 12 (Equal Recognition Before the Law) (19 mei 2014), *UN Doc. CRPD/C/GC/1* (2014), 5-6.

⁹⁸ Art. 13, lid 2 IVRPH.

⁹⁹ General comment No. 5 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 19 (living independently and being included in the community) (27 oktober 2017), *UN Doc. CRPD/C/GC/5* (2017), 4, §16.

¹⁰⁰ D. MACKAY, "The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities", *Syracuse Journal of International Law and Commerce* 2006-07, afl. 34, 329.

¹⁰¹ Artikel 19, IVRPH; General comment No. 5 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 19 (living independently and being included in the community) (27 oktober 2017), *UN Doc. CRPD/C/GC/5* (2017), 9-10, §§39 t.e.m. 46.

¹⁰² Artikel 22, lid 1, IVRPH.

ondersteunende maatregelen.¹⁰³ Hierbij staat de wil en de voorkeur van de betrokken persoon centraal, en is het niet toegestaan om een te grote mate van controle over het leven persoon met een handicap uit te oefenen. Ze horen zelf op actieve wijze beslissingen te nemen over belangrijke aspecten van hun leven. Hierdoor zullen personen met een handicap het gevoel krijgen van zelfvertrouwen en eigenwaarde. Deze maatregelen moeten voldoen aan verschillende voorwaarden om in overeenstemming te zijn met artikel 12 IVRPH.¹⁰⁴

27. **EUROPESE IMPLEMENTATIE** – Conform artikel 44 IVRPH is de Europese Unie (hierna afgekort: EU) partij geworden van het Verdrag, wat betekent dat de supranationale organisatie eraan gebonden is en haar afgeleid recht er in overeenstemming mee moet brengen.¹⁰⁵ Artikel 4 van het IVRPH stelt echter dat verdragsluitende partijen aanvullende maatregelen moeten nemen om het Verdrag ten uitvoer te leggen, er zijn m.a.w. specifieke handelingen vereist voor verdere uitvoering.¹⁰⁶ Het Hof van Justitie (hierna afgekort: HvJ) heeft uitspraak gedaan over de directe werking van het Verdrag binnen de Unie. De bepalingen van het IVRPH worden door het HvJ als inhoudelijk onvoldoende nauwkeurig en voorwaardelijk beschouwd,¹⁰⁷ waardoor het geen directe werking heeft volgens het HvJ.¹⁰⁸ Hierdoor zal de geldigheid van Europese richtlijnen niet worden getoetst aan het Verdrag.¹⁰⁹ Desalniettemin hebben verschillende EU-landen het IVRPH opgenomen in hun nationale wetgeving, d.m.v. diverse juridische instrumenten.¹¹⁰ Bovendien zijn bepaalde lidstaten actief betrokken bij het bevorderen van bewustwording en de ontwikkeling van infrastructuur ten behoeve van personen met een handicap.¹¹¹ Deze getroffen maatregelen worden d.m.v. rapporten ingediend bij het Comité ter evaluatie.¹¹²

¹⁰³ General Comment No. 1 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 12 (Equal Recognition Before the Law) (19 mei 2014), *UN Doc. CRPD/C/GC/1* (2014), 6, §29.

¹⁰⁴ *Ibid.*, 7, §29, a) t.e.m. i).

¹⁰⁵ Artikel 216 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 306, 17 december 2007.

¹⁰⁶ HvJ 18 maart 2014, Z/A Government Department, C-363/12, www.curia.eu.

¹⁰⁷ HvJ 21 december 2011, Air Transport of America e.a), C366/ 10, §54.

¹⁰⁸ K. BLANKMAN, K. VERMARIËN, "Conformiteit van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en het EVRM met de huidige en voorgestelde wetgeving inzake vertegenwoordiging van wilsonbekwame personen in Nederland", 62, <https://publicaties.mensenrechten.nl/file/6a853233-2646-4c5c-9dcb-294da7e3c362.pdf>, (laatst geraadpleegd 7 april 2024).

¹⁰⁹ HvJ 18 maart 2014, Z/A Government Department, C-363/12, www.curia.eu.

¹¹⁰ Rijksoverheid, "Volwaardig leven met een beperking", <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gehandicaptenzorg/volwaardig-leven-met-een-beperking>, (laatst geraadpleegd 28 april 2024); Vlaamse Regering, "Regelgeving personen met een handicap", <https://www.departementwvg.be/vipa-personen-met-een-handicap-regelgeving>, (laatst geraadpleegd 28 april 2024).

¹¹¹ Europese Unie, "EU-parkeerkaart voor gehandicapten", https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/transport-disability/parking-card-disabilities-people/index_nl.htm, (laatste geraadpleegd 28 april 2024); Vlaamse Regering, "Handicap", <https://www.vlaanderen.be/samenleven/handicap>, (laatste geraadpleegd 28 april 2024).

¹¹² FL-EUR, "Country reports – Empowerment and Protection of Vulnerable Adults", https://fl-eur.eu/working_field_1__empowerment_and_protection/country-reports, (laats geraadpleegd 28 april 2024).

Hoofdstuk 2. EVRM

28. **ALGEMEEN** – Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, opgesteld in 1950 door de Raad van Europa, waarborgt de fundamentele rechten die inherent zijn aan alle mensen.¹¹³ Belgische rechtspraak heeft derhalve de directe werking van verschillende bepalingen van het EVRM erkend, waardoor deze direct voor de rechter kunnen worden ingeroepen. Het Verdrag bevat echter geen specifieke bepalingen voor personen met een handicap. Ondanks het feit dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna afgekort: EHRM) de interpretatie van het mensenrechtencomité niet (volledig) wilt overnemen, wat resulteert in een minder uitgebreide bescherming in vergelijking met het IVRPH, is het belangrijk op te merken dat personen die worden gekwalificeerd als handelingsonbekwaam evenzeer kunnen genieten van fundamentele rechten.¹¹⁴

29. **ARTIKEL 6 EVRM** – Het recht op fysieke toegang¹¹⁵ tot een onafhankelijke en onpartijdige rechter en een gelijk en eerlijk proces wordt gegarandeerd in artikel 6 EVRM. Volgens het EHRM is het niet toegestaan om dit recht in zijn geheel te beperken.¹¹⁶ Daarnaast benadrukt het EHRM dat personen met een handicap in principe het recht hebben om gehoord te worden. Enkel indien het zinloos zou zijn, vervalt deze verplichting.¹¹⁷ Ten slotte zal het recht op een effectief rechtsmiddel en de bescherming tegen willekeurige beperkingen ook door hetzelfde artikel worden beschermd. Indien dit niet wordt gewaarborgd, is het EHRM van mening dat de autonomie en daarmee de vrijheid van deze personen met een handicap wordt ingeperkt.¹¹⁸ Bovendien waarborgt het EHRM de autonomie van personen die gedeeltelijk handelingsonbekwaam zijn verklaard, door hen het recht te verlenen om te verzoeken voor herstel van hun bekwaamheid.¹¹⁹

30. **ARTIKEL 8 EVRM** – Het recht op de eerbiediging van het privéleven is verankerd in artikel 8 EVRM. Hiervan kan het recht op autonomie en zelfbeschikking worden afgeleid.¹²⁰ Personen met een handicap dienen zelf beslissingen te nemen aangaande persoonlijke aspecten van hun leven. Derhalve kan het opleggen van een beschermingsmaatregel ten behoeve van een persoon met een handicap worden beschouwd als inmenging van het openbaar gezag.¹²¹ Een dergelijke inmenging zal slecht geen schending uitmaken indien deze beperking van de bekwaamheid gerechtvaardigd kan worden.¹²² De inmenging dient bij wet te zijn voorzien en is noodzakelijk in een democratische samenleving, waarbij rekening dient te worden gehouden met de genoemde beperkingsdoeleinden.¹²³ Naast het

¹¹³ Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, BS 19 augustus 1955.

¹¹⁴ Interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme, "Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap: overzicht van rechtspraak", 2016, https://www.unia.be/files/Documenten/geannoteerd_vn_verdrag_handicap_2.pdf, 10.

¹¹⁵ EHRM 14 september 2010, nr. 32596/04, Farcas/ Roemen overwegingen 47-48.

¹¹⁶ EHRM 24 oktober 1979, nr. 6301/73, Winterwerp t. Nederland, §75.

¹¹⁷ EHRM 14 februari 2012, nr. 13469/06, D.D. t. Litouwen, §120-122.

¹¹⁸ EHRM 27 maart 2008, nr. 44009/05, Shtukaturv t. Rusland, §71.

¹¹⁹ EHRM 17 januari 2012, nr. 36760/06, Stanev t. Bulgarije, §241.

¹²⁰ EHRM 29 april 2002, nr. 2346/02, Pretty t. het Verenigd Koninkrijk.

¹²¹ Artikel 8, lid 2, EVRM.

¹²² EHRM 22 januari 2013, nr. 33117/02, Lashin t. Rusland, §84;

¹²³ S. SOTTIAUX, *Grondwettelijk recht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 395.

verbod op willekeurige inmenging wordt ook vereist dat verdragsstaten nodige maatregelen nemen om het privéleven zeker te stellen. Hierdoor bevat het artikel zowel een positieve, als een negatieve verplichting.¹²⁴ Desalniettemin heeft het EHRM bepaald dat in sommige gevallen kan worden besloten om iemands (gedeeltelijke) handelingsbekwaamheid te beperken, indien andere minder restrictieve maatregelen niet meer mogelijk zijn.¹²⁵ In een dergelijke situatie moet er echter een zorgvuldige beoordeling *in concreto* plaatsvinden om de rechten van personen met een handicap te garanderen.¹²⁶

31. **ARTIKEL 14 EVRM** – Het EHRM beschermt alle individuen, inclusief personen met een handicap terecht tegen discriminatie, zoals vervat in artikel 14 EVRM in samenhang gelezen met het Twaalfde Protocol bij het EVRM.¹²⁷ Niettemin betreft deze bepaling geen op zichzelf staand recht. Wat uitmaakt dat de bepaling een accessoir karakter heeft, waardoor het enkel kan worden ingeroepen in combinatie met andere bepalingen van het Verdrag.¹²⁸

32. **VERHOUDING EVRM-IVRPH** – De verhouding tussen het IVRPH en het EVRM is complementair, wat de bescherming van de rechten versterkt. Beide verdragen streven naar de bescherming van fundamentele rechten. Binnen het EVRM worden minimumnormen vastgelegd, waardoor ruimte wordt geboden voor normen die een bredere bescherming bieden. Zowel het IVRPH als het EVRM bevatten bepalingen die stellen dat andere verdragen die een sterkere bescherming bieden, niet mogen worden ondermijnd.¹²⁹ In geval van twijfel zal de norm worden gekozen die de meest uitgebreide bescherming biedt.¹³⁰ Bovendien is het EVRM een dynamisch verdrag, dat meegroeit met onze evoluerende maatschappij. Het EHRM erkent dat het IVRPH steeds belangrijker wordt in de hedendaagse samenleving. Als aanvulling op de bepalingen van het EVRM maakt het EHRM gebruik van het IVRPH m.b.t. deze kwestie.¹³¹

Hoofdstuk 3. Belgische Grondwet

33. **ALGEMEEN** – De Belgische Grondwet (hierna afgekort: Gw.) bevat een afzonderlijke titel gewijd aan de bescherming van subjectieve rechten van eenieder, die door verschillende instanties en individuen moeten worden nageleefd.¹³² Deze Titel voorziet tevens in diverse

¹²⁴ R. CLAYTON en H. TOMLINSON, *Privacy and freedom of expression*, Oxford - New York, Oxford University Press, 2010, 85.

¹²⁵ EHRM 18 september 2014, nr. 13006/13, Ivinović t. Kroatië, §§38 en 44.

¹²⁶ EHRM 20 december 2007, nr. 23890/02, Phinikaridou/Cyprus, §64.

¹²⁷ Protocol nr. 12 bij het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens, Rome, 4.XI.2000.

¹²⁸ K. BLANKMAN, K. VERMARIËN, "Conformiteit van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en het EVRM met de huidige en voorgestelde wetgeving inzake vertegenwoordiging van wilsonbekwame personen in Nederland", 37, <https://publicaties.mensenrechten.nl/file/6a853233-2646-4c5c-9dcb-294da7e3c362.pdf>, (laatst geraadpleegd 9 april 2024)

¹²⁹ Artikel 4, lid 4 IVRPH en artikel 53 EVRM.

¹³⁰ D.J. ELZINGA, R. DE LANGE en H.G. HOOGERS, *Handboek van het Nederlandse Staatsrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 270.

¹³¹ EHRM 30 april 2009, nr. 13444/04, Glor t. Zwitserland, §53; EHRM, 20 mei 2010, nr. 38832/06, Alajos Kiss t. Hongarije, §44; EHRM 17 januari 2012, nr. 36760/06, Stanev t. Bulgarije, §§243-244.

¹³² Titel II, Gw.

bepalingen die ook rechten toekennen aan personen met een handicap. Het Grondwettelijk Hof is bevoegd om de (on)grondwettigheid van bepaalde normen te beoordelen in overeenstemming met Titel II Gw. en kan daarbij indirect ook analoge verdragsbepalingen toetsen door deze in samenhang te lezen met de specifieke bepalingen uit de Gw.¹³³

34. **ARTIKEL 10 EN 11 Gw.** – Artikelen 10 en 11 van de Grondwet bevestigen het principe dat alle Belgen gelijk zijn voor de wet en genieten van rechten en vrijheden, zonder enige vorm van discriminatie.¹³⁴ Het Grondwettelijk Hof erkent de onlosmakelijke verbondenheid tussen artikelen 10 en 11.¹³⁵ Discriminatie wordt vastgesteld wanneer er geen redelijke rechtvaardiging bestaat voor het verschil in behandeling, getoetst aan de proportionaliteit.¹³⁶ Zoals ARISTOTELES beschreef impliceert gelijkheid dat gelijke gevallen gelijk moeten worden behandeld en ongelijke gevallen ongelijk, in de mate van hun ongelijkheid.¹³⁷

35. **ARTIKEL 22 EN 22TER Gw.** – In 1994 kreeg het recht op privéleven een grondwettelijke verankering d.m.v. artikel 22, met als doel om de bepaling in overeenstemming te brengen met artikel 8 EVRM.¹³⁸ Hierdoor worden de beperkingsvoorwaarden van artikel 8 EVRM ook geïncorporeerd in artikel 22 Gw.¹³⁹ Op 17 maart 2021 werd artikel 22ter Gw. ingevoerd als gevolg van een grondwetswijziging. Dit artikel legt de nadruk op rechtsgelijkheid en inclusie in de samenleving voor personen met een handicap, alsook de redelijke aanpassingen door de overheid.¹⁴⁰ Het IVRPH diende als materiële inspiratiebron voor dit artikel.¹⁴¹ Volgens het IVRPH houdt het begrip in dat personen met een handicap op gelijke voet staan met anderen, en indien hieraan niet wordt tegemoet gekomen het de samenleving is die zich zal moeten aanpassen.¹⁴² Deze toevoeging markeert een aanzienlijke vooruitgang voor personen met een handicap. Het betreft zowel symbolische waarde als juridische gevolgen voor de overheid,¹⁴³ waardoor rechtstreekse toetsing mogelijk wordt. Toch zal hier kritisch tegenover moeten worden

¹³³ H. KELLER en A. STONE SWEET, *A Europe of rights : the impact of the ECHR on national legal systems*, Oxford - New York, Oxford University Press, 2008. p. 250. Zie bv. GwH 21 december 2004, nr. 202/2004. B.2.2.

¹³⁴ Artikelen 10 en 11 GW.

¹³⁵ GwH 8 juli 1997, nr. 37/97, B.4.

¹³⁶ S. SOTTIAUX, *Grondwettelijk recht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 403.

¹³⁷ *Ibid.*, 402.

¹³⁸ *Parl.St.* Kamer 1992-93, nr. 997/5, 2; GwH 20 oktober 2004, nr. 162/2004, B.2.4.; J. VELAERS, "De Grondwet: Het federale België, het grondgebied, de grondrechten (artikel 1-32)" in *De Grondwet - Een artikelsgewijze commentaar. Deel I - Het federale België, het grondgebied, de grondrechten*, Brugge, die Keure / la Charte, 2019, 387; *Ibid.*, 392.

¹³⁹ GwH 21 maart 2000, nr. 31/2000, B.2.10; GwH 19 juli 2005, nr. 131/2005, B.5.1.

¹⁴⁰ Vlaamse Regering, "Belgische Grondwet", <https://www.vlaanderen.be/inter/toolbox-toegankelijke-steden-en-gemeenten/algemeen-bestuur-dienstverlening-en-communicatie/belgische-grondwet>, (laatst geraadpleegd 28 april 2024).

¹⁴¹ Interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme, "Het recht op inclusie van personen met een handicap is nu opgenomen in de Grondwet", 1 april 2021, <https://www.unia.be/nl/artikels/het-recht-op-inclusie-van-personen-met-een-handicap-is-nu-opgenomen-in-degrondwet#:~:text=Voortaan%20bevat%20Titel%20II%20een,op%20inclusie%20en%20redelijke%20aanpassingen.,> (laats geraadpleegd 28 april 2024).

¹⁴² *Ibid.*

¹⁴³ X., "Les droits des personnes handicapées désormais inscrits dans la Constitution", 12 maart 2021, <https://www.lesoir.be/360350/article/2021-03-12/les-droits-des-personnes-handicapees-desormais-inscrits-dans-la-constitution>, (laatst geraadpleegd 28 april 2024).

gestaan. Inhoudelijk mankeert de grondwettelijke bepaling een reikwijdte van de redelijke aanpassingen en invulling van het begrip inclusie.¹⁴⁴

36. **ARTIKEL 23 GW.** – Krachtens artikel 23 Gw. heeft ieder het recht op een menswaardig leven. Dit omvat het respect voor de werkelijke mogelijkheden of de vrijheid om zijn eigen leven te leiden zoals die persoon het waardevol acht.¹⁴⁵ Het derde lid, 2° van voornoemd artikel biedt waarborgen inzake sociale zekerheid voor personen met een handicap. Personen met een handicap, die niet meer in staat zijn arbeid uit te oefenen, zullen moeten terugvallen op sociale bijstand. Echter heeft artikel 23 Gw. geen directe werking, waardoor er enkel beroep op kan worden gedaan indien het principe nader is uitgewerkt door de overheid.¹⁴⁶

Hoofdstuk 4. Toetsingscriteria

37. **ALGEMEEN** – Teneinde de continuïteit van de garantie van de rechten van personen met een handicap te verzekeren, moeten er toetsingscriteria worden ontwikkeld die gestoeld zijn op de beginselen vervat in het IVRPH en het EVRM. Deze criteria zullen tevens de uitgangspunten vormen voor delen drie en vier van deze masterscriptie, waarbij artikel 12 IVRPH centraal staat.

38. **NON-DISCRIMINATIE** – Sedert de totstandkoming van zowel het IVRPH als het EVRM wordt op internationaal mensenrechtelijk vlak sterk de nadruk gelegd op het beginsel van gelijke behandelingen van personen, ongeacht of zij al dan niet een handicap hebben (*supra* nr. 21 en 31). Het non-discriminatiebeginsel volgens artikel 5 en artikel 12, §1 IVRPH stelt dat personen met een handicap onder geen enkele omstandigheid ongelijk mogen worden behandeld. Personen met een handicap beschikken over allerlei rechten en plichten en zijn m.a.w. rechtsbekwaam. Artikel 12, §2 IVRPH voegt hieraan toe dat personen met een handicap hun vermogen om juridische handelingen te verrichten blijven behouden, waardoor ze handelingsbekwaam blijven. Indien deze bekwaamheid wordt beperkt o.b.v. wilsbekwaamheid, vormt dit discriminatie. Het is de staten toegestaan om passende maatregelen te nemen ter ondersteuning van deze juridische bekwaamheid en voorkoming van misbruik, conform artikel 12, §§3-4 IVRPH.

Artikel 12, §5 IVRPH bepaalt dat personen met een handicap toegang moeten blijven hebben tot hun financiële middelen. Het discriminatieverbod volgens artikel 14 EVRM wordt derhalve

¹⁴⁴ I. HACHEZ en J. VRIELINK, "Artikel 22ter van de Grondwet: welke meerwaarde(n) voor personen met een handicap?", Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap, https://ph.belgium.be/media/static/files/import/30_11_2021_l_article_22ter_de_la_constitution/csnph-22ter20oct2021isajogchum-nl.pptx, (laatst geraadpleegd 28 april 2024).

¹⁴⁵ M. NUSSBAUM, *Frontiers of Justice*, Cambridge, Harvard University Press, 2007, 70.

¹⁴⁶ F. VANNESTE, "Artikel 23 van de Grondwet in de strijd tegen armoede: naar een volwaardige toetsing aan economische, sociale en culturele mensenrechten", *Tijdschrift Grondrechten en armoede* 2022/4, 171.

soepeler omschreven. Volgens het EVRM is een verschillende behandeling mogelijk indien dit objectief kan worden gerechtvaardigd (*supra* nr. 30).¹⁴⁷

Hierbij dient te worden opgemerkt dat personen met een handicap recht hebben op een eerlijk proces en toegang tot een onafhankelijke en onpartijdige rechter, zonder enige vorm van discriminatie, zoals gegarandeerd in artikel 13 IVRPH en artikel 6 EVRM.

39. **AUTONOMIE** – Personen met een handicap hebben recht om actief deel te nemen aan alle facetten van hun eigen onafhankelijke leven, en dit op zelfstandige wijze uit te oefenen.¹⁴⁸ Dit impliceert dat zij dienen te genieten van dezelfde mate van autonomie en zelfbeschikkingsrecht¹⁴⁹ als personen zonder handicap om hun eigen belangen te behartigen.¹⁵⁰ Ze horen op zelfstandige basis beslissingen te nemen m.b.t. hun eigen leven. Bijgevolg is de staat verplicht om ondersteunende maatregelen te nemen, in overeenstemming met de wil en voorkeuren van personen met een handicap.¹⁵¹ Op die manier wordt het privéleven van personen met een handicap gewaarborgd.¹⁵² Deze vertegenwoordiging zal worden onderworpen aan controle.

¹⁴⁷ Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten en Raad van Europa, *Handboek over het Europees non-discriminatierecht*, Luxemburg, 2018, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook_non_discr_law_NLD, 105.

¹⁴⁸ Artikel 19 IVRPH.

¹⁴⁹ Artikel 12 IVRPH.

¹⁵⁰ General Comment No. 1 of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on Article 12 (Equal Recognition Before the Law) (19 mei 2014), UN Doc. CRPD/C/ GC/1 (2014).

¹⁵¹ Artikel 12, §4 IVRPH.

¹⁵² Artikel 22, IVRPH en artikel 8 EVRM.

DEEL 3. Bescherming volgens het Belgisch recht

40. **INLEIDING** – Op nationaal niveau is de Belgische wetgever tegemoet willen komen aan de beginselen van het IVRPH. Daarenboven heeft de autonomie ook zelf grondslag gekregen in het oud Burgerlijk Wetboek.¹⁵³ Het derde deel geeft een antwoord op de tweede subonderzoeksvraag die luidt als volgt: “*Wat is een leefgeldrekening in het kader van een rechterlijke beschermingsmaatregel en hoe staat dit in relatie met artikel 492/1, §2 oud Burgerlijk Wetboek?*”. Hoofdstuk één schetst kort het juridische kader van de verschillende beschermingsmaatregelen die mogelijk zijn binnen het Belgisch recht. Vervolgens wordt in het tweede hoofdstuk specifiek de toekenning van een budgettair kader door de vrederechter en de leefgeldrekening onder bewindvoering toegelicht. Hiervoor wordt ook terug gegrepen naar de voormalige wet van het voorlopig bewind (*infra* nr. 41). De financiële autonomie kan naast de leefgeldrekening, besproken in Onderafdeling 2 van Hoofdstuk 1, ook worden gewaarborgd door het vrij te besteden deel van het persoonsvolgend budget. Hier zal niet al te diep op worden ingegaan, maar geeft wel weer dat personen met een handicap krachtens dit initiatief, extra financiële ondersteuning krijgen en dit op autonome wijze kunnen besteden.

Ten slotte biedt het laatste hoofdstuk een tussentijdse conclusie van dit deel.

Hoofdstuk 1. Wettelijke bescherming

Afdeling 1. Wet van 18 juli 1991

41. **ALGEMEEN** – Op 18 juli 1991 kwam de wet tot stand betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren (hierna afgekort: wet van 18 juli 1991),¹⁵⁴ dat een aanvulling was op de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.¹⁵⁵ Met deze wet werd de rechtstoestand van beschermde personen op positieve mate gewijzigd en verdwenen de zwaardere statuten.¹⁵⁶

42. **TOEPASSINGSGBIED** – Ter bescherming van de rechten van personen die onbekwaam zijn verklaard, werd een voorlopige bewindvoerder toegekend door de vrederechter aan meerderjarige personen die geheel of gedeeltelijk, eventueel tijdelijk, vanwege zijn gezondheidstoestand niet in staat is om zijn goederen te beheren en indien nog geen wettelijke vertegenwoordiger is benoemd.¹⁵⁷ De vrederechter zal enerzijds een beschikking

¹⁵³ Art. 497, oud BW.

¹⁵⁴ Wet van 18 juli 1991.

¹⁵⁵ Wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke, *BS* 27 juli 1990.

¹⁵⁶ A.S.B.L. LOI ET SOCIETE (ed.), *Faut-il avoir peur de vieillir?*, Brugge, la Charte, 1998; BENOIT (ed.), *Malades mentaux et incapables majeurs. Chronique de jurisprudence (inédits)*, Brussel, Fac. Univ. St.-Louis, 1994; BLONTROCK, “De voorlopig bewindvoerder: de wet van 18 juli 1991”, *T. Not.* 1992, 107-133.

¹⁵⁷ Art. 488*bis*, a), oud BW.

nemen over de beschermingsmaatregel inzake de persoon¹⁵⁸ en anderzijds inzake de aanwijzing van een voorlopig bewindvoerder, waarbij er rekening wordt gehouden met de te beheren goederen.¹⁵⁹ Het is van essentieel belang dat de taak van de bewindvoerder *in concreto* wordt gespecificeerd.¹⁶⁰

43. **HANDELINGEN M.B.T. HET BEHEER** – Binnen het kader zoals vastgesteld door de vrederechter, heeft de voorlopige bewindvoerder de bevoegdheid om de goederen van de beschermde persoon te beheren als een goede huisvader,¹⁶¹ of de beschermde persoon bij te staan in dit beheer. De bewindvoerder is verplicht om regelmatig overleg te plegen met de beschermde persoon tijdens de uitoefening van zijn taken.¹⁶² De beschermde persoon kan nooit algemeen vermogensrechtelijk onbekwaam worden verklaard. Hierdoor behoudt hij bijvoorbeeld de bevoegdheden om leefgeld te gebruiken (*infra* nr. 66). Bovendien kan de beschermde persoon de mogelijkheid behouden om over een bankkaart te beschikken ter vergemakkelijking van dit beheer. Desalniettemin kunnen hieraan bepaalde voorwaarden worden gesteld door de vrederechter of de bewindvoerder.¹⁶³

44. **KNELPUNTEN** – De wet van 18 juli 1991 vertegenwoordigde een positieve ontwikkeling, maar vertoonde op verschillende vlakken gebreken. In eerste instantie werd de beschermde persoon niet erkend als procespartij, tenzij hij zelf actief initiatief nam.¹⁶⁴ Dit resulteerde in een gebrek aan kennisgeving aan de beschermde persoon omtrent de gerechtelijke beslissingen betreffende zijn zaak. Daarnaast voorzag de wet van 18 juli 1991 niet in de bijstand van een advocaat voor de beschermde persoon, wat op mensenrechtelijk vlak het recht op verdediging ter discussie kon stellen. Wanneer de vrederechter de taken van de bewindvoerder niet had gespecificeerd, resulteerde dit in een algemeen bewind met vertegenwoordigingsbevoegdheid.¹⁶⁵ Er werd m.a.w. vaak te snel overgegaan tot voorlopige bewindvoering zonder voldoende rekening te houden met de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit.

45. **WET VAN 3 MEI 2003** – Er was nood aan verbeteringen op het gebied van het personaliseren van het beheer, het meer betrekken van diverse belanghebbenden, het beperken van de duur van het mandaat, het waarborgen van het recht op bijstand, etc.¹⁶⁶

¹⁵⁸ Oud art. 488*bis*, c, §1, vijfde lid, oud BW.

¹⁵⁹ *Ibid.*, eerste lid, oud BW.

¹⁶⁰ Art. 488*bis*, f), §3, eerste lid, oud BW.

¹⁶¹ *Ibid.*, §1, oud BW.

¹⁶² *Ibid.*.

¹⁶³ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN, E. NIEUWDORP en J.-H. TASSET, *Voorlopig bewind – Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 205.

¹⁶⁴ M. VERRYCKEN, "Enkele knelpunten bij de toepassing van de wet van 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren", *C.E.L.-C.S.W.*, 2004/2, 1-2.

¹⁶⁵ Oud art. 488*bis*, f, § 3, eerste lid BW; F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification?", *TBBR* 2013, 295, nrs. 14-15; J.-L. RENCHON, "Le nouveau régime de la 'protection judiciaire' des incapables majeurs: présentation générale", *RTDF* 2014, 245, nr. 12.

¹⁶⁶ A. MALFAIT, *De hervorming van het voorlopig bewind over de goederen van een meerderjarige door de wet van 3 mei 2003*, *VRG Recht in Beweging*, 2004, 26, <https://www.maklu-online.eu/nl/tijdschrift/recht-beweging/2004/11de-vrg-alumnidag-2004/de-hervorming-van-het-voorlopig-bewind-over-de-goe/pdf>, (laatst geraadpleegd 12 april 2024).

Als gevolg daarvan werd op 3 mei 2003 de wet tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren (hierna afgekort: wet van 3 mei 2003) aangenomen.¹⁶⁷

De wet legde meer nadruk op de levensomstandigheden van de beschermde persoon dan op zijn vermogen. Het belang van zelfbeschikkingsrecht kwam tot uiting door de invoering van een wilsverklaring vóór de aanstelling van een voorlopig bewindvoerder. Er werd ook rekening gehouden met de aard en samenstelling van de te beheren goederen.¹⁶⁸ Bovendien had de wet tot doel om financieel misbruik en de daarmee gepaarde zorgafhankelijkheid van personen met een handicap te bestrijden.¹⁶⁹ Ten slotte werd de beschermde persoon, in aanwezigheid van zijn of haar advocaat, gehoord overeenkomstig artikel 488*bis*, b, § 7 tweede lid oud BW.

Afdeling 2. Wet van 17 maart 2013

46. **ALGEMEEN** – Met de inwerkingtreding van de wet van 17 maart 2013 heeft België onder invloed van het IVRPH zich aangepast aan de beginselen van dit Verdrag en de nood aan modernisering.¹⁷⁰ Het geheel van verschillende beschermingsstatuten, waaronder het eerder genoemde voorlopig bewind, is vervangen door een overkoepelend statuut voor de beschermde persoon. Krachtens deze wet en die van 21 december 2018 (*supra* nr. 2) wordt er speciale aandacht besteed aan de beschermde persoon, waardoor deze een volwaardige plaats in de maatschappij krijgt.¹⁷¹ Zowel het opvangen van de beperking van zijn juridische handelingsonbekwaamheid¹⁷² als het respecteren van de zelfbeschikking en de autonomie¹⁷³ van de beschermde persoon worden beschouwd als fundamentele uitgangspunten van deze wet.¹⁷⁴ Bij het toekennen van een gerechtelijke beschermingsmaatregel worden zowel het subsidiariteits- als het proportionaliteitsbeginsel toegepast.¹⁷⁵ Bovendien wordt zorgvuldig rekening gehouden met zowel de materiële als morele belangen van de beschermde persoon.

47. **PROPORTIONALITEIT** – In specifieke gevallen kan de autonomie van personen met een handicap worden beperkt door een beschermingsmaatregel die door de rechter wordt

¹⁶⁷ Wet van 3 mei 2003 tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, *BS* 31 december 2003.

¹⁶⁸ Art. 488*bis*, c), §1, eerste lid, oud BW.

¹⁶⁹ BERTOUILLE, V., ROTTHIER, K., VAN DEN EEDEN, E., NIEUWDORP, E. en TASSET, J-H., *Voorlopig bewind – Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 6.

¹⁷⁰ Zie bv. bij voorlopig bewind de beperking tot het beheer van de goederen die aanleiding gaf tot een lacune inzake menselijke en sociale begeleiding van de beschermde persoon: Vred. Westerlo 25 september 2009, *T.Vred.* 2011, 130.

¹⁷¹ Wetsvoorstel, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1009/001, 5.

¹⁷² Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53K1009/001, 6.

¹⁷³ Aanbeveling R(99)4 en aanbeveling CM/Rec(2009)11 van het Comité van ministers van de Raad van Europa.

¹⁷⁴ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 62, nr. 6, 44.

¹⁷⁵ Artt. 488/1 en 488/2 oud BW.

opgelegd. Wanneer de noodzaak tot het opleggen van dergelijke maatregel zich voordoet ten behoeve van de persoon met een handicap, dient een proportionaliteitstoets te worden uitgevoerd. Allereerst moet worden vastgesteld of de maatregel een legitiem doel dient. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgestelde maatregel doeltreffend is, m.a.w. of deze maatregel het legitiem doel effectief zal bereiken.¹⁷⁶

48. **SUBSIDIARITEIT** – Indien de proportionaliteitstoetsing positief uitvalt, wordt vervolgens onderzocht of de inmenging noodzakelijk is. Hierbij wordt gezocht naar de minst ingrijpende maatregel die nog steeds het beoogde doel kan bereiken. Het is van essentieel belang dat deze maatregel geen afbreuk doet aan de belangen en autonomie van de persoon met een handicap. Bij het nemen van beschermingsmaatregelen zal een evenwicht moeten worden gevonden tussen verschillende belangen.¹⁷⁷

Onderafdeling 1. Beschermingsmaatregelen

§1. Buitengerechtelijke bescherming

49. **TOEPASSINGSGEBIED** – De eerste beschermingsmaatregel die mogelijk is krachtens de wet van 17 maart 2013 ten aanzien van kwetsbare personen betreft de buitengerechtelijke bescherming, bekend als de (voor)zorgvolmacht. Deze maatregel, die subsidiair is, kan als minder ingrijpend worden beschouwd dan de gerechtelijke beschermingsmaatregel, aangezien de beschermde persoon wordt bijgestaan door een lasthebber om bepaalde rechtshandelingen in naam en voor rekening te verrichten, zoals beschreven in de artikelen 488/1 en 488/2 van het oude Burgerlijk Wetboek.¹⁷⁸ Deze vorm van bescherming geniet m.a.w. de voorrang aangezien het minder ingrijpend is.¹⁷⁹ De maatregel kan worden gerechtvaardigd door de kwetsbare toestand waarin de beschermde persoon zich bevindt.¹⁸⁰ Desalniettemin zullen deze aangestelde personen geen beslissingen van hoogstpersoonlijke aard kunnen nemen, waaronder schenkingen.¹⁸¹

Indien de vrederechter betrokken wordt bij deze buitengerechtelijke maatregel, zal hij toezicht houden en de voorwaarden kunnen aanpassen.¹⁸² Op deze manier behoudt de maatregel voornamelijk een buitengerechtelijk karakter, zij met bepaalde elementen en

¹⁷⁶ WUYTS, T., "Overzicht van rechtspraak. Personenrecht (2009-2022) – Meerderjarigen Rechterlijke bescherming", *TPR* 2023, afl. 4, 1605-1607.

¹⁷⁷ *Ibid.*

¹⁷⁸ Art. 490/1, §1 oud BW.

¹⁷⁹ Art. 492, oud BW; T. WUYTS, "Een buitengerechtelijke bescherming geniet voorrang op een gerechtelijke bescherming zelfs bij ruzie binnen de familie", *T.Fam.* 2020, afl. 2-3, 88-91.

¹⁸⁰ Zie de verantwoording bij amendement nr. 61, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53K3149/004, 54.

¹⁸¹ Wetsvoorstel, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1009/1, 48-49.

¹⁸² Dit is bijvoorbeeld mogelijk in geval van het verarmen van zichzelf of bij misbruik door derden.

facetten van gerechtelijke bescherming.¹⁸³ Op deze manier wordt de persoon in staat gesteld om zoveel mogelijk zelf te beslissen over zowel zijn persoonlijke rechten als zijn goederen.¹⁸⁴

§2. Gerechtelijke bescherming

50. **TOEPASSINGSGEBIED**– Indien de buitengerechtelijke bescherming onvoldoende blijkt te zijn, wordt er overgeschakeld naar gerechtelijke bescherming.¹⁸⁵ Niettemin benadrukt de wetgever de noodzaak van subsidiariteit, waarbij de behoefte van bescherming zorgvuldig wordt afgewogen.¹⁸⁶ De handelingsbekwaamheid is echter de regel. Zoals eerder vermeld (*supra* nr. 46), hebben de invloeden van het IVRPH in de wet van 17 maart 2013 meer nadruk gelegd op de beschermde persoon in vergelijking met eerdere wetgeving betreffende dit statuut. Zowel de autonomie¹⁸⁷ als de betrokkenheid van de beschermde persoon in het besluitvormingsproces krijgen meer belang.¹⁸⁸

Het is tevens mogelijk dat een combinatie van beide beschermingsmaatregelen wordt toegepast, waarbij de persoon onbekwaam wordt geacht voor specifieke handelingen en anderzijds wordt bijgestaan door een zorgvolmacht voor de handelingen waarover de rechter geen uitspraak heeft gedaan.¹⁸⁹

1° Rol van de vrederechter

51. **VERZOEK** – Het verzoek gericht aan de vrederechter kan uitgaan van verschillende partijen, waaronder de beschermde persoon zelf, zijn familieleden, de procureur des Konings of andere belanghebbende zoals het Openbaar Centrum voor Maatschappelijke Welzijn (hierna afgekort: OCMW).¹⁹⁰ De gehele procedure verloopt achter gesloten deuren in de Raadkamer.¹⁹¹ Overeenkomst artikel 594, 16° en 16/1° van het Gerechtelijk Wetboek (hierna afgekort: Ger.W.), dient de vrederechter te oordelen over de gezondheidstoestand, m.i.v. het omstandig geneeskundig attest indien de autonomie van de beschermde persoon wordt beïnvloed,¹⁹² of over de staat van verkwisting. Ondanks de ruime discretionaire bevoegdheid van de vrederechter, moet hij altijd rekening houden met de belangen van de

¹⁸³ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen", *RW* 2013-14, 571, nr. 25; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 69, nr. 23; D. SCHEERS en C. SCHEERS, "Bescherming van meerderjarige onbekwamen: op maat van de praktijk (Deel I)", *RW* 2018-19, 1524; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht – Een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 202-203, nr. 329.

¹⁸⁴ FOD Justitie, "Buitengerechtelijke bescherming", https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/bescherming_van_meerderjarigen/buitengerechtelijke_bescherming (laatst geraadpleegd 30 december 2023).

¹⁸⁵ Vred. Brugge (IV) 5 juni 2019, *T.Vred.* 2020, 320 noot N. Gallus.

¹⁸⁶ S. MOSSELMANS, A. VAN THIENEN, *Art. 492 BW, Comm.Pers.*, Mechelen, Wolters Kluwer Belgium, 2015, 65.

¹⁸⁷ Art. 497, tweede lid oud BW.

¹⁸⁸ Artikel 496 oud BW.

¹⁸⁹ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 62, nr. 6, 39; artikel 492 BW.

¹⁹⁰ Artikel 1238, §1 Ger.W.

¹⁹¹ Artikel 757, §2, 9° Ger.W. en artikel 1249, lid 1 Ger.W.

¹⁹² FOD Justitie, "Een gerechtelijke beschermingsmaatregel aanvragen", https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/bescherming_van_meerderjarigen/gerechtelijke_bescherming/een_gerechtelijke_beschermingsmaatregel_aanvragen, (laatst geraadpleegd 5 mei 2024).

betrokken persoon, die zowel een moreel als een materieel aspect omvatten.¹⁹³ Hiervoor zal de vrederechter rekening moeten houden met de verklaring van voorkeur van de beschermde persoon conform artikel 499/1 oud BW, indien deze er is en waarbij de beginselen nog niet achterhaald zijn. Daarnaast kan de vrederechter ook rekening houden met de belangen van familieleden, maar alleen als deze in lijn zijn met de belangen van de beschermde persoon.¹⁹⁴ Het is derhalve mogelijk dat de vrederechter besluit om een andere beschermingsmaatregel op te leggen dan aanvankelijk verzocht werd.¹⁹⁵

52. **HOORRECHT** – Teneinde ervoor te zorgen dat de belangen en standpunten van de beschermde persoon helder naar voren kunnen komen bij de vrederechter, zal hij conform artikel 1244, §2, eerste en tweede lid Ger.W. worden opgeroepen om gehoord te worden. De vrederechter is niet bevoegd om maatregelen te treffen m.b.t. zijn bekwaamheid, zoals bedoeld in artikel 491, e) oud BW, zonder eerst de beschermde persoon te hebben gehoord.¹⁹⁶ Er is echter een uitzondering voor het geval hij niet in staat is zich te verplaatsen.¹⁹⁷ De beschermde persoon kan krachtens artikel 1245 Ger.W. worden gehoord op een geschikte locatie of ervoor kiezen om gehoord te worden in de Raadkamer, tot op de dag van de zitting.¹⁹⁸

53. **BIJSTAND** – Conform artikel 1244/1 Ger.W. is bepaald dat in gevallen waarin de beschermde persoon voor de vrederechter verschijnt zonder bijstand van een advocaat, de vrederechter de beschermde persoon zal vragen of hij een advocaat wenst. Indien de beschermde persoon niet in staat is deze beslissing zelf te nemen, zal de vrederechter, indien hij dit noodzakelijk acht, ambtshalve de aanwijzing van een advocaat bevelen. Deze bepaling beoogt de waarborging van alle essentiële mensenrechten te verzekeren.¹⁹⁹ Niettemin kan de effectiviteit van deze bepaling ter discussie worden gesteld, aangezien er geen verplichting noch een sanctie op rust bij niet-naleving.

54. **CHECKLIST** – Een verscheidenheid aan handelingen, zoals opgenomen in de niet-limitatieve checklist van de vrederechter onder artikel 492/1, §2 oud BW wordt in overweging genomen bij het vaststellen handelingsbekwaamheid van de betrokken persoon.²⁰⁰ Het is van essentieel belang dat deze maatregelen in overeenstemming zijn met het subsidiariteit- en proportionaliteitsbeginsel (*supra* nr. 47 en 48).²⁰¹

¹⁹³ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 187.

¹⁹⁴ *Ibid.*, 189.

¹⁹⁵ Artikel 1238, §2, 4° Ger.W.

¹⁹⁶ Artikel 1244, §2, tweede lid Ger.W.

¹⁹⁷ Artikel 1241, §2, tweede lid in fine Ger.W.

¹⁹⁸ Het is mogelijk, indien de beschermde persoon hierom verzoekt, hem te horen op zijn verblijfplaats.

¹⁹⁹ MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3303/001, 58.

²⁰⁰ MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3303/1, 26; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Meerderjarige beschermde personen: update en modernisering met titel 2 van de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie", *T.Fam* 2020, afl. 2-3, 47.

²⁰¹ Wetsvoorstel *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1009/1, 6-7; MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3303/1, 8 en 10; Zie bv. Vred. Vorst 3 mei 2016, *T.Vred.* 2017, 475; Vred. Aalst (I) 23 december 2016, *T.Vred.* 2017, 440; Vred. Aalst (I) 24 april 2018, *T.Vred.* 2019, 277.

Met de belangen van de beschermde persoon voor ogen, zoals die mogelijk zijn geuit in een verklaring conform artikel 499/1 oud BW, is de vrederechter verplicht om een gedetailleerde opsomming te geven van de specifieke handelingen waarvoor de beschermde persoon onbekwaam wordt verklaard.²⁰² In dergelijke gevallen zal de rechter de persoon geheel of gedeeltelijk onbekwaam verklaren voor het verrichten van (bepaalde) handelingen, op het gebied van persoonlijke,²⁰³ en/of vermogensrechtelijke aangelegenheden.²⁰⁴ Hierbij dient de vrederechter rekening te houden met verschillende aspecten van het leven van de beschermde persoon, waaronder zijn gezondheids- en financiële toestand, wilsgeschiktheid, handelingsbekwaamheid.²⁰⁵ Deze omstandigheden zullen *in concreto* worden beoordeeld en opgenomen in de beschikking.

55. **BUDGETTAIR KADER** – Bij het nagaan van die vermogensrechtelijke checklist is het derhalve aan de vrederechter, zoals vermeld in het 16° van datzelfde artikel, om te beslissen of de beschermde persoon handelingen mag verrichten met betrekking tot het dagelijks beheer. Indien hij hiervoor niet onbekwaam wordt bevonden, kan hij deze m.a.w. zelf stellen. Niettemin kan de vrederechter ook van mening zijn dat de persoon onbekwaam is voor het stellen van handelingen m.b.t. het dagelijks beheer. In dat geval zal de bewindvoerder gemachtigd worden om handelingen van dagelijks beheer te verrichten als gerechtelijke mandataris.

Er bestaat de mogelijkheid om de autonomie van de beschermde persoon ten aanzien van het verrichten van handelingen m.b.t. dit beheer niet volledig in te perken. Indien de vrederechter van oordeel is, o.b.v. de gezondheidstoestand van de persoon, dat deze niet onbekwaam is inzake geldbeheer, kan hij conform artikel 492/1, §2, vierde lid oud BW verduidelijken welke handelingen de beschermde persoon wel mag verrichten.²⁰⁶ Dit behelst een precisering m.b.t. welke handelingen of tot welke mate (uitgedrukt in bedragen) de beschermde persoon onbekwaam is verklaard.²⁰⁷

De vrederechter heeft tevens de taak om te beslissen of de beschermde persoon gemachtigd is om bankverrichtingen uit te voeren of gelden op te nemen.²⁰⁸

In voorkomend geval moet de vrederechter eveneens bepalen of de beschermde persoon gerechtigd is om een bankkaart te gebruiken, en indien dit is toegestaan, onder welke voorwaarden.²⁰⁹

²⁰² Art. 492/1, §1, derde lid oud BW en art. 492/1, §2, derde lid oud BW; Het beginsel van subsidiariteit is hier aan de orde: Wetsontwerp. *Parl. St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1009/001, 6; Verslag Kamer I *Parl. St.* Kamer 2018-19, nr. 54-3303/008, 26-27.

²⁰³ Art. 492/1, §1, oud BW.

²⁰⁴ Art. 492/1, §2, oud BW; Zie bv. Vred. Aalst (I) 22 september 2014, *T.Vred.* 2015, 294; Vred. Vorst 28 september 2015, *T.Vred.* 2016, 391; Vred. Fléron 1 december 2016, *T.Vred.* 2017, 471.

²⁰⁵ *Parl. St.* Kamer, nr. 1009/005, 32 e.v.

²⁰⁶ Wetsvoorstel, *Parl. St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1009/001 (Toelichting), 43; J.-L. RENCHON, "Le nouveau régime de la 'protection judiciaire' des incapables majeurs: présentation générale", *RTDF* 2014, 249-250, nr. 24.

²⁰⁷ Wetsvoorstel, *Parl. St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1009/001 (Toelichting), 43; J.-L. RENCHON, "Le nouveau régime de la 'protection judiciaire' des incapables majeurs: présentation générale", *RTDF* 2014, 249-250, nr. 24.

²⁰⁸ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 320.

²⁰⁹ Artikel 492/1, §2, vierde lid oud BW.

Bij de uitvoering van zijn opdracht is de bewindvoerder verplicht om rekening te houden met het kader dat de vrederechter vaststelt in de beschikking m.b.t. het dagelijks beheer, conform artikel 499/4 oud BW. De vrederechter heeft onder meer de bevoegdheid om de verschillende bankrekeningen te moduleren. Hij bepaalt in voorkomend geval wat de maximale saldo's zijn die mogen worden aangehouden op de verschillende rekeningen waar enkel de bewindvoerder toegang tot heeft (i.e. de beheers- en spaarrekening), waarna deze i.g.v. overschrijding (automatisch) worden overgeschreven of belegd.²¹⁰

De vrederechter kan ervoor opteren om de toegang tot de spaarrekening door de bewindvoerder te beperken, waardoor hij telkens machtiging van de vrederechter moet krijgen,²¹¹ of om het bedrag te bepalen waarmee de bewindvoerder de beheersrekening mag aanzuiveren zonder machtiging.²¹²

Bovendien zal de bewindvoerder gelden moeten overmaken aan de beschermde persoon voor zijn dagelijkse financiële behoeften.²¹³

Het staat de bewindvoerder toe om, in geval van gewijzigde (financiële) omstandigheden aangaande de situatie van de beschermde persoon, de vrederechter te verzoeken om de getroffen regeling te wijzigen.²¹⁴ Het is niet binnen de bevoegdheid van de vrederechter om een injunctierecht uit te oefenen en de bewindvoerder te verplichten voor het uitvoeren van bepaalde beheersdaden.²¹⁵

Het uitgewerkt budgettair kader dat wordt toegekend zal enerzijds dienen ter verzelfstandiging van de beschermde persoon inzake het dagelijks beheer van dit budget,²¹⁶ en anderzijds zijn eigen onderhoud en welzijn budgetteren.²¹⁷ Dit zal bijgevolg de autonomie van de beschermde persoon, als de rechtszekerheid en transparantie bevorderen.²¹⁸ Daarenboven stelt het grenzen aan de bevoegdheid van de bewindvoerder.

56. **AANSTELLING BEWINDVOERDER** – Artikel 496 oud BW stipuleert dat de vrederechter, met inachtneming van de wensen en voorkeuren van de beschermde persoon, een bewindvoerder zal aanstellen.²¹⁹ In bepaalde ernstige gevallen kan hij echter deze voorkeuren achterwege laten, al dient hij deze keuze telkens te motiveren.²²⁰ De wetgever benadrukt de voorkeur om in eerste instantie de personen van artikel 496/1, §1, eerste lid

²¹⁰ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 210.

²¹¹ *Ibid.*

²¹² Artikel 499/4 oud BW.

²¹³ Artikel 499/2, tweede lid oud BW.

²¹⁴ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 347.

²¹⁵ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht. Een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 226, 384.

²¹⁶ Art. 492/1 §2, lid 4 oud BW.

²¹⁷ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 188.

²¹⁸ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Commentaar bij art. 499/10 BW" in *Personen- en familierecht, OPF – Afl. 78* (20 mei 2015), Wolters Kluwer, 8.

²¹⁹ Artikel 496 oud BW.

²²⁰ Artikel 496/2 oud BW; Vred. Westerlo 19 oktober 2015, *T.Vred.* 2018, 467.

oud BW aan te wijzen als bewindvoerder, indien mogelijk.²²¹ Uiteraard is dit onmogelijk in gevallen waarin er familiale conflicten heersen.

Het is de verantwoordelijkheid van de vrederechter om te oordelen welke (professionele) bewindvoerder het meest geschikt zou zijn voor de specifieke situatie, rekening houdend met de financiële achtergrond van de beschermde persoon en de expertise op verschillende aangelegenheden. Bovendien bepaalt artikel 496/5 oud BW dat niemand verplicht is om de bewindvoering te aanvaarden.

57. **(PREVENTIEVE) CONTROLE** – Het is aan de vrederechter om de organisatie en de controle te waarborgen.²²² De vrederechter heeft een preventieve rol in het toezicht op de uitoefening van het bewind. Dit wordt onder meer geïllustreerd door artikel 499/6 oud BW. Het artikel bepaalt dat de bewindvoerder binnen zes weken na kennisgeving van de beschikking tot aanstelling van zijn opdracht, een verslag over de levenssituatie, vermogenstoestand en inkomsten van de beschermde persoon aan de vrederechter dient mee te delen.²²³ De modellen bij KB van 29 juli 2019 bepalen wat hierin allemaal dient te staan, echter zijn deze niet verplicht.²²⁴ Dit zorgt voor efficiëntie en transparantie en kan eventueel toch worden verplicht door de vrederechter.²²⁵ Daarenboven is er controle wanneer de vrederechter machtiging moet verlenen voor het stellen van bepaalde handelingen door de bewindvoerder. Bovendien behoudt de vrederechter volgens artikel 492/4, tweede lid oud BW, de mogelijkheid om de beschermingsmaatregel permanent en voortdurend te evalueren, eventueel op verzoek van de beschermde persoon.²²⁶ Zowel voor bijstand (498/3, §2 oud BW) als voor vertegenwoordiging (Artikel 499/14, §2, derde lid oud BW) m.b.t. de goederen, zal de professionele bewindvoerder jaarlijks een verslag neerleggen met uittreksels van de beschikbare rekeningen. Op deze manier zal de rechtszekerheid, de uniformiteit en de effectiviteit van het dagelijks beheer worden bevorderd.²²⁷ Dit biedt tevens de beschermde persoon de mogelijkheid om op de hoogte blijven van de uitwerking van het bewind.²²⁸ De vrederechter heeft de bevoegdheid om de bewindvoerder te ontslaan van de verplichting om de beschermde persoon op de hoogte te stellen, indien deze laatste niet in staat is om deze mededelingen te begrijpen.²²⁹ Bovendien

²²¹ Artikel 496/1 oud BW.

²²² S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, o.c., 96, 188.

²²³ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 327.

²²⁴ KB van 29 juli 2019 tot vaststelling van de inhoud en de vorm van het standaardformulier van omstandige geneeskundige verklaring ter uitvoering van art. 1241, § 1, eerste lid Ger.W., BS 21 augustus 2019.

²²⁵ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 327.

²²⁶ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 374.

²²⁷ MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, doc. 54-3303/1, 32.

²²⁸ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 374.

²²⁹ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 211.

kan de vrederechter, indien hij dit nodig acht in ieder geval inlichtingen winnen over het beheer van de goederen.²³⁰ Hij mag zich echter niet mengen in de feitelijke uitoefening van de bevoegdheden van de bewindvoerder m.b.t. het beheer van de goederen (*supra* nr. 61), hoewel hij wel bevoegd is om de uitoefening marginaal te toetsen aan het principe van de goede huisvader.²³¹ Indien de vrederechter van mening is dat bepaalde aspecten van het beheer door de bewindvoerder verbeterd kunnen worden, kan hij hierover een opmerking toevoegen.²³²

58. **PROCEDURE I.G.V. GESCHILLEN** – In geval van geschillen tussen de beschermde persoon en de bewindvoerder is het de vrederechter die zal optreden als bemiddelaar, nadat een verzoek hiertoe is ingediend.²³³ In dit geval zal de rechter geen standpunt innemen over de aangelegenheid waarover het geschil gaat.²³⁴ Hij zal de standpunten van de partijen op informele wijze proberen te verzoenen.²³⁵ Indien verzoening onmogelijk blijkt te zijn, zal de vrederechter het geschil beslechten in het belang van de beschermde persoon, zoals bepaald in artikel 497/3, §1 oud BW.

In geval van onenigheid tussen de bewindvoerder en de beschermde persoon of in geval van de onmogelijkheid om de opdracht verder uit te voeren, kan de vrederechter echter besluiten om een andere bewindvoerder²³⁶ aan te stellen voor het beheer van de goederen van de beschermde persoon,²³⁷ nadat hij de oorspronkelijke bewindvoerder heeft gehoord.²³⁸ Hoewel het niet verplicht is om de beschermde persoon te horen bij vervanging van bewindvoerders, zal hij in de meeste gevallen zelf het initiatief nemen om de bewindvoerder te vervangen i.g.v. ontevredenheid.²³⁹

59. **BEÏNDIGING BEWINDVOERING** – Artikel 492/4 van het oud BW stipuleert dat de vrederechter de bevoegdheid heeft om ambtshalve de bewindvoering te beëindigen. In dergelijk geval dienen alle betrokken partijen gehoord te worden.²⁴⁰ Dit kan m.a.w. enkel indien de vrederechter van mening is dat de beschermde persoon terug handelingsbekwaam is voor het stellen van de handelingen waarvoor hij vooreerst onbekwaam werd verklaard. Indien de verzoekende partij(en) de gerechtelijke bescherming willen beëindigen zal telkens een omstandige geneeskundige verklaring moeten worden toegevoegd aan het verzoek.²⁴¹ In voorkomend gevallen eindigt de rechterlijke beschermingsmaatregel.²⁴²

²³⁰ Artikel 1246 Ger.W.

²³¹ Vred. Antwerpen 1 december 2016, *T.Vred.* 2017, 442.

²³² Artikel 499/14, §1 en 2, oud BW en artikel 498/3, §3 oud BW.

²³³ Artikel 1239 Ger.W.

²³⁴ Handboek wilonbekwamen 212.

²³⁵ Artikel 1247 Ger.W.

²³⁶ Artikel 502, §2, 5° oud BW.

²³⁷ Artikel 496/7, eerste lid oud BW.

²³⁸ Rb. Charleroi 5 maart 2014, *T.Vred.* 2014, 318.

²³⁹ Artikel 1239 Ger.W.

²⁴⁰ Artikelen 1243 en 1244, §2 Ger.W.

²⁴¹ Artikel 1238, Ger.W.

²⁴² Artikel 492/4, eerste lid in fine oud BW.

2° Rol van de bewindvoerder

60. **ALGEMEEN** – Vanwege de ingrijpende aard van de rechterlijke beschermingsmaatregel, die de handelingsbekwaamheid van de beschermde persoon aantast, zal dit worden opgevangen d.m.v. bewindvoering.²⁴³ De bewindvoerder zal optreden als gerechtelijke mandataris, onderworpen aan wettelijk toezicht van de vrederechter (*supra* nr. 57). De wet van 17 maart 2013 heeft in hoofdzaak de aard van dit bewind gewijzigd, waarbij het nu wordt beschouwd als een bijstandsregime.²⁴⁴ Hij is gehouden om de vermogensrechtelijke belangen van zijn pupil te waarborgen, m.i.v. de wil en verlangens van deze laatste in de mate van het mogelijke.

61. **DAGELIJKS BEHEER** – De vrederechter dient de bevoegdheden en de grenzen van de opdracht van de bewindvoerder duidelijk en nauwkeurig te specificeren in de beschikking. Dit biedt bescherming aan de belangen van de pupil en dient ter voorkoming van willekeur. Conform artikel 499/1, §2 oud BW zijn de taken van de bewindvoerder namelijk afhankelijk van de mate van onbekwaamheid van de beschermde persoon, zoals door de vrederechter opgesomd. Het is van fundamenteel belang dat de bewindvoerder zich niet mengt in het privéleven van zijn pupil, op die manier blijft de autonomie en zelfbeschikkingsrecht van deze laatste gewaarborgd. Desalniettemin moet de bewindvoerder in staat zijn om op zelfstandige wijze zijn bevoegdheden uit te oefenen. Hij draagt zelf de verantwoordelijkheid voor de praktische invulling van het vermogen van de pupil, zonder de tussenkomst van de vrederechter.

Conform artikel 499/2 oud BW zal de bewindvoerder de kosten voor het onderhoud, de verzorging en het welzijn aftrekken van het inkomen van de beschermde persoon volgens zijn huidige levensstijl en omstandigheden. Deze kosten omvatten onder andere huur, medische uitgaven, verzekeringen, etc. In geval van schulden zal de bewindvoerder trachten deze zo veel mogelijk af te lossen, volgens de beschikbare middelen.

Naast de vaste kosten, die meestal worden vastgesteld op forfaitaire basis, is het mogelijk dat de pupil zo nu en dan behoefte heeft aan specifieke benodigdheden die moeten worden bekostigd door de bewindvoerder, uitgaande van de beheersrekening.²⁴⁵ Deze uitgaven kunnen variëren van kledij en vakantie tot huishoudtoestellen en schoonmaakproducten. Deze toekenning gebeurt met inachtneming van de beschikbare financiële middelen van de beschermde persoon.²⁴⁶

De bewindvoerder houdt een vereenvoudigde boekhouding bij van de in- en uitgaven.²⁴⁷

²⁴³ Verschillende vormen zijn mogelijk: bijstand, vertegenwoordiging en de opdracht van de vertrouwenspersoon.

²⁴⁴ T. WUYTS, "Deel II – Actuele topics", in R. BARBAIX en N. CARETTE, *Tendensen vermogensrecht 2014*, Antwerpen, Larcier-Intersentia, 2014, 125.

²⁴⁵ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 345

²⁴⁶ *Ibid.*

²⁴⁷ Artikel 499/14, , §2, vierde lid oud BW.

62. **NORMATIEF HANDELEN** – Krachtens artikel 496 oud BW kan de beschermde persoon vóór de beschikking een verklaring kunnen afleggen waarin hij beginselen vermeldt die voor hem aan belang winnen. In principe dient de bewindvoerder rekening te houden met eventuele aanwezige wilsverklaringen van de pupil en de daarin aangenomen beginselen.²⁴⁸ Hij is echter niet verplicht om zijn taken uit te voeren door de wil en voorkeuren van de beschermde persoon blindelings te volgen.

Op vermogensrechtelijk vlak moet de bewindvoerder de goederen van de beschermde persoon zorgvuldig beheren, handelend als een goede huisvader.²⁴⁹ Waarbij hij de beginselen van artikel 496, tweede lid oud BW zal moeten waarborgen.

Desalniettemin dient de bewindvoerder een evenwicht te vinden tussen de belangen en autonomie van de beschermde persoon enerzijds en de (financiële) mogelijkheden van de pupil anderzijds.²⁵⁰ Bovendien is de bewindvoerder gehouden om de beschermde persoon zoveel mogelijk te betrekken bij de uitoefening van zijn opdracht, rekening houdend met diens begripsvermogen door overleg te plegen en hem op de hoogte te stellen van de gestelde handelingen.²⁵¹

63. **COMMUNICATIE** – Het is van uitermate noodzakelijk belang dat de bewindvoerder regelmatig en consistent contact onderhoudt met zijn pupil en op toegankelijke wijze communiceert met hem.²⁵² Hierover zullen afspraken moeten worden gemaakt van de wijze tot frequentie van communicatie. Hoewel het wettelijk minimum voor overleg met de pupil eenmaal per jaar is krachtens artikel 499/1, §3 oud BW, is het raadzaam om dit frequenter te organiseren. Op deze manier blijft bewindvoerder op de hoogte van de belangen en behoeften van de beschermde persoon, waardoor hij ook op de hoogte is van eventuele verbeteringen in diens tijdelijke onbekwaamheid. Dit bevordert niet alleen de autonomie van de beschermde persoon, maar versterkt ook de vertrouwensband tussen pupil en bewindvoerder.²⁵³

64. **AFGESCHIEDEN VERMOGEN** – Conform artikel 499/3 oud BW is het een vereiste dat het vermogen van de bewindvoerder en dat van de beschermde persoon strikt en volledig gescheiden worden gehouden. De inkomsten van de beschermde persoon dienen rechtstreeks te worden gestort op de zichtrekening die op naam staat van de beschermde persoon, i.e. de beheersrekening (*infra* nr. 65). De banktegoeden worden op naam van de beschermde persoon ingeschreven.²⁵⁴ Deze regel dient ter bescherming van de persoon

²⁴⁸ Art. 499/1, §3, eerste lid, oud BW.

²⁴⁹ Art. 499/1, §2, oud BW; J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 344.

²⁵⁰ Artikel 499/2 oud BW.

²⁵¹ Art. 498/2, lid 3 oud BW en art. 499/1, §3, lid 2 oud BW.

²⁵² J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 333.

²⁵³ Ibid.

²⁵⁴ Artikel 499/3, lid 2 oud BW.

tegen zowel bewindvoerders te kwader trouw als eventuele insolventie van deze laatsten.²⁵⁵

65. **REKENINGEN OP NAAM VAN DE PUPIL** – Om het beheer te kunnen uitoefenen zal de bewindvoerder zich moeten wenden tot de financiële instelling. De beschermde persoon kan mogelijk titularis zijn van drie verschillende rekeningen.²⁵⁶ Ten eerste worden alle inkomsten van de beschermde persoon ontvangen op de beheersrekening of zichtrekening, waarvan de bewindvoerder (vaste) kosten betaalt zoals eerder besproken (*supra* nr. 61). Door het betalen van deze noodzakelijke kosten worden de vermogensrechtelijke belangen van de beschermde persoon gewaarborgd. Er wordt gekozen om in voorkomend geval een nieuwe rekening te openen, i.p.v. het verdere gebruik van de reeds bestaande rekening van de beschermde persoon om de transparantie van het beheer te bevorderen.²⁵⁷

Bovendien kan de beschermde persoon mogelijk beschikken over een spaarrekening. Van de bewindvoerder wordt verwacht dat hij, indien de inkomsten dit toelaten, geld voor de beschermde persoon spaart. Dit mag echter niet de hoofdprioriteit zijn.²⁵⁸ Indien er onvoldoende gelden staan op de beheersrekening om aan de kosten zoals vermeld in artikel 499/2 oud BW te voldoen, moet er beroep worden gedaan op de spaartegoeden.²⁵⁹ Het is aan de vrederechter om eventueel bijkomende voorwaarden op te nemen in de beschikking betreffende de wisselwerking tussen beheers- en spaarrekening (*supra* nr. 55).

In geen geval heeft de beschermde persoon toegang tot de beheers- en spaarrekening, tenzij hij terug bekwaam wordt verklaard voor het stellen van handelingen van dagelijks beheer conform artikel 492/1, §2, lid 3, 16° oud BW.

Ten derde is het mogelijk dat de beschermde persoon een leefgeldrekening heeft. Deze wordt nader behandeld in detail in onderafdeling 2, §1 van dit hoofdstuk.

Onderafdeling 2. Financiële autonomie

§1. Leefgeldrekening

66. **WET VAN 18 JULI 1991** – Vanwege het recht op persoonlijke financiële middelen van eenieder,²⁶⁰ voorzag de wet van 18 juli 1991 dat de bewindvoerder ervoor diende te zorgen dat de beschermde persoon, beschikte over leefgeld. Voormalig artikel 488*bis*, F), §5 oud BW bepaalde dat: "binnen de perken van de inkomsten die de bewindvoerder ontvangt stelt hij de beschermde persoon, na overleg, de sommen ter beschikking die hij nodig acht voor

²⁵⁵ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 344.

²⁵⁶ Artikel 499/3, lid 2 oud BW.

²⁵⁷ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 320.

²⁵⁸ *Ibid.*, 313.

²⁵⁹ *Ibid.*, 347.

²⁶⁰ De toekenning van zakgeld aan een persoon geplaatst in een instelling van sociale bescherming, zie Arbh. Brussel 13 maart 2008, *J.T.T.* 2008, p. 257; of aan een gedetineerde, Arbh. Bergen 16 februari 2005, *Soc. Kron.* 2006, p. 200, met noot.

de verbetering van diens lot". Dit betekende in feite dat de beschermde persoon de mogelijkheid had om kleine uitgaven te doen, middels eventueel gebruik te maken van een bankkaart.²⁶¹ Het was dus reeds mogelijk onder de wet van 18 juli 1991 voor de beschermde persoon om bepaalde banktransacties uit te voeren, zij het onder voorwaarden vastgesteld door de vrederechter of de voorlopige bewindvoerder.²⁶²

Om dit mogelijk te maken, diende de bewindvoerder te beschikken over een bankrekening op naam van de beschermde persoon, die strikt gescheiden was van zijn eigen persoonlijke rekening.²⁶³

Onder deze wet moest de bewindvoerder voor elke specifieke situatie van zijn pupillen een passende regeling treffen, waarbij alle afspraken en begrotingen van het beheer werden meegedeeld aan de beschermde persoon en eventueel zijn familie.²⁶⁴

1° Algemeen

67. **OMSCHRIJVING** – In overeenstemming met artikel 499/2, tweede lid oud BW stelt de bewindvoerder na overleg met de beschermde persoon hem de nodige sommen ter beschikking. De leefgeldrekening slaat op een eventuele bijkomende rekening die wordt geopend bij een financiële instelling, waarop de bewindvoerder periodiek geld stort. Deze rekening heeft geen specifieke wettelijke uitwerking. Daarom is het aan de betrokken partijen zelf om *in concreto* te bepalen hoe deze wordt uitgewerkt. De beschermde persoon zal samen met de bewindvoerder de nadere regels en voorwaarden voor de leefgeldrekening bepalen, met inbegrip van de eventuele grenzen opgesteld door de vrederechter.²⁶⁵

Er heeft zich een verschuiving voorgedaan m.b.t. de benaming van de leefgeldrekening. Voorheen werd deze aangeduid als de 'zakgeldrekening'. Echter, er ontstond kritiek op deze benaming vanwege de negatieve connotatie ervan en het feit dat het de symbolische autonomie van de beschermde persoon niet ten goede deed. De keuze om de rekening te kwalificeren als leefgeld weerspiegelt de positieve evolutie in de perceptie van beschermde personen, waarbij zij als gelijken worden beschouwd.

68. **DOEL** – Vanwege de beschikking van handelingsonbekwaamheid voor het stellen van handelingen van dagelijks beheer wordt de autonomie van de beschermde persoon aanzienlijk beperkt. De leefgeldrekening heeft tot doel om de beschermde persoon toch een zekere mate van een normaal mogelijk leven te bieden, rekening houdend met zijn of haar mogelijkheden en (mentale) capaciteiten.²⁶⁶ Door de toekenning van een dergelijke

²⁶¹ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN, E. NIEUWDORP en J.-H. TASSET, *Voorlopig bewind – Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 205.

²⁶² *Ibid.*

²⁶³ Art. 488bis, f), §6, oud BW.

²⁶⁴ ²⁶⁴ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN, E. NIEUWDORP en J.-H. TASSET, *Voorlopig bewind – Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 97 en 109.

²⁶⁵ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 345.

²⁶⁶ W. HAMERLINCK, G. HEMBERG, E. VANDAMME en J. VANHOUTTE, *Bewindvoering in de praktijk. Wegwijs in het centraal register van bescherming van de personen (CRBP)*, Brugge, Die Keure, 2023, 57.

rekening, kan de beschermde persoon nog steeds genieten van (beperkte) financiële zelfstandigheid.²⁶⁷ Hierdoor blijven de beginselen van zelfbeschikking en persoonlijke gewaarborgd, in de mate van het mogelijke.²⁶⁸ Bijgevolg zal de bewindvoerder niet voortdurend hoeven tussenkomen bij het dagelijkse geldbeheer van zijn pupil.²⁶⁹

2° Wettelijke uitwerking

69. **TOEKENNING** – De toekenning van deze leefgeldrekening is in principe voorbehouden aan de beschermde persoon, indien hij onbekwaam wordt verklaard m.b.t. het stellen van handelingen van dagelijks beheer.²⁷⁰ Het betreft m.a.w. een uitzonderingsregel op deze onbekwaamheid.

De wet verduidelijkt dat de vrederechter bepaalt of de beschermde persoon gebruik mag maken van een bankkaart voor het dagelijkse geldbeheer.²⁷¹ De bewindvoerder schrijft een bedrag over, waar de beschermde persoon in principe vrij over mag beschikken.²⁷²

Het verstrekken van contant geld aan de beschermde persoon wordt doorgaans afgeraden vanwege de verminderde transparantie in het geldbeheer.²⁷³ Door het gebruik van dergelijke rekening kan er controle worden uitgeoefend op de uitgaven van de beschermde persoon.²⁷⁴ Bovendien is de toekenning van een bankkaart in de hedendaagse digitale maatschappij essentieel om op gelijke voet te kunnen functioneren als personen zonder dit statuut.

Toch krijgt niet elke pupil een leefgeldrekening toegekend. In bepaalde situaties heeft dergelijke rekening weinig praktische nut. Indien de beschermde persoon huist in een (gesloten) instelling of woonzorgcentrum, i.g.v. bijvoorbeeld zware psychische problemen of dementie, zullen alle kosten van het verblijf worden gefactureerd aan de bewindvoerder en worden betaald vanuit de beheersrekening.²⁷⁵ In dergelijke gevallen zullen deze personen slechts titularis zijn van één of twee rekeningen, namelijk de beheers- en/ of spaarrekening.

70. **DUIDELIJKE AFSPRAKEN** – Het is van essentieel belang dat er tussen de bewindvoerder en zijn pupil heldere en duidelijke schriftelijke afspraken worden vastgesteld m.b.t. de

²⁶⁷ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 208.

²⁶⁸ Verslag Kamer I, Parl.St. Kamer, nr. 53-1009/010, 79; S. Mosselmans en A. Van Thienen, "Art. 499/1 BW" in *Comm.Fam.* 2015, 6.

²⁶⁹ Vred. Aalst (I) 16 december 2014, *T.Vred.* 2015, 317; vred. Binche 18 juni 2019, *RTDF* 2020, 151; T. WUYTS, "Overzicht van rechtspraak. Personenrecht (2009-2022) – Meerderjarigen Rechterlijke bescherming", *TPR* 2023, afl. 4, 1628.

²⁷⁰ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 320.

²⁷¹ Artikel 492/1, §2, laatste lid, in fine oud BW.

²⁷² Artikel 499/2, tweede lid oud BW; J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 208.

²⁷³ *Ibid.*, 320

²⁷⁴ *Ibid.*, 345.

²⁷⁵ *Ibid.*

werking van het bewind en de eventuele drie rekeningen.²⁷⁶ Deze voorkomen verwarring, bevorderen transparantie en vergemakkelijken de uitvoering van het bewind. Binnen deze afspraken worden bijvoorbeeld de omvang van het leefgeld en de rol van de familieleden vastgelegd.²⁷⁷ Het is tevens belangrijk om eventuele beperkingen expliciet te vermelden. Op deze manier kunnen conflicten aangaande de leefgeldrekening worden beperkt en zullen familieleden van de beschermde persoon begrip hebben voor het toegekend bedrag en hun betrokkenheid.²⁷⁸ De afspraken dienen te gebeuren in een begrijpelijke taal volgens het begripsvermogen van de beschermde persoon.²⁷⁹

71. **OMVANG VAN DE LEEFGELDREKENING** – Gezien het ontbreken van specifieke en concrete richtlijnen m.b.t. de omvang van deze rekening, zal er overleg plaatsvinden tussen de bewindvoerder, de beschermde persoon en eventueel de vertrouwenspersoon.²⁸⁰ De hoogte van dit bedrag zal afhangen van de financiële beschikbare middelen van de beschermde persoon.²⁸¹ Deze inkomsten kunnen onder andere afkomstig zijn van het inkomensvervangende tegemoetkoming voor personen met een handicap (hierna afgekort: IVT), de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden en de ziekte- of invaliditeitsuitkering.²⁸² Na de kostenaf trek, zoals bedoeld in artikel 499/2, eerste lid oud BW, zal de bewindvoerder hetgeen nog over is aan gelden verdelen over de leefgeld- en de spaarrekening.²⁸³ Indien het inkomen onvoldoende is om de vaste kosten te dekken, zal er maandelijks een bedrag van de spaarrekening moeten worden overgemaakt (*supra* nr. 65), mogelijk met machtiging van de vrederechter.²⁸⁴ Dit kan resulteren in een minimaal bedrag voor het leefgeld.

72. **REKENING OPENEN** – De bewindvoerder dient vrijwel onmiddellijk na het ontvangen van de beschikking naar de financiële instelling te gaan. De rekeningen waarvan de beschermde persoon voor de beschikking titularis was, worden geblokkeerd. Het is van cruciaal belang dat de bewindvoerder snel handelt voor de continuïteit van het leven van de pupil te garanderen. De beschermde persoon dient zo snel mogelijk toegang te hebben tot deze rekening, met het oog op het behoud van diens autonomie.²⁸⁵ Indien hier op trage en nalatige wijze wordt gehandeld, bestaat het risico dat de beschermde persoon gedurende

²⁷⁶ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 322.

²⁷⁷ Ibid., 334.

²⁷⁸ Ibid.

²⁷⁹ Ibid., 333.

²⁸⁰ Ibid., 345.

²⁸¹ Artikel 499/2, tweede lid oud BW.

²⁸² Sociale zekerheid, *Tegemoetkomingen en uitkeringen*, <https://www.socialsecurity.be/citizen/nl/handicap/tegemoetkomingen-en-uitkeringen>, (laatst geraadpleegd 8 mei 2024).

²⁸³ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 345.

²⁸⁴ Artikel 499/4 oud BW.

²⁸⁵ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 317.

een bepaalde tijd geen transacties kan uitvoeren, wat het vertrouwen van de beschermde persoon in de bewindvoerder aanzienlijk kan schaden.²⁸⁶

73. **GELDBEHEER** – Zoals eerder besproken (*supra* nr. 61) neemt de bewindvoerder de vaste kosten m.b.t. diens onderhoud, verzorging en welzijn voor zijn rekening.²⁸⁷

Het geld dat wordt toegekend aan zijn pupil is daarom uitsluitend bedoeld voor het zelfstandig geldbeheer (*supra* nr. 17). Bijgevolg zal de bewindvoerder moeten afspreken welke kosten worden betaald door de beheersrekening en welke door de beschermde persoon zelf moeten worden betaald van de leefgeldrekening, bv. apotheekkosten of poetsproducten.²⁸⁸ De kleine uitgaven voor het persoonlijke levensonderhoud en levensstijl van de pupil²⁸⁹ zijn onder andere boodschappen, kapperskosten en sigaretten.

Er zijn wettelijk geen beperkingen vastgesteld m.b.t. wat de beschermde persoon mag betalen met zijn leefgeld.

74. **SCHENKINGEN** – Conform artikel 492/1, §2, 13° oud BW dient de vrederechter te bepalen of de beschermde persoon gemachtigd is om schenkingen te doen onder levenden. Indien de persoon niet verkeert in een toestand zoals beschreven in artikel 488/1, oud BW, kan de vrederechter hem ertoe machtigen om schenking onder levenden te doen of een testament op te stellen.²⁹⁰ Wordt de beschermde persoon hiervoor wilsonbekwaam verklaard, stelt artikel 499/7, §4 oud BW dat de bewindvoerder kan schenken mits er een verklaring is ingevolge artikel 496, tweede lid oud BW. Dit vereist dat de pupil met andere woorden bekwaam en gezond van geest moet zijn volgens artikelen 4.135 en 4.136 nieuw Burgerlijk Wetboek (hierna afgekort: NBW). Indien er echter een schenking wordt gedaan met gebrek aan bekwaamheid, is de gift nietig.²⁹¹ Niettemin sluit dit niet uit dat de beschermde persoon bescheiden handgiften kan doen met zijn leefgeldrekening. De persoon heeft echter volledige vrijheid om de gelden van de leefgeldrekening naar eigen inzicht te gebruiken.

75. **FLEXIBILITEIT** – Het is de verantwoordelijkheid van de bewindvoerder om het systeem van de leefgeldrekening permanent te evalueren²⁹² rekening houdend met respectievelijk de wil en belangen van de beschermde persoon, de effectiviteit van de regeling en de voortgang in geval van tijdelijke onbekwaamheid. Indien de bewindvoerder van mening is dat leefgeld onvoldoende is, hetzij in verhouding tot de noden van de beschermde persoon, hetzij vanwege de toenemende prijzen, dient hij de regeling aan te

²⁸⁶ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 317.

²⁸⁷ Artikel 499/2, eerste lid oud BW.

²⁸⁸ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 334

²⁸⁹ *Ibid.*

²⁹⁰ Art. 905, eerste lid oud BW.

²⁹¹ Artikel 4.134 nieuw Burgerlijk Wetboek (hierna afgekort: NBW).

²⁹² J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 374.

passen. Indien de praktische uitwerking onrealistisch blijkt te zijn of niet voldoet aan de behoeften van de pupil, is het noodzakelijk dat de bewindvoerder de aanpassingen doorvoert. Ten slotte kan het verminderen van de frequentie van stortingen op de leefgeldrekening worden overwogen bij een toegekende verzelfstandiging in het dagelijks beheer, in geval van tijdelijke onbekwaamheid. Dit is van noodzakelijk belang, aangezien het de beschermde persoon is die het recht heeft om zijn eigen leven te leiden.²⁹³ Het aanpassen van de regeling tijdens het bewind is niet gebonden aan specifieke voorwaarden.

76. **MISBRUIK** – Het is mogelijk dat de beschermde persoon, ondanks onder bewind te staan, in kwestie zijn (dure) levensstijl wenst te behouden.²⁹⁴ Hierbij kan gedacht worden aan uitgaan, etentjes, luxueuze kledij, maar ook aan de aankoop van verdovende middelen en alcohol. In dergelijke geval dient de bewindvoerder na te gaan of dit past binnen het toegekend budget en of ze consistent zijn met het gedrag voordat de gerechtelijke beschermingsmaatregel werd uitgesproken.²⁹⁵ Het is aan de bewindvoerder om *in concreto* na te gaan of en hoe hij hierop zal reageren. Dit kan leiden tot een tweestrijd tussen de financiële autonomie en de belangen van de beschermde persoon.

Bovendien is het mogelijk dat familieleden of partners eveneens gebruik maken van dit leefgeld, waarmee zij persoonlijke uitgaven bekostigen. Dit is echter niet de bestemming van de rekening.

77. **CONTROLE** – Ondanks het feit dat de beschermde persoon op autonome wijze mag beschikken over desbetreffende rekening, kan er controle worden uitgeoefend op het geldbeheer.²⁹⁶ Het is de bewindvoerder die daarom toeziet op het beheer van het vermogen van de persoon in kwestie.²⁹⁷ Daarenboven zal krachtens het jaarverslag, controle worden uitgeoefend op de drie mogelijke rekeningen van de beschermde persoon door de vrederechter (*supra* nr. 57).

§2. Persoonsvolgend budget

78. **ALGEMEEN** – Krachtens artikel 58 van het Decreet van 18 mei 2018 houdende de Vlaamse sociale bescherming wordt door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (hierna afgekort: VAPH) een financiering toegekend aan zorgbehoevenden. Met dit persoonsvolgend budget (hierna afgekort: PVB) kan bij de zorgaanbieders van het VAPH ondersteuning worden gekocht, naar eigen keuze. Hierdoor kan de kwaliteit van het leven en de autonomie van personen met een handicap worden bevorderd.

²⁹³ J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 332.

²⁹⁴ Ibid., 346.

²⁹⁵ Ibid., 347.

²⁹⁶ Ibid., 345.

²⁹⁷ Ibid., 346.

Het toepassingsgebied, toekenning, samenstelling van het PVB is een complexe materie die door gebrek aan relevantie en ruimte niet wordt uiteengezet binnen deze scriptie.²⁹⁸

79. **VRIJ BESTEEDBAAR BUDGET** – De bewindvoerder over de goederen wordt in voorkomend geval de budgethouder van het PVB, dat wordt gestort op de beheersrekening.²⁹⁹ Dit budget kan in verschillende vormen worden omgezet en gebruikt. Een deel hiervan kan de beschermde persoon vrij besteden.³⁰⁰ Dit kan jaarlijks een bedrag zijn van 1.800 tot 3.600 euro,³⁰¹ afhankelijk binnen welke categorie de beschermde persoon zich bevindt. De pupil dient m.a.w. geen uitleg te verschaffen over waaraan hij het geld besteed. Op deze manier heeft de beschermde persoon in voorkomend geval meer middelen ter beschikking, die hij naar eigen goeddunken kan besteden volgens zijn eigen wil.

Hoofdstuk 2. Tussentijdse conclusie

80. **CONCLUSIE DEEL 3** – De Belgische wetgever heeft getracht het IVRPH nationaal op te nemen door middel van de totstandkoming van de wet van 17 maart 2017. Deze wet kent twee uitgangspunten: het opvangen van de handelingsonbekwaamheid en het waarborgen van het zelfbeschikkingsrecht en de autonomie van de beschermde persoon. De wet voorziet in zowel een buitengerechtelijke beschermingsmaatregel, i.e. de zorgvolmacht en de gerechtelijke beschermingsmaatregel.

De vrederechter beschikt, in geval van de rechterlijke maatregel, over een aanzienlijke verantwoordelijkheid, aangezien hij het finale woord heeft over zowel de persoonsrechtelijke als vermogensrechtelijke handelingsonbekwaamheid van de beschermde persoon.

Tijdens deze procedure worden verschillende rechten van de beschermde persoon gewaarborgd. Hij heeft onder andere het recht om gehoord te worden en te worden bijgestaan door een advocaat. Bovendien heeft de beschermde persoon zelf het initiatiefrecht om geschillen aan te kaarten bij de vrederechter, met eventueel de vervanging van de bewindvoerder tot gevolg.

De vrederechter heeft de bevoegdheid om de persoon onbekwaam te verklaren voor het verrichten van handelingen van dagelijks beheer, in overeenstemming met artikel 492/1, §2, derde lid, 16° oud BW. Desondanks bestaat de mogelijkheid om de handelingsonbekwame persoon toch de bevoegdheid te verlenen voor het geldbeheer,

²⁹⁸ Voor meer informatie over het persoonsvolgend budget verwijs ik naar J. P. BOGAERT, K. ROTTHIER, E. VAN DEN EEDEN en T. WUYTS, *Handboek bescherming wilsonbekwamen: Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Kluwer, 2020, 489-524.

²⁹⁹ *Ibid.*, 514

³⁰⁰ Artikelen 19 en 20 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 24 juni 2016 over de besteding van het budget voor niet-rechtstreeks toegankelijke zorg en ondersteuning voor meerderjarige personen met een handicap en over organisatiegebonden kosten voor vergunde zorgaanbieders, BS 16 augustus 2016.

³⁰¹ Vlaams agentschap voor personen met een handicap, "Handleiding mijn VAPH, vrij besteden", <https://www.vaph.be/handleiding-mijnvaph/persoonlijk-budget/vrij-besteden> (laatst geraadpleegd 8 mei 2024).

inclusief het gebruik van een bankkaart, waarbij het algemene budgettair kader door de vrederechter wordt geregeld.

In dergelijke situatie zal de bewindvoerder, als gerechtelijke mandataris, verantwoordelijk zijn voor het dagelijks beheer van de goederen van de beschermde persoon. Hij zal dit moeten beheren als een goede huisvader, rekening houdend met de (vermogensrechtelijke) belangen van zijn pupil, evenals diens redelijke wil en voorkeuren.

De bewindvoerder zal de praktische uitwerking regelen van het geldbeheer waarvoor de beschermde persoon bekwaam werd verklaard, door middel de leefgeldrekening. Hoewel er geen vastgelegde richtlijnen zijn voor de uitoefening, zal deze voornamelijk zijn uitwerking krijgen in praktijk uitgewerkt door de bewindvoerder. Dit wordt gecommuniceerd aan de pupil in duidelijke en begrijpelijke taal. Dankzij deze flexibele rekening is de pupil in staat allerhande kleine, eenmalige uitgaven te doen ter bevordering van zijn (beperkte) financiële autonomie. Binnen het kader van het bewind worden allerhande rechten van de beschermde persoon gewaarborgd, waaronder het zelfbeschikkingsrecht en het hoorrecht.

Dankzij het vrij besteedbaar budget van het persoonsvolgend budget, heeft de beschermde persoon extra financiële middelen tot zijn beschikking die hij op autonome wijze kan gebruiken, zonder verplicht te zijn hierover verantwoording te moeten afleggen.

DEEL 4. De leefgeldrekening tot behoud van de persoonsautonomie van beschermde personen

81. **INLEIDING** – In het vierde deel wordt subonderzoeksvraag drie beantwoord: "*Hoe verloopt de toekenning, begroting en werking van de leefgeldrekening in praktijk, m.i.v. eventueel misbruik?*". Op basis van het sociaalwetenschappelijk onderzoek worden vaststellingen gemaakt m.b.t. de werking van de leefgeldrekening in praktijk. De onderwerpen behandeld in Deel 3 m.b.t. de leefgeldrekening worden hier praktisch besproken. Om te voldoen aan de privacyregels van de GDPR, zijn de persoonsgegevens van de geïnterviewde personen geanonimiseerd en worden bevindingen uit de bevestigingen veralgemeniseerd.

Hoofdstuk 1. Sociaal-wetenschappelijk onderzoek van de leefgeldrekening in praktijk

Afdeling 1. Gerechtelijke beschermingsmaatregel

82. **VERZOEK** – Diverse belanghebbenden hebben de mogelijkheid om een verzoek in te dienen tot verklaring van de vermogensrechtelijke handelingsonbekwaamheid van de beschermde persoon. Zowel externe partijen, waaronder familieleden, OCMW als woonzorgcentra kunnen dit verzoek indienen bij de vrederechter (*supra* nr. 51). Naast het externe verzoek, komt het eveneens voor dat de betreffende persoon zelf een verzoek indient bij de vrederechter om vrijwillig onder bewind te worden gesteld, wat een schijnbare tegenstrijdigheid met zich meebrengt. Een bevestigde bewindvoerder verduidelijkte deze situatie waarin de persoon in kwestie mogelijk misbruik ondervindt van familieleden of andere derde personen m.b.t. het persoonlijk vermogen, kan het voor de beschermde persoon, meestal in overleg met zijn advocaat, opportuun zijn om dergelijk verzoek in te dienen bij de vrederechter.³⁰²

Uit de analyse van de bevestiging van de drie vrederechters blijkt dat wanneer deze verzoeken effectief gegrond worden verklaard, bijna honderd procent van de beschermde personen eveneens onbekwaam wordt verklaard m.b.t. het stellen van handelingen van dagelijks beheer.³⁰³ Een bewindvoerder lichtte toe dat zij zelden kennis neemt van een beschikking waarin een selectie wordt gemaakt van de handelingen onder artikel 492/1, §2 oud BW waarvoor de persoon onbekwaam wordt verklaard.³⁰⁴ De beschermde persoon zal in praktijk meestal onbekwaam worden verklaard voor het stellen van alle vermogensrechtelijke handelingen.

³⁰² Bijlage 3, 8.

³⁰³ Artikel 492/1, §2, lid 3, 16° oud BW; Bijlage 8, 27; bijlage 9, 32; Bijlage 10, 38.

³⁰⁴ Bijlage 5, 16.

83. **DEFINITIEF KARAKTER?** – De onbekwaambaarheidsverklaring kan een tijdelijk of een definitief karakter hebben (*supra* nr. 16). Het eerste geval treedt meestal op bij personen wiens huidige (financiële) situatie op dat moment bescherming en ondersteuning behoeven. Hierbij kan worden gedacht aan relationele moeilijkheden en/of het gebruik van bepaalde (verdovende) middelen, waarvan de verslaving heeft geleid tot aanzienlijke schulden.³⁰⁵

In de basisbeschikking wordt de onbekwaamheid uitgesproken m.b.t. handelingen van dagelijks beheer, hoewel vooruitzichten op herstel mogelijk zijn. De vrederechter kan in dat geval duidelijk maken aan de beschermde persoon dat de onbekwaamheid tijdelijk van aard is, ter motivatie. In voorkomende geval zal de vrederechter enkel de onbekwaamheid zoals beschreven onder 16° van artikel 492/1, §2 oud BW opheffen in een nieuwe beschikking. Vervolgens moet de beschermde persoon binnen een realistische tijdspanne aantonen dat hij in staat is om de financiële situatie zelfstandig te beheren. In dat geval krijgt de pupil toegang tot de beheersrekening om geleidelijk aan alle (vaste) betalingen op zich te nemen die voorheen door de bewindvoerder werden uitgevoerd. Indien dit proces succesvol verloopt, kan de volledige handelingsonbekwaamheid van de betreffende persoon worden opgeheven.³⁰⁶ Desalniettemin kiest één ondervraagde bewindvoerder er voor om deze tussenstap over te slaan om eerst een praktische regeling te treffen met de pupil, zonder tussenkomst van de vrederechter, vanwege de aanzienlijke hoeveelheid administratief werk die hiermee gepaard gaat.³⁰⁷

De keerzijde van de medaille van tijdelijke handelingsonbekwaamheid is volgens één bewindvoerder dat het in sommige situaties te snel wordt opgeheven. Indien de beschermde persoon nog helder van geest is maar nog nood heeft aan de beschermingsmaatregel, kan hij zich tot de huisarts wenden om een nieuwe omstandige geneeskundige verklaring te laten opstellen, t.v.v. zijn bekwaamheid.³⁰⁸

Anderzijds kan de vermogensrechtelijk handelingsonbekwaamheid definitief zijn, wat betekent dat er geen verbeteringen mogelijk zijn in de situatie van de beschermde persoon. Dit doet zich met name voor bij bepaalde zware (mentale) handicappen, dementie,³⁰⁹ ouderdom, etc. Merendeel van deze personen verblijft in een zorgcentrum of instelling.

84. **BUDGETTAIR KADER** – Wanneer een persoon handelingsonbekwaam wordt verklaard voor het stellen van handelingen m.b.t. het dagelijks beheer, voorziet de wetgever toelichtingen die de vrederechter dient op te nemen in de beschikking.³¹⁰ Deze hebben betrekking op het budgettair kader en of de pupil gebruik mag maken van een bankkaart (*supra* nr. 55).

³⁰⁵ Bijlage 10, 37.

³⁰⁶ Bijlage 6, 19.

³⁰⁷ Telkens een nieuwe beschikking tot stand komt, zullen de verschillende rekeningen door de bank worden geblokkeerd.

³⁰⁸ Bijlage 7, 25.

³⁰⁹ D. SELLESLAGH, "Wie beheert uw financiële zaken als u alzheimer krijgt?", 22 juni 2023, <https://www.tijd.be/netto/analyse/erven-en-schenken/wie-beheert-uw-financiele-zaken-als-u-alzheimer-krijgt/10473221.html>, (laatst geraadpleegd 30 april 2024).

³¹⁰ Artikel 492/1, §2, laatste lid oud BW.

Indien een familielid de rol van bewindvoerder op zich neemt, zal de vrederechter ook mondeling verduidelijken welke handelingen noodzakelijk zijn om het dagelijkse beheer efficiënt te laten verlopen.

Het budgettair kader, hoewel de benaming niet formeel wordt gehanteerd in praktijk, omvat de algemene richtlijnen die door de vrederechter worden vastgesteld m.b.t. de verschillende rekeningen. De vrederechter geeft een toelichting over het maximale toegestane saldo dat op deze rekening mag worden gehouden. M.b.t. de beheersrekening wordt een bovengrens vastgelegd ter bescherming van de inkomsten van de beschermde persoon tegen malafide bewindvoerders. Binnen het kanton van Hasselt en Genk betreft het maximumsaldo van vijfduizend euro op de beheersrekening,³¹¹ terwijl dit binnen het kanton van Pelt wordt vastgelegd op drieduizend euro.³¹² Wel wordt in dit geval aan de beschikking toegevoegd dat indien de bewindvoerder extra gelden nodig heeft voor verzorging waaronder tandarts, logopedie, bril, steunzolen, etc. geen machtiging van de vrederechter moet worden gevraagd om deze gelden te laten overschrijven van de spaarrekening door de bank. Dit wordt ervaren als sneller en geeft ruimte aan de bewindvoerder.

Voor de spaarrekening mag het saldo niet meer dan honderdduizend euro bedragen, gezien het feit dat personen maar beschermd zijn voor dit bedrag op de rekening.³¹³

Uit alle bevragingen blijkt dat de vrederechter geen specifieke richtlijnen geeft m.b.t. de omvang en het gebruik van de leefgeldrekening van de beschermde persoon. Deze aspecten worden volledig ingevuld en geregeld door de bewindvoerder.

85. **BANKKAART** – Tijdens de interviews werd gevraagd of beschermde personen gebruik mogen maken van een bankkaart. Hierop werd unaniem op geantwoord dat de vrederechter altijd het gebruik van een bankkaart toekent aan beschermde personen die zelfstandig wonen, gezien de onontbeerlijkheid ervan in de huidige digitale maatschappij. Hiervan kan louter de beschermde persoon gebruik maken, waarop gelden worden gestort door de bewindvoerder van de beheersrekening.

In bepaalde situaties kan de beschermde persoon geen gebruik maken van een fysieke kaart, vanwege het ontbreken van praktisch nut, zoals bij gevallen van blindheid, dementie of zware mentale beperkingen waarbij de persoon verblijft in een begeleidend centrum. De bewindvoerder is in dergelijke gevallen verplicht om een alternatieve oplossing te ontwikkelen. Merendeel van deze situaties wordt er gewerkt met facturen voor kosten gerelateerd aan het verblijf van de persoon, die vervolgens worden betaald door de bewindvoerder. Daarnaast ontvangt de beschermde persoon kleine contante bedragen voor overige uitgaven van het centrum, welke overigens worden gefactureerd aan de bewindvoerder.

In uitzonderlijke gevallen waarin de beschermde persoon toch zelfstandig woont en geen gebruik kan maken van een bankkaart, bestaat er de mogelijkheid om het geld af te halen bij een bank door zijn identiteitskaart te tonen, op voorwaarde dat het hiervan op de hoogte is. Niettemin wordt van deze mogelijkheid maar weinig gebruik gemaakt, om verschillende

³¹¹ Bijlage 7, 26; Bijlage 10, 39.

³¹² Bijlage 9, 34.

³¹³ Bijlage 7, 27.

redenen: 1) Veel bankkantoren bieden geen contant geld meer aan, 2) deze zijn vervangen door *cashpoints* zonder een loket, 3) niet elke pupil is even mobiel om wekelijks geld op te nemen, 4) in dergelijke gevallen ontvangt de persoon begeleiding om gezamenlijk het leefgeld te besteden, 5) ten slotte wordt het minder gebruikelijk om overal te betalen met contant geld.

Afdeling 2. Werking van de leefgeldrekening

86. **DUIDELIJKE AFSPRAKEN** – Elke bevroagde professionele bewindvoerder gaf een gelijkaardige manier van aanpak bij aanvang van het bewind. De bewindvoerder en zijn pupil komen aan het begin van het bewind bijeen om alle aspecten m.b.t. de toekenning, uitwerking, communicatie en mogelijke vooruitzichten te bespreken. Dit overleg is enkel mogelijk als de persoon nog helder van geest is. Als de persoon bijvoorbeeld verblijft in een woonzorgcentrum vanwege dementie, zal het gesprek voornamelijk worden gevoerd met de vertrouwenspersoon en/of familie.

Tijdens dit overleg zal de bewindvoerder informatie verstrekken in begrijpelijke taal, afgestemd op het begripsvermogen van de beschermde persoon. Deze afspraken zullen de persoon geruststellen omdat hij weet wat hij kan verwachten en vergemakkelijken het werk van de bewindvoerder in de toekomst.

Uit de praktijk blijkt dat dit eerder een informatieverstrekking aan de beschermde persoon is, dan een dialoog tussen de betrokken partijen. Dit kan leiden tot conflicten, maar de praktijk leert dat dit proces van aanvaarding is voor alle betrokken partijen.

87. **OMVANG VAN DE LEEFGELDREKENING** – De bewindvoerder stelt aanvankelijk een eigen balans op over de inkomsten en uitgaven die zijn toegeschreven aan het dagelijks beheer van de beschermde persoon. Het bedrag dat ter beschikking wordt gesteld aan de beschermde persoon hangt hoofdzakelijk af van de omvang van de kosten die moeten worden betaald van het inkomen (*supra* nr. 61).³¹⁴ Indien de beschermde persoon over voldoende financiële middelen beschikt, zal het budget hoger zijn dan wanneer de persoon slechts afhankelijk is van een uitkering.

Daarnaast houdt de bewindvoerder rekening met de actuele prijzen van goederen of diensten die de beschermde persoon moet aanschaffen.

Bovendien wordt er ook rekening gehouden met eventuele kinderen die ten laste zijn van de beschermde persoon. In dergelijk geval zal het leefgeld hoger zijn.

De ondervraagde bewindvoerders gaven allemaal ongeveer hetzelfde gemiddeld bedrag dat zij wekelijks toekennen aan beschermde personen. Dit bedrag varieert tussen de zeventig en de honderdvijftig euro per week. De praktijkervaring leert dat het moeilijk is om rond te komen met minder dan zeventig euro per week, gezien de huidige inflatie. Bewindvoerders geven er doorgaans de keuze aan om het leefgeld wekelijks te storten via een automatische

³¹⁴ Artikel 499/2, eerste lid oud BW.

betaling. Op die manier wordt het risico vermeden dat het volledige bedrag op de eerste dag wordt uitgegeven. Indien dit risico significant is bij bepaalde personen, kan de bewindvoerder opteren om het wekelijks leefgeld te verdelen in drie delen, die vervolgens op maandag, woensdag en vrijdag worden gestort. Eén bewindvoerder is van mening dat de benaming 'weekgeld' zelfs beter op zijn plaats is dan 'leefgeld', de afhankelijkheid wordt op deze manier minder benadrukt.³¹⁵

Het bedrag van het leefgeld is niet statisch en kan worden aangepast door de bewindvoerder. In specifieke gevallen kan de beschermde persoon extra geld vragen bij de bewindvoerder. Dit is bijvoorbeeld mogelijk voor poetsproducten of voor het maken van bepaalde uitstappen, of in geval specifieke gevallen aan prostitutie.³¹⁶

De bewindvoerder kan ook zelf extra financiële middelen ter beschikking stellen voor specifieke gelegenheden, zoals feestdagen, uitverkoopperiodes, Valentijnsdag, verjaardagen, etc. Ten slotte kan de begeleider van de beschermde persoon verzoeken voor extra leefgeld aan het begin van de maand, met als doel voedingsmiddelen aan te schaffen die niet snel bederven.

Verzoeken om extra gelden voor het onderhouden van verslavingen worden niet positief beantwoord door de bewindvoerder. De pupil zal deze kosten zelf wekelijks moeten budgetteren.

Het is echter ook mogelijk dat tijdens de bewindvoering een wijziging optreedt in de beschikbare financiële middelen. Dit kan zich voordoen wanneer een bepaalde uitkering wordt verminderd of verhoogd, of indien de beschermde persoon extra middelen verwerft (*supra* nr. 79). De bewindvoerder heeft daarom de bevoegdheid om gedurende het bewind het leefgeld aan te passen. Echter, indien de beschikbare middelen worden verminderd, is het zeer waarschijnlijk dat dit de vertrouwensrelatie tussen de bewindvoerder en zijn pupil zal schaden.

88. HOORRECHT VAN DE BESCHERMDE PERSOON EN FAMILIELEDEN – Tijdens het gesprek zal de bewindvoerder voornamelijk de (vermogensrechtelijke) belangen van zijn pupil in acht nemen. Desalniettemin luistert de bewindvoerder naar de wensen van de beschermde persoon. Indien deze redelijk zijn en passen binnen de perken van de financiële middelen, zal de bewindvoerder hiermee rekening houden tijdens de toekenning van het leefgeld. Uit praktijkervaring blijkt echter dat het leefgeld zelden voldoende is om de levensstijl van de beschermde persoon te onderhouden.

Bovendien zal, in de mate van het mogelijke, ook rekening worden gehouden met de wensen van familieleden, met name als de beschermde persoon nog gedomicilieerd is bij zijn ouders. Het is derhalve mogelijk dat de inkomsten van de beschermde persoon bijdragen aan de huishoudelijke kosten.

³¹⁵ Bijlage 7, 23.

³¹⁶ Bijlage 2, 9.

89. **REKENING OPENEN** – In praktijk zullen financiële instellingen op verzoek van de bewindvoerder een leefgeldrekening openen, waarbij ze zijn gebonden aan de beschikking van de vrederechter. Uit de bevragingen blijkt dat de terughoudendheid over het openen van een leefgeldrekening aan een beschermde personen nog steeds voorkomt, met name wanneer de persoon in kwestie schuldig is aan fraude of lopende schulden heeft bij de betreffende bank.

Verschillende beperkingen kunnen worden toegestaan op de leefgeldrekening. Het is ten eerste algemeen onmogelijk om dergelijke rekening te openen waarop krediet kan worden verleend. Dit komt voort uit het feit dat beschermde personen onbekwaam worden verklaard voor het dagelijks beheer, waardoor het toekennen van krediet contradictoir zou zijn. Dit wordt versterkt doordat de beschermde persoon ook onbekwaam wordt verklaard voor het aangaan van periodieke schulden conform artikel 492/1, §2, derde lid, 20° oud BW.³¹⁷ Het kan in praktijk gebeuren dat de beschermde persoon erin slaagt om zijn leefgeldrekening te koppelen aan *paypal* of andere kredietrekening. De bewindvoerder zal onmiddellijk dergelijk contract moeten stopzetten. Bovendien kan de bewindvoerder ervoor kiezen om een maximum bedrag toe te staan op de leefgeldrekening. Een automatische opdracht zal elk bedrag boven dit maximum overstorten naar de beheers- of spaarrekening. Verdere beperkingen van de rekening worden hieronder besproken, i.g.v. misbruik van het leefgeld.

De ondervraagde bewindvoerders waren allemaal van mening dat de vlotheid waarmee dergelijke rekeningen worden geopend afhankelijk zijn van de bank waarbij de aanvraag wordt ingediend. Indien de bewindvoerder nog niet is geregistreerd bij desbetreffende bank, kan dit enige tijd in beslag nemen. Vertragingen treden op wanneer het inkomen van de beschermde persoon wordt overgeschreven op de rekening van de bank waarvoor de bewindvoerder kiest. Het rechtsgebouw van Hasselt voorziet een bankkantoor om dergelijke rekeningen te kunnen openen. Momenteel is dit kantoor slecht twee dagen per week geopend, wat de efficiëntie van het openen van dergelijke rekeningen bemoeilijkt.³¹⁸ Het is aanbevolen voor bewindvoerders om uitsluitend samen te werken met één bank. Op deze manier kunnen bewindvoeringsdossiers met prioriteit en snelheid worden behandeld. Om deze periode te overbruggen zijn verschillende oplossingen voorhanden. Indien de beschermde persoon verblijft in een instelling, worden betalingen afgehandeld via factuur. Indien de persoon zelfstandig woont, kan de bewindvoerder contant geld aan de pupil verstrekken. De bewindvoerder maakt in dat geval echter duidelijk dat dit een eenmalig situatie betreft.

Anderzijds kan de beschermde persoon het leefgeld ook afhalen bij een bank (supra nr. 85). Ten derde kan de bewindvoerder met de familie van de beschermde persoon een regeling treffen om hem/haar voor deze periode geld te lenen, dat vervolgens wordt terugbetaald door de bewindvoerder vanuit de beheersrekening. Ten slotte kan het OCMW een

³¹⁷ Bijlage 5, 14.

³¹⁸ Bijlage 7, 25.

betaalkaart toekennen aan de beschermde persoon, op verzoek van de bewindvoerder, waarop een eenmalig bedrag van zestig euro komt te staan. Deze kosten zullen worden gefactureerd aan de bewindvoerder.³¹⁹

Bovendien zijn de ondervraagde bewindvoerders van mening dat beschermde personen de mogelijkheid zouden moeten hebben om hun saldo van de leefgeldrekening online of via een applicatie te kunnen raadplegen. Dit is momenteel nog niet bij elke financiële instelling mogelijk. Er rijzen echter problemen m.b.t. de raadpleging van de leefgeldrekening, omdat deze is gekoppeld aan de beheersrekening. Hierdoor kunnen beschermde personen het saldo van de beheersrekening in bepaalde gevallen raadplegen, wat kan leiden tot mogelijke conflicten. Het systeem vertoont nog steeds gebreken. Het aanbieden van de mogelijkheid om alleen de leefgeldrekening te raadplegen zou de autonomie van de persoon beter waarborgen, waardoor ze niet meer in ongemakkelijke terechtkomen. Daarnaast zou dit de werklast van bewindvoerders verminderen.

90. **GESCHILLEN** – Zowel de bewindvoerder als de beschermde persoon hebben de mogelijkheid om de samenwerking te beëindigen, conform artikel 496/7, eerste lid oud BW. Enerzijds kan de beschermde persoon een verzoek indienen bij de vrederechter via de griffie voor de aanstelling van een nieuwe bewindvoerder. De vrederechter zal de wens van de beschermde persoon aanhoren en de bewindvoerder uitnodigen. Bij beëindiging van de samenwerking zal een andere bewindvoerder worden aangesteld om de taak over te nemen, waardoor het zelfbeschikkingsrecht van de beschermde persoon zal worden versterkt. Niettemin zal rekening moeten worden gehouden met de ontevredenheid van de beschermde persoon ten opzicht van de bewindvoerder. Deze ontevredenheid komt merendeel voort uit de toekenning van onvoldoende leefgeld. De bevroegde vrederechters verduidelijkten toe zij in deze situatie de beschermde persoon expliciet informeren dat de nieuw aangestelde bewindvoerder niet in staat is om meer leefgeld toe te kennen, tenzij de beschikbare middelen zijn verhoogd.

Anderzijds kan de bewindvoerder ook besluiten om de samenwerking met zijn pupil te beëindigen. Opnieuw zal een verzoek moeten worden ingediend bij de vrederechter. Uit de bevestigingen van drie bewindvoerders blijkt dat het beëindigen van de samenwerking door een bewindvoerder niet vaak voorkomt, waarbij twee bewindvoerders de grens trekken bij fysieke agressie.³²⁰

91. **MISBRUIK** – De beschermde persoon heeft in beginsel de vrijheid om het leefgeld te besteden aan hetgeen hij wenst, zonder dat hierop beperkingen worden gelegd. De pupil kan ervoor kiezen om het geld te besteden aan alcohol en sigaretten. Alle bewindvoerder die zijn bevroegd, zijn van mening dat deze vrijheid zijn autonomie bevordert. Hieronder worden verschillende scenario's weergegeven waarin de beschermde persoon misbruik maakt van zijn eigen leefgeldrekening. Zowel bewindvoerders als de vrederechters ervaren het als een uitdaging om het misbruik door zowel de beschermde persoon zelf als door

³¹⁹ Bijlage 5, 16.

³²⁰ Bijlage 5, 15; bijlage 6, 21.

familieleden te traceren. Indien de gelden contant worden afgehaald, wordt hiertegen handelen niet evident.

In gevallen waarin sprake is van onevenwichtige bestedingen die ten koste gaan van levensnoodzakelijk producten, heeft de bewindvoerder verschillende opties tot zijn beschikking. Ten eerste kan hij ervoor kiezen om zijn pupil volledige autonomie te geven en niet in te grijpen in diens handelen. Op deze manier wil de bewindvoerder de beschermde persoon de gevolgen van zijn daden zelf laten ervaren. Ten tweede heeft de bewindvoerder de mogelijkheid om het leefgeld te verminderen, met als doel hem aan te sporen alleen het noodzakelijke aan te schaffen. Ten derde kan de bewindvoerder ervoor kiezen om de leefgeldrekening te vervangen door een Colruyt-betaalkaart, hoewel deze keuze niet volledig waterdicht.³²¹

Twee van de bevroegde bewindvoerders gaven aan dat ze in extreme gevallen voor een beperkte periode helemaal geen leefgeld toekennen. Deze maatregel wordt echter zelden toegepast, omdat dit de financiële autonomie volledig ontnemt.

Wanneer de leefgeldrekening wordt gebruikt voor het witwassen van geld, zoals bij het fenomeen van "*money muling*" in de context van criminele activiteiten, heeft de bewindvoerder de bevoegdheid om eveneens beperkingen op te leggen. Als sanctie kan de bewindvoerder ervoor kiezen om het geld over te maken naar de beheersrekening. Bovendien kan de bewindvoerder, in samenwerking met de bank, ervoor opteren om de mogelijkheid tot het ontvangen van gelden op de leefgeldrekening vanuit vreemde bankrekeningnummers, te blokkeren.³²²

Het is de beschermde persoon toegestaan om extra inkomsten te genereren. In dergelijke gevallen stelt hij de bewindvoerder hiervan in kennis, zodat deze gelden kunnen worden toegevoegd aan de beheersrekening. Echter, in de praktijk blijkt dat beschermde personen er liever de voorkeur aan geven om deze extra inkomsten heimelijk te behouden, zodat zij zelf het volledige bedrag kunnen gebruiken. In een dergelijk geval kan de bewindvoerder reageren door het ontvangen leefgeld terug over te maken naar de beheersrekening.³²³

Er kan worden vastgesteld dat in de praktijk misbruik uitgaande van familieleden op regelmatige basis voorkomt. Dit hoeft echter niet altijd te kwader trouw te gebeuren. Enerzijds is het binnen bepaalde culturele contexten gebruikelijk dat verdiend geld wordt bijgedragen aan een gemeenschappelijk familiale pot. Hieruit worden diverse uitgaven gedaan waar de beschermde persoon geen inspraak of belang in heeft, zoals benzine of cadeaus. Anderzijds kan het geld worden gebruikt voor persoonlijke doeleinden, zoals de aankoop van een nieuwe auto, waarbij wordt beargumenteerd dat dit de mobiliteit van de beschermde persoon ten goede komt.³²⁴

Indien de bewindvoerder op de hoogte is van dergelijk misbruik, kunnen er verschillende maatregelen worden genomen om dit te voorkomen. Zo kan ervoor worden gezorgd dat

³²¹ Bijlage 7, 24.

³²² Bijlage 3, 7; Bijlage 5, 14.

³²³ Bijlage 7, 24.

³²⁴ Bijlage 10, 39.

enkel de beschermde personen zelf het geld kan afhalen bij het loket van de bank. Twee bewindvoerders gaven de oplossing om het leefgeld in kleinere schijven per week uit te betalen, waardoor het risico op misbruik wordt verkleind.³²⁵

92. **CONTROLE** – De vrederechter houdt toezicht op de rekeningen waarvan de beschermde persoon titularis is. Jaarlijks onderzoekt hij de uittreksels van zowel de beheersrekening als de leefgeldrekening. Indien het saldo op de eerste rekening, het maximum zoals bepaald in de beschikking, overschrijdt (*supra* nr. 84), geeft de vrederechter een opmerking ter correctie.³²⁶ Hierin wordt vermeld dat de overschrijdende gelden dienen worden overgemaakt naar de spaarrekening. Indien er te veel spaargelden op de rekening staan, dient een nieuwe spaarrekening geopend te worden.

Eén bewindvoerder geeft aan deze toegevoegde opmerkingen te ervaren als overbodig. Dit doet zich voor wanneer bij controle blijkt dat het saldo hoger is dan het toegestane maximale bedrag, maar er nog geen vaste kosten zijn betaald waaronder huur of kosten voor verblijf in een zorgcentrum.³²⁷

Bewindvoerder zijn gemachtigd om de leefgeldrekening te controleren, hoewel dit in praktijk minder frequent gebeurt voor uitgaven die door de pupil worden gedaan. Desalniettemin zal de bewindvoerder de rekening wel controleren in geval van geldstortingen op de leefgeldrekening om te verifiëren of er geen criminele activiteiten plaatsvinden.

93. **GEBREK AAN UNIFORMITEIT** – Gezien elke beschermde persoon zich in een unieke situatie bevindt, wordt elke beschikking door de vrederechter anders ingevuld. Op basis van de verschillende inkomsten tussen beschermde personen moet de bewindvoerder maatwerk leveren voor elke pupil, rekening houdend met hun belangen en redelijke wil en voorkeuren. Enerzijds is dit positief aangezien elke pupil verschillende vormen van persoonlijke ondersteuning nodig heeft in verhouding tot zijn individuele middelen. Anderzijds kan dit voor de beschermde persoon als negatief worden ervaren: de verschillende behandeling kan een gevoel van ongelijkheid creëren tussen de beschermde personen onderling.

94. **AUTONOMIE** – Tenslotte werden de interviews allemaal afgerond met dezelfde vraag: "Bent u van oordeel dat de leefgeldrekening de perfecte manier is om de autonomie van de beschermde persoon te bereiken m.b.t. zijn dagelijks handelen?". Hierop werd door alle bevroegden op eenzelfde manier geantwoord. Indien personen definitief onbekwaam worden verklaard i.g.v. bijvoorbeeld dementie, beschikken zij over de gehele lijn niet over autonomie, deze zou dan ook niet worden versterkt d.m.v. gebruik te maken van een leefgeldrekening. In geval van tijdelijke onbekwaamheid kan deze rekening worden aangewend als een middel om de autonomie terug te verwerven.

Voor bepaalde beschermde personen betreft dit de maximale manier om autonomie te ervaren, die voor hun werkt. Het ontnemen van het stellen van handelingen van dagelijks beheer zal voor veel beschermde personen worden ervaren als vrijheid. Op deze manier

³²⁵ Bijlage 5, 15 ; bijlage 6, 19.

³²⁶ Artikel 498/3, §3 oud BW.

³²⁷ Bijlage 7, 26.

zullen zij zich geen zorgen hoeven te maken over het betalen van hoge facturen. Het opzadelen aan deze personen van het stellen van desbetreffende handelingen, zal voor veel personen aanvoelen als beperkend. Veel beschermde personen hebben geen kennis noch begrip van het stellen van deze handelingen. Het is geen perfecte manier om de autonomie te bereiken, maar er kan derhalve ook niet worden gedacht aan een betere oplossing.

Hoofdstuk 2. Tussentijdse conclusie

95. **CONCLUSIE DEEL 4** – Wanneer de beschermde persoon handelingsonbekwaam wordt verklaard voor het stellen van handelingen met betrekking tot het dagelijkse beheer, zal de vrederechter, mits de beschermde persoon over voldoende begripsvermogen beschikt zoals vastgesteld in het omstandig geneeskundig verslag, hem toch toestaan om het geldbeheer te laten uitoefenen. In voorkomend geval zal de vrederechter ook altijd het gebruik van een bankkaart toestaan (*supra* nr. 85).³²⁸ In een samenleving die sterk is gedigitaliseerd, is het ondenkbaar om betalingen te doen zonder dergelijke kaart, zowel in fysieke winkels als online. In geval de onbekwaamheid niet definitief is, kan de leefgeldrekening dienen als instrument om de beschermde persoon geleidelijk zijn financiële zelfstandigheid terug te geven.

De praktijkervaring wijst uit dat de uitwerking van de leefgeldrekening volledig wordt uitgevoerd door de bewindvoerder, waarbij de vrederechter feitelijk niet tussenkomt. Hij beperkt zich tot het verstrekken van verduidelijkingen met betrekking tot de twee andere rekeningen, namelijk de beheers- en de spaarrekening.

De bewindvoerder maakt een gedetailleerde balans van de inkomsten en essentiële uitgaven, zoals huur, nutsvoorzieningen, verzekeringen, etc. Vervolgens zal de bewindvoerder een gesprek voeren met de betrokken pupil, mogelijk bijgestaan door de vertrouwenspersoon om alle aspecten van de beschikking toe te lichten. Op deze manier wordt de persoon in kwestie, middels heldere en begrijpelijke taal, op de hoogte gebracht van de inhoud van de beschikking. Uit praktijk blijkt echter dat dit gesprek eerder wordt ervaren als een monoloog van de bewindvoerder. Hij moet voornamelijk de (vermogensrechtelijke) belangen van zijn pupil in acht nemen. Daarenboven wordt ook rekening gehouden met de leefsituatie en eventuele kinderen ten laste van de beschermde persoon.

Indien voldoende financiële middelen ter beschikking zijn, zal gehoor worden gegeven aan de redelijke wensen van de beschermde persoon en zijn familieleden of derden. Het gebruikelijke bedrag aan leefgeld dat wordt toegewezen aan de beschermde personen varieert tussen de zeventig en honderdvijftig euro per week. Over het algemeen geven bewindvoerders er de voorkeur aan om het leefgeld wekelijks over te maken om te voorkomen dat het geld onmiddellijk wordt uitgegeven (*supra* nr. 87).

De bewindvoerder dient contact op te nemen met de bank om een dergelijke rekening te openen. Omwille van het feit dat de vlotheid afhankelijk is van de betreffende bank, geven

³²⁸ Artikel 492/1, §2, laatste lid, in fine oud BW.

bewindvoerders er doorgaans de voorkeur aan om alle dossiers te regelen bij één bank. Dit kan echter onmogelijk zijn indien de bank weigert de pupil een rekening te verstrekken (*supra* nr. 89).

Bij gevallen van misbruik door de beschermde persoon of derden, heeft de bewindvoerder de mogelijkheid om bijkomende beperkingen op te leggen aan de werking van de leefgeldrekening. Dit kan zich voordoen bij praktijken zoals *money muling* of buitensporige uitgaven aan niet-essentiële goederen (*supra* nr. 91).

Zowel de bewindvoerder als de beschermd persoon kunnen de samenwerking tussen hen beide beëindigen. Hiervoor dienen zij een verzoek in te dien bij de vrederechter op basis van artikel 496/7, eerste lid oud BW. Volgens de gangbare praktijk zijn beschermde personen eerder geneigd om te verzoeken om een vervangende bewindvoerder (*supra* nr. 90).

Zowel de vrederechter als de beschermde persoon hebben de bevoegdheid om de rekeningen te controleren. De vrederechter doet dit tijdens het jaarlijks verslag, waarbij hij voornamelijk de beheers- en spaarrekening controleert op mogelijk misbruik. De bewindvoerder houdt toezicht op de leefgeldrekening in geval van verdachte transacties (*supra* nr. 92).

Hoewel er geen specifieke (wettelijke) richtlijnen zijn voor de uitwerking van de leefgeldrekening, is het van cruciaal belang dat dit maatwerk uitmaakt. Gezien de variërende situaties en omstandigheden van beschermde personen, is het noodzakelijk om een persoonlijke regeling uit te werken die de belangen en autonomie waarborgt (*supra* nr. 93).

DEEL 5. Evaluatie van de leefgeldrekening tot behoud van de autonomie van beschermde personen in het licht van het IVRPH

96. **INLEIDING** – Het laatste deel zal ten slotte subonderzoeksvraag vier beantwoorden: *"Bevordert de huidige bescherming m.b.t. de leefgeldrekening de autonomie van beschermde personen in de digitale wereld?"*. Zowel het juridisch kader dat werd behandeld in deel drie als de effectieve werking van de leefgeldrekening dat werd onderzocht in het vierde deel zullen hier worden geëvalueerd in het licht van de toetsingscriteria die werden bekomen onder het tweede deel.

97. **TOETSINGSCRITEIA** – Om een nauwkeurige evaluatie te bekomen is het essentieel om voldoende duidelijke toetsingscriteria te hanteren (*supra* nr. 37 t.e.m. 39). Binnen het mensenrechtelijk kader, zoals beschreven in Deel 2, zijn artikel 5 en 12 van het IVRPH van bijzonder belang voor deze evaluatie, aangezien ze beide het gelijkheidsbeginsel behandelen dat een fundament uitmaakt van de huidige samenleving. Artikel 5 behandelt het algemene principe van gelijkheid en non-discriminatie voor personen met een handicap (*supra* nr. 21). Artikel 12 IVRPH waarborgt specifiek de gelijke behandeling voor de wet (*supra* nr. 22). Personen met een handicap dienen dezelfde rechten en plichten te hebben als personen zonder handicap, die ze in elk geval zelf en zelfstandig horen uit te oefenen. Ze hebben het recht om eigen keuzes te maken en hun eigen leven vorm te geven, wat de kern vormt van zelfbeschikking en autonomie. Het beperken van de handelingsbekwaamheid louter op basis van hun wilsbekwaamheid, wordt volgens het IVRPH beschouwd als discriminatie. Staten horen passende maatregelen te nemen ter ondersteuning van personen met een handicap. Ze dienen zich te richten op het ondersteunen van personen met ene handicap waarin de voorkeuren en wil centraal staan. Bovendien moeten staten ervoor zorgen dat de rechten van personen met een handicap worden gewaarborgd en dat misbruik wordt voorkomen en vermeden. Ten slotte mag deze groep personen niet de toegang tot hun financiële middelen worden ontzegd, louter o.b.v. hun wilsbekwaamheid.

98. **WET VAN 17 MAART 2013** – De Belgische wetgever heeft, in het licht van de beginselen van het IVRPH, de wet van 17 maart 2013 tot stand gebracht. De uitgangspunten betreffen het opvangen van de juridische handelingsonbekwaamheid van de beschermde persoon eveneens het respecteren van zijn zelfbeschikkingsrecht en autonomie. Een persoon blijft bekwaam voor de handelingen waarvoor hij niet onbekwaam is verklaard. Het volledig waarborgen van de autonomie van personen met een handicap blijkt echter geen eenvoudige opgave te zijn, aangezien zij niet te altijd in staat zijn om autonome beslissingen te maken. Daarom wordt er voortdurend gestreefd naar een evenwicht tussen het bevorderen van autonomie en het waarborgen van de bescherming van de persoon in kwestie.

De uitgangspunten van de wet zijn niet volledig in overeenstemming met de criteria uiteengezet in het IVRPH. Terwijl de wet voorziet in een gerechtelijke beschermingsmaatregel wanneer de vrederechter oordeelt over de

handelingsonbekwaamheid van de beschermde persoon krachtens de omstandige geneeskundige verklaring, verbiedt het IVRPH over dergelijke onbekwaamheid o.b.v. de wilsbekwaamheid. Met andere woorden, volgens het Verdrag zou er geen noodzaak moeten zijn om een evenwicht te bereiken tussen de autonomie en de beschermingsmaatregel voor de beschermde persoon.

99. **RECHTERLIJKE BESCHERMING** – Ten tweede voorziet de wet in een rechterlijke beschermingsmaatregel conform artikel 492/1 oud BW. In dat geval baseert de vrederechter zijn oordeel op de persoonlijke omstandigheden, de aard en samenstelling van de te beheren goederen en op de gezondheidstoestand in geval van vermogensrechtelijke onbekwaamheid. Het ontbreekt dat er rekening wordt gehouden met de persoonlijke wil en voorkeuren van de beschermde persoon. Onder dit regime wordt voornamelijk rekening gehouden met de (vermogensrechtelijke) belangen van de persoon in kwestie.

In de praktijk blijkt dat het voornamelijk de belangen van de beschermde persoon zijn die effectief in overweging worden genomen bij het nemen van dergelijke maatregel. Omwille van het feit dat het vaak moeilijk is om in de meeste gevallen de geldige wil en voorkeuren van de betrokkene te achterhalen. Bovendien wordt de betrokkene in de meeste gevallen onbekwaam verklaard voor alle vermogensrechtelijke handelingen volgens artikel 492/1 oud BW. Deze verklaring kan voortvloeien uit de beperkte kennis van de vrederechter over de beschermde persoon en de toenemende werkdruk van vrederechters.

Deze bepaling staat echter in contrast met de beginselen van het IVRPH dat streeft naar een *supported decision-making* mechanisme waarin de wil en voorkeuren van de beschermde personen centraal staan, dat het zorgvuldig onderzoeken van alle handelingen omvat om te bepalen of ze ondersteuning behoeven.

Daarenboven kan de vrederechter geen maatregel opleggen die de bekwaamheid van de beschermde persoon aantast zonder hem eerst te hebben gehoord. Desalniettemin kan de vrederechter van deze verplichting worden bevrijd indien de beschermde persoon in de onmogelijkheid bevindt om zich te verplaatsen.³²⁹ Mijns inziens biedt deze uitzondering geen objectieve rechtvaardiging om af te zien van deze hoorplicht. De beschermde persoon dient, ongeacht de omstandigheden te worden gehoord conform artikel 13 IVRPH, om de toegang tot de rechter en de gelijke behandeling te waarborgen.

100. **BEWINDVOERING** – Het IVRPH voorziet in de mogelijkheid van vertegenwoordiging in gevallen waarin er gebrek is aan zelfbeschikking en autonomie. In dergelijke gevallen is deze ondersteuning mogelijk o.b.v. de wil en de voorkeuren van de persoon in kwestie. De Belgische wet biedt ook een vorm van vertegenwoordiging aan, maar legt in eerste instantie de nadruk op (vermogensrechtelijk) belangen van de beschermde persoon. Het is mogelijk voor de bewindvoerder om rekening te houden met de verklaring van wil en voorkeuren die is opgesteld door de beschermde persoon. Niettemin kan de bewindvoerder worden ontheven van deze verplichting indien de omstandigheden sinds de opstelling van de

³²⁹ Artikel 1244, §2, tweede lid Ger.W.

verklaring dermate zijn gewijzigd dat er twijfels rijzen over de bedoeling van de beschermde persoon.³³⁰ In de praktijk blijkt dat er meer rekening wordt gehouden met de wil van de beschermde persoon indien deze redelijk en geldig is. Desalniettemin geeft de uitwerking volgens het Belgisch recht weer dat de wil en belangen niet centraal staan in de vertegenwoordiging.

De beschermde persoon heeft het recht te verzoeken om een andere bewindvoerder, ongeacht de reden hiervoor, zal de vrederechter hieraan voldoen conform artikel 496/7 oud BW. Op deze manier wordt de autonomie van de beschermde persoon versterkt, door rekening te houden met diens wil en voorkeuren. In de praktijk maken beschermde personen effectief gebruik van deze procedure.

101. **DAGELIJKS BEHEER** – De verklaring van onbekwaamheid voor het dagelijks beheer van beschermde personen conform artikel 492/1, §2, 16° oud BW is niet in overeenstemming met artikel 12, §5 IVPRH. Het is niet toegestaan om personen met een handicap de toegang tot hun financiële middelen en eigendom te ontfemen o.b.v. hun wilsbekwaamheid. Door onder bewind te worden gesteld, waarbij alleen de bewindvoerder toegang heeft tot de beheers- en spaarrekening van de beschermde persoon, en deze laatste enkel tot een beperkt deel van zijn vermogen, wordt de autonomie en zelfbeschikkingsrecht over zijn persoonlijke financiële middelen beperkt.

102. **LEEFGELDREKENING** – Conform de regeling van de leefgeldrekening heeft de beschermde persoon slechts toegang tot een klein deel van zijn vermogen, bedoeld voor dagelijkse uitgaven. De hoogte van dit bedrag wordt bepaald door de bewindvoerder, die daarbij voornamelijk uitgaat van de (vermogensrechtelijke) belangen en zijn levenssituatie. Er wordt gekeken naar de reële inkomsten en uitgaven, of er kinderen ten laste zijn, naar zijn voormalige situatie, etc. Indien er voldoende middelen beschikbaar zijn om te voldoen aan de redelijke wil en voorkeuren van de beschermde persoon, wordt meer geld toegekend om zijn (financiële) autonomie en zelfbeschikkingsrecht te bevorderen. Ondanks dat de beschermde persoon grotendeels het beheer over zijn vermogen is ontnomen, biedt de leefgeldrekening enige verlichting. Het ontnemen van het dagelijks beheer wordt door veel beschermde personen ervaren als een bevrijding en toename van vrijheid, zoals blijkt uit de praktijk. Niet iedere beschermde persoon heeft de wil om zich bezig te houden met het dagelijkse beheer; het dagelijks geldbeheer wordt als voldoende beschouwd. Mijns inziens is het *supported decision-making* mechanisme echter niet voor iedereen even geschikt.

Er zijn echter enkelere mogelijkheden tot verbetering van de leefgeldrekening om de autonomie en zelfbeschikkingsrecht van de beschermde persoon te bevorderen, zoals aan het licht gekomen door praktijk. Allereerst wordt effectief misbruik van de leefgeldrekening waargenomen door zowel de beschermde persoon zelf als derden. In reactie hierop neemt de bewindvoerder mogelijke maatregelen, indien hij tijdens controles hiervan op de hoogte

³³⁰ Artikel 499, §3 oud BW.

is. Desalniettemin schrijft artikel 12, §4 IVRPH voor dat de staat passende en doeltreffende waarborgen moet treffen om dit misbruik te voorkomen volgens, overeenkomstig de voorwaarden van het voornoemd artikel.

Bovendien zijn er enkele vaststellingen te maken m.b.t. de opening en uitwerking van de bankrekening voor het leefgeld. Enerzijds varieert de periode waarbinnen een rekening geopend kan worden per bank. Deze diversiteit kan te wijten zijn aan een gebrek aan prioriteit voor dergelijke dossiers. Indien alle banken een maximumtermijn zou worden opgelegd, zou dit de autonomie en gelijkheid bevorderen doordat de beschermde persoon direct toegang heeft tot zijn leefgeld. Een bijkomende opmerking m.b.t. de werking van de rekening betreft het ontbreken van een applicatie bij sommige banken waarmee beschermde personen hun saldo kunnen raadplegen. Dit belemmert hun vermogen om hun autonomie op volstrekte wijze uit te kunnen oefenen, aangezien ze hierdoor niet op de hoogte zijn van het resterende saldo en zo beperkt worden in het uitvoeren van financiële transacties.

103. **EVRM** – Mijns inziens is de wet van 17 maart 2013 niet volledig in overeenstemming met het IVPRH. Dit kan worden verklaard door het feit dat het IVRPH volgens het HvJ geen directe werking heeft en dus niet rechtstreeks afdwingbaar is voor de rechter. In plaats daarvan lijkt de wet van 17 maart 2013 meer in lijn te zijn met het EVRM. Dit Verdrag staat in bepaalde gevallen een verschillende behandeling toe, mits deze objectief en redelijk kan worden gerechtvaardigd, via een wettelijke verankering. Hierdoor kan in specifieke situaties de handelingsonbekwaamheid (gedeeltelijk) worden ontnomen aan personen met een handicap indien andere minder restrictieve maatregelen niet meer mogelijk zijn, zonder dat dit wordt beschouwd als een inmenging van het openbaar gezag conform artikel 8 EVRM. Volgens het EVRM wordt de autonomie en het zelfbeschikkingsrecht bevorderd doordat personen onder bescherming geplaatst de mogelijkheid hebben om een verzoek in te dienen bij de rechten om hun handelingsonbekwaamheid te herstellen.

De rechten zoals vastgelegd in het IVRPH schetsen een ideaalbeeld van gelijkheid zonder enige vorm van discriminatie van personen met een handicap, ondanks de bestaande ongelijkheden. Aan de andere kant biedt het EVRM, mijns inziens, een meer realistische benadering waarin wordt benadrukt dat alle personen gelijk moeten worden behandeld zonder enige overheidsinmenging, tenzij er hiervoor een objectieve rechtvaardiging is.

Mijns inziens is het van essentieel belang om een alomvattend beeld te verkrijgen van de situatie van de beschermde persoon. Het volstaat niet om louter aandacht te hebben voor de wil en voorkeuren van de persoon in kwestie, aangezien deze aangetast kunnen zijn. In dergelijk geval zal een grondig onderzoek naar de levenssituatie en verleden van de beschermde persoon in overweging worden genomen. Echter, de praktijk laat zien dat een dergelijk onderzoek hoofdzakelijk wordt gevoerd door de bewindvoerder.

Algemene conclusie

104. **ONDERZOEK** – Met dit onderzoek werd een antwoord bekomen op de centrale onderzoeksvraag: “In hoeverre bevordert de huidige uitwerking van de leefgeldrekening binnen het kader van de rechterlijke bescherming de autonomie van beschermde personen in hun dagelijks handelen?” a.d.h.v. een multidisciplinair onderzoek van enerzijds een rechtsdogmatisch onderzoek, en anderzijds een sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Om een uiteindelijk antwoord te verkrijgen op deze hoofdonderzoeksvraag zullen volgende subonderzoeksvragen als volgt worden beantwoord (*infra.*).

105. **1STE SUBONDERZOEKSVRAAG** – De eerste subonderzoeksvraag “Wat moet worden verstaan onder ‘de autonomie van beschermde personen’ volgens het IVRPH en het EVRM?” wordt op volgende wijze beantwoord. In de loop der tijd hebben de rechten van personen met een handicap een evolutionair proces meegemaakt. Aanvankelijk werden zij benaderd vanuit een medische perspectief, maar tegenwoordig wordt er meer nadruk gelegd op hun rechten vanuit een mensenrechtelijke en sociaal-maatschappelijke perspectief. Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van Personen met een Handicap aangenomen door de Verenigde Naties in 2006 beoogde de verankering van deze rechten door de beperkingen en segregatie waarmee deze personen dagelijks geconfronteerd worden aan te pakken.

De voornaamste bepalingen van het Verdrag betreffende deze materie omvatten de gelijke behandeling (artikel 5 IVRPH), de autonomie en zelfbeschikkingsrecht voor de gelijkheid (artikel 12 IVRPH), de gelijke toegang tot de rechterlijke macht (artikel 13 IVRPH), het recht om een zelfstandig leven te leiden (artikel 19 IVRPH) en de eerbieding van het privéleven (artikel 22 IVRPH).

De auteurs van het IVRPH streven naar een *supported-decision making* mechanisme waarbij ondersteuning dient te worden geboden op basis van de wil en de voorkeuren van de beschermde persoon. Het Verdrag heeft als bron van inspiratie gediend voor tal van andere (internationale) juridische instrumenten.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft vastgesteld dat hoewel de Unie partij is bij dit Verdrag, het geen directe werking heeft binnen de supranationale rechtsorde. Desalniettemin hebben verschillende lidstaten van de EU het Verdrag opgenomen in nationale wetgeving, en zijn verschillende initiatieven ontwikkeld om deze rechten actief te waarborgen.

Ondanks het feit dat het EVRM algemene grondrechten waarborgt en geen specifieke bepalingen bevat ter bescherming van personen met een handicap, biedt het toch garanties ten behoeve van deze groep personen wanneer de huidige bepalingen worden gelezen in het licht van de evoluerende samenleving. De fysieke toegang tot een rechter (artikel 6 EVRM) en het recht op privéleven (artikel 8 EVRM) bieden evenzeer bescherming voor de autonomie en zelfbeschikkingsrecht van personen met een handicap. Het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM krijgt zijn uitwerking wanneer het in samenhang wordt gelezen met andere verdragsbepalingen.

Naast de algemene grondrechten die zijn verankerd in Titel II van de Belgische Grondwet zoals het discriminatieverbod (artikelen 10 en 11 Gw.) en het recht op de eerbiediging van het privéleven (artikel 22 Gw.), heeft de Grondwetgever in 2021 ook het recht op volledige inclusie in de samenleving van personen met een handicap en het recht op redelijke aanpassingen door de overheid verankerd (artikel 22ter Gw.). Deze toevoeging is geïnspireerd op het IVRPH en heeft zowel een symbolische betekenis als juridische gevolgen voor de verplichting van de overheid jegens personen met een handicap.

106. **2DE SUBONDERZOEKSVRAAG** – De tweede subonderzoeksvraag “Wat is een leefgeldrekening in het kader van een rechterlijke beschermingsmaatregel en hoe staat dit in relatie met artikel 492/1, §2 oud Burgerlijk Wetboek” kan worden beantwoord door eerst een blik te werpen op de wet van 18 juli 1991, die het voorlopig bewind regelde met als doel de bescherming van de goederen van de betrokken personen. Deze wet vertoonde echter enkele tekortkomingen op het gebied van de rechten voor deze personen. De wet van 17 maart 2013 schikt zich naar de beginselen van het IVRPH, waarbij de beschermde persoon een volwaardige plaats krijgt in de huidige maatschappij. Het uitgangspunt van deze wet is het opvangen van de handelingsonbekwaamheid, alsmede het waarborgen van het recht op zelfbeschikking en de autonomie van beschermde personen.

Er wordt voorzien in twee beschermingsmaatregelen die enkel kunnen worden opgelegd met inachtneming van het subsidiariteits- en proportionaliteitsbeginsel. Gedurende de procedure van de rechterlijk beschermingsmaatregel zal de vrederechter, rekening houdend met de persoonlijke omstandigheden, de te beheren goederen, de gezondheidstoestand en de verklaring van wil, de checklist van artikel 492/1, §2 oud BW doorlopen. Het is aan de vrederechter om, indien nodig, de beschermde persoon onbekwaam te verklaren voor het stellen van handelingen van dagelijks beheer en dit te verduidelijken, door voorwaarden op te leggen waaraan de rekeningen moeten voldoen.

Tijdens dit proces geniet de beschermde persoon verschillende mensenrechtelijke waarborgen, waaronder het recht om gehoord te worden en het recht op bijstand. De bewindvoerder zal, in voorkomend geval, het dagelijks beheer van de beschermde persoon uitvoeren als een goede huisvader, waar in de mate van het mogelijke rekening wordt gehouden met de redelijke verklaring van wil en voorkeuren. Ondanks het feit dat hij hiervoor onbekwaam wordt verklaard zal hij zijn financiële autonomie, in beperkte mate, kunnen uitoefenen door het vrij besteedbaar deel van het persoonsvolgend budget en de leefgeldrekening van de beschermde persoon. Naar gelang de inkomsten en uitgaven dit toestaan, zal leefgeld worden verstrekt overeenkomstig de wil van de beschermde persoon. Tijdens de bewindvoering heeft de pupil verschillende rechten: hij kan het geldbeheer naar eigen inzicht invullen overeenkomstig met zijn autonomie en zelfbeschikking, en hij heeft het recht om te verzoeken voor een andere bewindvoerder.

107. **3DE SUBONDERZOEKSVRAAG** – Ten derde wordt de vraag “*Hoe verloopt de toekenning, begroting en werking van de leefgeldrekening in praktijk, m.i.v. eventueel misbruik?*” beantwoord als volgt. Wanneer een verzoek wordt ingediend om de persoon op vermogensrechtelijk vlak onbekwaam te verklaren, resulteert dit vrijwel altijd in hem

onbekwaam verklaren voor de handelingen m.b.t. het dagelijks beheer. In de huidige digitale samenleving zal de vrederechter genoodzaakt zijn om een bankkaart toe te kennen. Hoewel deze term in de praktijk niet wordt gehanteerd, zal binnen het budgettair kader, waarover de vrederechter de bevoegdheid heeft, het maximale saldo van de beheers- en spaarrekening worden verduidelijkt.

Voornamelijk is het de bewindvoerder die, mogelijk in overleg met de beschermde persoon, de regeling van het bewind en de leefgeldrekening uitwerkt. Praktijkervaring bevestigt dat de financiële middelen en vermogensrechtelijke belangen primair worden overwogen. Niettemin zal de bewindvoerder altijd de redelijke wil van zijn pupil respecteren en een regeling ontwerpen die hier zoveel mogelijk aan voldoet. Bovendien zal de bewindvoerder, i.g.v. misbruik, maatregelen moeten treffen om dit in te perken.

Potentiële problemen kunnen ook voortkomen uit de werking van de financiële instellingen. Vanuit praktijk wordt gevraagd dat alle banken een applicatie ontwikkelen waarmee de beschermde persoon uitsluitend het saldo van de leefgeldrekening kan raadplegen. Bovendien stuit men op mogelijke vertragingen bij het verkrijgen van een nieuwe bankkaart en leefgeldrekening. Indien hierover richtlijnen worden getroffen, zou de werklust aanzienlijke worden verminderd en de autonomie van de beschermde persoon bevorderen. Ten slotte zijn bevraagde actoren het erover eens dat de rechterlijke beschermingsmaatregel de autonomie beperkt, en dat de leefgeldrekening is bedoeld om die autonomie gedeeltelijk terug te geven, waardoor het kan dienen als instrument ter bevordering van de tijdelijke vermogensrechtelijke onbekwaamheid. Niet elke beschermde persoon heeft behoefte en nood aan financiële autonomie, waardoor zelfs het gebruik van dergelijke rekening voor hen als beperkend zou worden beschouwd.

108. **4DE SUBONDERZOEKSVRAAG** – De laatste subonderzoeksvraag “*Bevordert de huidige bescherming m.b.t. de leefgeldrekening de autonomie van beschermde personen in de digitale wereld?*” wordt beantwoord a.d.h.v. de toetsingscriteria uiteengezet in Deel 2, met name het beginsel van gelijkheid en het daar uitvloeiende verbod op het beoordelen van de bekwaamheid op basis van wilsbekwaamheid, evenals de autonomie en zelfbeschikking van personen met een handicap.

Er kan worden geconcludeerd dat de wet van 17 maart 2013 niet voldoet aan de verplichtingen van het IVRPH om de handelingsbekwaamheid van personen met een handicap onaangetast te laten, teneinde gelijkheid tussen alle individuen te waarborgen. Het opleggen van een gerechtelijke beschermingsmaatregel impliceert echter dat kwetsbare personen worden beschouwd als handelingsonbekwaam op basis van hun wilsbekwaamheid. Ondersteuning van deze personen is mogelijk; in dat geval zouden staten passende maatregelen moeten nemen waarin de geldige wil en voorkeuren centraal staan. Zowel uit het wettelijke kader als uit de afgenomen interviews blijkt dat er voornamelijk nadruk wordt gelegd op de (vermogensrechtelijke) belangen, waarbij de wil en voorkeuren ondergeschikt lijken te zijn. Deze beschermingsmaatregel beperkt in grote mate de autonomie van de beschermde persoon, aangezien de handelingen waarvoor hij onbekwaam wordt verklaard worden overgenomen door de bewindvoerder.

Het toekennen van een leefgeldrekening is een manier om de financiële autonomie van de beschermde persoon in beperkte mate te herstellen. Praktijkervaring duidt echter aan dat de bewindvoerder primair aandacht besteedt aan de belangen van de beschermde persoon bij de toekenning en uitwerking van de leefgeldrekening.

Desalniettemin is het aangewezen om te kijken met enige realiteit naar deze materie: het onvoorwaardelijk toekennen van autonomie en zelfbeschikking aan elke persoon met een handicap kan juist als beperkend worden ervaren door sommige personen. In bepaalde situaties is het daarom raadzaam om deze personen op een andere manier te ondersteunen dan het *supported decision-making* mechanisme. Bovendien is het niet altijd mogelijk om in dergelijk geval te vertrouwen op de wil en voorkeuren van deze personen.

Hieruit kan worden afgeleid dat de wet van 17 maart 2013, meer in overeenstemming lijkt te zijn met het EVRM volgens de directe werking ervan. Dit Verdrag biedt de mogelijkheid om in bepaalde gevallen verschillende behandeling toe te staan, met inachtneming van de objectieve rechtvaardiging.

109. **CENTRALE ONDERZOEKSVRAAG** – Het antwoord centrale onderzoeksvraag “In hoeverre bevordert de huidige uitwerking van de maatregel in het kader van een rechterlijke bescherming de autonomie van beschermde personen in zijn dagelijks handelen?” kan als volgt worden geformuleerd.

De wet van 17 maart 2013 kan niet volledig worden beschouwd als in overeenstemming met de fundamentele beginselen van het IVRPH, waar gelijkheid, ondersteuning gebaseerd op wil en voorkeuren, en de autonomie en zelfbeschikking van de persoon met een handicap centraal staan. Als gevolg hiervan zal de invulling van autonomie eerder in overeenstemming zijn met het EVRM, waardoor geen sprak is van een mensenrechtelijke schending. De regeling van de leefgeldrekening biedt een mogelijkheid om de financiële autonomie en zelfbeschikking toch ten dele uit te oefenen. Ondanks het feit dat er voornamelijk rekening wordt gehouden met de (vermogensrechtelijke) belangen, streven zowel de vrederechter als de bewindvoerder ernaar deze autonomie in de mate van het mogelijke te waarborgen. Er is nog ruimte voor verbeteringen in zowel de toekenning als de uitwerking van deze regeling. Niettemin ervaren veel personen onder bewind de leefgeldrekening als een effectieve manier om autonomie te ervaren.

Lijst van geraadpleegde werken

Internationaal

WETGEVING

Normen

Resolution 2856 of the General Assembly on the Declaration on the Rights of Mentally Retarded Persons, 20 december 1971.

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 306, 17 december 2007.

Verdrag van 13 december 2006 inzake de rechten van personen met een handicap, *BS* 13 mei 2009.

Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, *BS* 19 augustus 1955.

Protocol nr. 12 bij het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens, Rome, 4.XI.2000.

Internationale besluiten

Aanbeveling R/1999/4 van het Comité van ministers van de Raad van Europa over de juridische bescherming van meerderjarige onbekwamen, (<https://rm.coe.int/16805e302a>).

Aanbeveling R/2009/11 over beginselen betreffende voortdurende volmachten.

General comment no. 1 (2014), Article 12, Equal recognition before the law (19 mei 2014), *Un Doc.* CRPD/C/GC/1, (2014).

General comment no. 5 (2017), Article 19, Living independently and being included in the community (27 oktober 2017), *UN Doc.* CRPD/C/GC/5 (2017).

General comment No. 6, (2018), Article 5, Equality and non-discrimination (26 april 2018), *UN Doc.* CRPD/C/GC/6 (2018).

RECHTSPRAAK

HvJ EU 21 december 2011, nr. C366/ 10, *Air Transport of America e.a*), §54.

HvJ 18 maart 2014, *Z/A Government Department*, C-363/12.

HvJ 22 mei 2014, C-356/12 (*Glatzel*), §43.

EHRM 24 oktober 1979, nr. 6301/73, *Winterwerp t. Nederland*, §75.

EHRM 29 april 2002, nr. 2346/02, *Pretty t. het Verenigd Koninkrijk*.

EHRM 20 december 2007, nr. 23890/02, *Phinikaridou/Cyprus*, § 64.

EHRM 27 maart 2008, nr. 44009/05, *Shtukaturov t. Rusland*, §71.

EHRM 30 april 2009, nr. 13444/04, *Glor t. Zwitserland*, §53.

EHRM, 20 mei 2010, nr. 38832/06, *Alajos Kiss t. Hongarije*, §44

EHRM 14 september 2010, nr. 32596/04, *Farcas/ Roemenië*, overwegingen 47-48.

EHRM 17 januari 2012, nr. 36760/06, *Stanev t. Bulgarije*, §241.

EHRM 14 februari 2012, nr. 13469/06, *D.D. t. Litouwen*, §120-122.

EHRM 22 januari 2013, nr. 33117/02, *Lashin t. Rusland*, §84.

EHRM 18 september 2014, nr. 13006/13, *Ivinović t. Kroatië*, §§38 en 44.

RECHTSLEER

Boeken

ALEX, R., *A Theory of Constitutional Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2002, 398.

BARAK, A., *Proportionality: Constitutional Rights and their Limitations*, Cambridge, Cambridge University Press, 2012, 145-302.

BRADY, A.D.P., *Proportionality and Deference under the UK Human Rights Act*, Cambridge, Cambridge University Press, 2012, 40-55.

Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten en Raad van Europa, *Handboek over het Europees non-discriminatierecht*, Luxemburg, 2018, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook_non_discr_law_NLD, 21.

CLAYTON, R en TOMLINSON, H., *Privacy and freedom of expression*, Oxford - New York, Oxford University Press, 2010. 85.

ELZINGA, D.J., DE LANGE, R. en HOOGERS, H.G., *Handboek van het Nederlandse Staatsrecht*, Kluwer 2014, 270.

KELLER, H. en STONE SWEET, A., *A Europe of rights : the impact of the ECHR on national legal systems*, Oxford - New York, Oxford University Press, 2008, 250.

LEWIS, O., *Legal Capacity in international Human Rights Law*, Leiden, Universiteit Leiden, 2015, 44.

NUSSBAUM, M., *Frontiers of Justice*, Cambridge, Harvard University Press, 2007, 70.

Tijdschriften

DE CAMPOS VELHO MARTEL, L., "Reasonable Accommodation: The New Concept from an Inclusive Constitutional Perspective", *Sur International Journal on Human Rights* 2011, Vol. 8, Nr. 14, 100.

MACKAY, D., "The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities", *Syracuse Journal of International Law and Commerce* 2006-07, afl. 34, 329.

Varia

BLANKMAN, K. en VERMARIËN, K., "Conformiteit van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en het EVRM met de huidige en voorgestelde wetgeving inzake vertegenwoordiging van wilsonbekwame personen in Nederland", 2015, <https://publicaties.mensenrechten.nl/file/6a853233-2646-4c5c-9dcb-294da7e3c362.pdf>, (laatst geraadpleegd 7 april 2024).

European Union Agency for Fundamental Rights, *EU-kader voor het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap*, <https://fra.europa.eu/nl/content/eu-kader-voor-het-verdrag-van-de-verenigde-naties-inzake-de-rechten-van-personen-met-een>, (laatst geconsulteerd 6 april 2024).

Europese Unie, "EU-parkeerkaart voor gehandicapten", https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/transport-disability/parking-card-disabilities-people/index_nl.htm, (laatste geraadpleegd 28 april 2024).

FL-EUR, "Country reports – Empowerment and Protection of Vulnerable Adults", https://fl-eur.eu/working_field_1__empowerment_and_protection/country-reports, (laatst geraadpleegd 28 april 2024).

Rijksoverheid, "Volwaardig leven met een beperking", <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gehandicaptenzorg/volwaardig-leven-met-een-beperking>, (laatst geraadpleegd 28 april 2024)

Raad van Europa, "Digitale justitie: Raad van Europa neemt conclusies aan over digitalisering voor toegankelijker justitie." <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2020/10/13/digital-justice-council-adopts-conclusions-on-digitalisation-to-improve-access-to-justice/>, 2020, (laatst geraadpleegd 13 oktober 2023).

Nationaal

Normen

Artikelen 10 en 11, Grondwet.

Boek I, Titel XI, Hoofdstuk 2, Oud Burgerlijk Wetboek.

Gerechtelijk Wetboek.

Wet van 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- en geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn, *BS* 25 juli 1991.

Wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt, *BS* 26 september 2002.

Wet van 3 mei 2003 tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, *BS* 31 december 2003.

Wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid, *BS* 14 juni 2013.

Wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie, *BS* 31 december 2018.

Besluit van de Vlaamse Regering van 24 juni 2016 over de besteding van het budget voor niet-rechtstreeks toegankelijke zorg en ondersteuning voor meerderjarige personen met een handicap en over organisatiegebonden kosten voor vergunde zorgaanbieders, *BS* 16 augustus 2016.

Koninklijk Besluit van 29 juli 2019 tot vaststelling van de inhoud en de vorm van het standaardformulier van omstandige geneeskundige verklaring ter uitvoering van art. 1241, § 1, eerste lid Ger.W., *BS* 21 augustus 2019.

Voorbereidende werken

Herziening van Titel II van de Grondwet om artikel 24^{quater} in te voegen betreffende de eerbiediging van het privéleven, *Parl.St.* Kamer 1992-93, nr. 997/5, 2.

Wetsvoorstel tot invoering van een globaal beschermingsstatuut voor meerderjarige wilsonbekwame personen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-1009/001.

Wetsontwerp houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en tot vereenvoudiging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek betreffende de onbekwaamheid, en van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake

onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid,, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3303/001, 7.

Verslag Kamer I, *Parl.St.* Kamer 2018-19, nr. 54-3303/008.

RECHTSPRAAK

GwH 8 juli 1997, nr. 37/97, B.4.

GwH 21 maart 2000, nr. 31/2000, B.2.10.

GwH 20 oktober 2004, nr. 162/2004, B.2.4.

GwH 21 december 2004, nr. 202/2004. B.2.2.

GwH 19 juli 2005 , nr. 131/2005, B.5.1.

Cass. 7 januari 2020, *RW* 2011-12, 1593, noot S. VAN LOOCK en F. GEORGE.

Luik 21 oktober 2008, *JLMB* 2010, 1343.

Vred. Westerlo 25 september 2009, *T.Vred.* 2011, 130.

Vred . Aalst (I) 16 december 2014, *T.Vred.* 2015, 317.

Vred. Gent (IV) 27 november 2015, *T.Vred.* 2016, 350.

Vred. Boussu 5 januari 2016, *T.Vred.* 2018, 8.

Vred. Vorst 3 mei 2016, *T.Vred.* 2017, 475.

Vred. Aalst (I) 23 december 2016, *T.Vred.* 2017, 440.

Vred. Aalst (I) 24 april 2018, *T.Vred.* 2019, 277.

Vred . Brugge (IV) 5 juni 2019, *T.Vred.* 2020, 320 noot N. Gallus.

Vred. Binche 18 juni 2019, *RTDF* 2020, 151.

Vred. Gent (4de k), 4 februari 2022, *T.Vred.* 2022, afl. 5-6, 238.

RECHTSLEER

Boeken

BERTOUILLE, V., ROTTHIER, K., VAN DEN EEDEN, E., NIEUWDORP, E. en TASSET, J-H., *Voorlopig bewind – Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 420p.

BERTOUILLE, V., ROTTHIER, K., VAN DEN EEDEN, E., *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Kluwer, Mechelen, 2014, 542p.

COEN, K., DRESER, L., VANWALLEGHEM, R. en DESMET, N., 'De bekwaamheid van minderjarigen', in *De juridische positie van de minderjarige in de praktijk*, Heule, UGA, 2007, 84.

D'ESPALLIER, A., SOTTIAUX, S. en WOUTERS, J., *De doorwerking van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*, Intersentia, Antwerpen, 2014, 142 p.

HAMERLINCK, W., HEMBERG, E., VANDAMME, E. en VANHOUTTE, J., *Bewindvoering in de praktijk. Wegwijs in het centraal register van bescherming van de personen (CRBP)*, Brugge, Die Keure, 2023, 158 p.

LELEU, Y.H., *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2016, 888 p.

LEMMENS, C., "Het belang van vertegenwoordiging" in X., *Huwelijksvermogensrecht*, TXXIX.3. – 1 - TXXIX.3. – 48, voetnoot 1, 101.

MOSELMANS, S. en VAN THIENEN, A., "Art. 498/2" in X., *Personen- en familierecht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Wolters Kluwer Belgium, Mechelen, losbl., 10 dln., z.p. 1-3.

OPGENHAFFEN, T., *Vrijheidsbeperkingen in de zorg*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 110.

PEERAER, F., *Nietigheid en aanverwante rechtsfiguren in het vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 852 p.

ROTTHIER, K., WUYTS, T., VAN DEN EEDEN, E. en BOGAERT, J., *Handboek bescherming wilsonbekwamen. Zorgvolmacht en bewind na de wet van 21 december 2018*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 642 p.

SCHEERS, D. en WUYTS, T., *De vrederechter en het bewind – Procedure na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 154 p.

SCHEERS, D. en SCHEERS, C., *Bewind 2.0. Artikelsgewijze commentaar bescherming meerderjarige persoon na de wet van 21 december 2018*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 282 p.

SENAEVE, P., en DECLERCK, C., *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2020, 26-180.

SOTTIAUX, S., *Grondwettelijk recht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 499 p.

STIJNS, S., *Verbintenissenrecht - Boek 1*, Brugge, die Keure, 2016, 82.

SWENNEN, F., *Het personen- en familierecht – Een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 628 p.

SWENNEN, F., *Het personen- en familierecht (achtste, herzien uitgave)*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 642 p.

VANDEBUSSCHE, N., *100 vragen en antwoorden inzake bewindvoering*, Brugge, Die Keure, 2019, 102 p.

VAN EECKHOUTTE, W., *Sociaal compendium. Arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer Belgium, Mechelen, 2023, 287-347.

VANSWEEVELT, T. en WEYTS, B., *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 176.

VELAERS, J., "De Grondwet: Het federale België, het grondgebied, de grondrechten (artikel 1-32)" in *De Grondwet - Een artikelsgewijze commentaar. Deel I - Het federale België, het grondgebied, de grondrechten*, Brugge, die Keure / la Charte, 2019, 387.

VERSCHELDEN, G., *Handboek Belgisch Personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2023, 535-602.

Tijdschriften

DEGUEL, F., "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification?", *TBBR* 2013, 316, nr. 91.

DEGUEL, F., "Pot-pourri pour les personnes majeures protégées", *JT* 2019, 369-370, nr. 3.

GENICOT, G., 'Euthanasie: van een duidelijk juridisch model tot vertroebelde ethische discussies', *T.Gez.* 2018-19, 3.

HIERNAUX, G., CANE, D., GALLUS, N., AMLLIEN, M., VAN HALTEREN, T. en G. WILLEMS, "Droit des personnes et des familles. Chronique des jurisprudences 2011-2016", in X (ed.), *Les dossiers du Journal des Tribunaux* 107, Brussel, Larcier, 643-711.

MOSSELMANS, S. en VAN THIENEN, A., "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 67, nr. 20.

MOSSELMANS, S. en VAN THIENEN, A., "Meerderjarige beschermde personen: update en modernisering met titel 2 van de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie", *T.Fam.* 2020, afl. 2-3, 38-72.

NOLF, J., "Versie vier van wet op bescherming onbekwamen: eerbaar compromis", *Juristenkrant* 2019, nr. 390, p. 11.

NYS, H. en HANSEN, B., 'Www.wilsverklaring.be. Wegwijs in het web van de wilsverklaringen', *Ethische perspectieven* 2009, 162.

ROTTHIER, K., "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *NFM* 2013, 203, nr. 128.

ROTTHIER, K., "Onbekwaamheid – De regelingen inzake onbekwaamheid: na 4 jaar toepassing een facelift!", *Notariaat* 2019, 1-7.

SCHEERS, D. en SCHEERS, C., "Bescherming van meerderjarige onbekwamen: op maat van de praktijk (Deel II)", *RW* 2018-19, 1563-1575.

SWENNEN, F., "De meerderjarige beschermde personen", *RW* 2013-14, 570, nr. 22.

VANDERHULST, V., "De meerderjarige beschermde persoon als erfgerechtigde: notariële aandachtspunten bij de uitoefening van het keuzerecht", *Not.Fisc.M.*, 2014, afl. 8, 186

VANNESTE, F., "Artikel 23 van de Grondwet in de strijd tegen armoede: naar een volwaardige toetsing aan economische, sociale en culturele mensenrechten", *Tijdschrift Grondrechten en armoede* 2022/4, 171.

VERRYCKEN, M., "Enkele knelpunten bij de toepassing van de wet van 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren", *C.E.L.-C.S.W.*, 2004/2, 1-2.

WUYTS, B., "Beeldvorming en participatie van mensen met een handicap: een historisch perspectief in de West-Europese samenleving", *E&M*, 13e jaargang, nr. 4, https://www.ethiekenmaatschappij.ugent.be/wp-content/uploads/2012/07/EM_134-2010-Wuyts.pdf, 7-28.

WUYTS, T., "Een nieuw wettelijk kader voor wilsonbekwamen", *Juristenkrant* 2013, afl. 265, 1-2.

WUYTS, T., "Een buitengerechtelijke bescherming geniet voorrang op een rechtelijke bescherming zelfs bij ruzie binnen de familie", *T.Fam.* 2020, afl. 2-3, 88-91.

WUYTS, T., "Overzicht van rechtspraak. Personenrecht (2009-2022) – Meerderjarigen Rechterlijke bescherming", *TPR* 2023, afl. 4, 1591-1607.

WUYTS, T., "Wet 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie. De hervorming van het eengemaakte beschermingsstatuut voor kwetsbare volwassenen bij de

wet van 21 december 2018: eindpunt van een lange reeks wijzigingen?", *T.Fam.* 2020, afl. 2-3, 34-37.

Varia

FOD Justitie, "Bescherming van meerderjarigen", https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/bescherming_van_meerderjarigen, 2024, (laatst geraadpleegd op 6 december 2023).

HACHEZ, I. en VRIELINK, J., "Artikel 22ter van de Grondwet: welke meerwaarde(n) voor personen met een handicap?", Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap, https://ph.belgium.be/media/static/files/import/30_11_2021_l_article_22ter_de_la_constitution/csnph-22ter20oct2021isajogchum-nl.pptx, (laatst geraadpleegd 28 april 2024).

Interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme, "Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap en zijn Facultatief Protocol", 2006, <https://www.unia.be/nl/wetgeving-aanbevelingen/wetgeving/verdrag-inzake-de-rechten-van-personen-met-een-handicap>, (laatst geraadpleegd 7 maart 2024).

Interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme, "Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap: overzicht van rechtspraak", 2016, https://www.unia.be/files/Documenten/geannoteerd_vn_verdrag_handicap_2.pdf, 10.

Interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme, "Het recht op inclusie van personen met een handicap is nu opgenomen in de Grondwet", 1 april 2021, <https://www.unia.be/nl/artikels/het-recht-op-inclusie-van-personen-met-een-handicap-is-nu-opgenomen-in-degrondwet#:~:text=Voortaan%20bevat%20Titel%20II%20een,op%20inclusie%20en%20redelijke%20aanpassingen.>, (laats geraadpleegd 28 april 2024).

FOD Justitie "Bescherming van meerderjarigen", https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/bescherming_van_meerderjarigen, 2024, (laatst geraadpleegd op 6 december 2023).

SELLESLAGH, D., "Wie beheert uw financiële zaken als u alzheimer krijgt?", 22 juni 2023, <https://www.tijd.be/netto/analyse/erven-en-schenken/wie-beheert-uw-financiele-zaken-als-u-alzheimer-krijgt/10473221.html>, (laatst geraadpleegd 30 april 2024).

Vlaamse Regering, "Belgische Grondwet", <https://www.vlaanderen.be/inter/toolbox-toegankelijke-steden-en-gemeenten/algemeen-bestuur-dienstverlening-en-communicatie/belgische-grondwet>, (laatst geraadpleegd 28 april 2024).

Vlaamse Regering, "Handicap", <https://www.vlaanderen.be/samenleven/handicap>, (laatsts geraadpleegd 28 april 2024).

Vlaamse Regering, "Regelgeving personen met een handicap", <https://www.departementwvg.be/vipa-personen-met-een-handicap-regelgeving>, (laatst geraadpleegd 28 april 2024).

Vrederechten West-Vlaanderen, "Handleiding en toelichting bij de start van het mandaat als bewindvoerder", <https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/vrederechten-west-vlaanderen>.

X., "De zorgvolmacht: voor jong en oud", 2018, <https://www.tijd.be/connect/wealth/de-zorgvolmacht-voor-jong-en-oud/10076610.html>, (laatst geraadpleegd 6 februari 2024).

X., "Les droits des personnes handicapées désormais inscrits dans la Constitution", 12 maart 2021, <https://www.lesoir.be/360350/article/2021-03-12/les-droits-des-personnes-handicapees-desormais-inscrits-dans-la-constitution>, (laatst geraadpleegd 28 april 2024).